Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Čulītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 6 (38)
Sestdien, 1946. g. 21.XII

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa: Redakcija: Günzburg/D., Bürgerme ter - Landmann - Pl. 7, t. 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don., Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 4000

TRIMDAS ZIEMSVĒTKOS

Pienākuši atkal mums kādreiz dzimtenē tik mīļie Ziemsvētki. Tur tie nāca ar prieku sagaidīti, tie nāca ar svētku dāvanām un vēlējumiem, ar spožu mirdzu un gavilēm. Vai tagad trimdā mūs apciemos šis gaišais svētku prieks, mūs, bāra bērnus, kas palikuši bez savas mātes Latvijas? Šie svētki, šķiet, mums nebūs priecīgi svētki. Pat ārējā mirdzuma būs maz. Un ja arī kāds ārējs mirdzums būs, tad to mēs skatīsim tikai savām acīm, mūsu sirdīs tas neiespīdēs. Drīzāk tie mums būs atmiņu svētki. Mēs atcerēsimies bijušos laikus, redzēsim citus, sen pagājušus Ziemsvētkus, redzēsim citu eglīšu mirdzu, ne to, kas mūsu acu priekšā. Bet šīs atmiņas, tās darīs mūsu sirdis vēl skumjākas.

Ir skumji raudzīties pagātnē, ja šī pagātne bijusi laimīgāka nekā tagadne. Bet iesim atpakaļ pa laika ceļu vēl tālāk. Viegliem domu spārniem pārlidosim gadu desmitus un simtus. Iesim atpakaļ, līdz nonāksim pie vietas, kur meklējams šo svētku sākums. Tas bija priekš gandrīz 2000 gadiem.

Priekš 2000 gadiem grieķi, romieši un austrumu tautas bija nonākušas pie laiku robežas. Šīs tautas gaidīja jaunu laikmetu. Grieķi un romieši gaidīja atgriežamies zelta laikmetu. Pēc viņu mītoloģijas nostāstiem, ko izlietojis par vielu saviem daildarbiem arī romiešu dzejnieks Ovidijs, šāds zelta laikmets sensenā pagātnē jau reiz bijis. Tad zeme pati bez apstrādāšanas devusi visu cilvēkā uzturam vajadzīgo. Tad nav bijis nedz karu, nedz noziegumu. Bijusi mūžīga vasara, pūtuši silti vēji un ziedējušas viskrāšnākās puķes. Pēc tam nācis mazāk laimīgais sudraba laikmets, tad vara. Beidzot nelaimīgais dzelzs laikmets: ar kariem, netaisnību, noziegumiem, ciešanām un grūtu darbu. Bet pēc tām nāks atkal zelta laikmets, tāpat kā pēc ziemas nāk vasara.

Šo zelta laikmeta atgriešanos gaidīja grieķi un romieši laikā ap Kristus dzimšanu. Romiešu dzejnieks Vergils domāja, ka to nesīs kāds Romas ķeizars, kas nodibinās taisnību, mieru un kārtību zemes virsū. Arī austrumos gaidīja to pašu. Pēc jūdu ticējumiem, cilvēks kādreiz dzīvojis paradīzes dārzā, bet Dievs viņam atņēmis šo laimi grēku dēļ. Izdzīts no paradīzes, cilvēks tomēr šo kādreizējo laimi nav aizmirsis. Ilgas pēc tās viņš nes savā sirdī, un viņš meklē ceļu atpakaļ uz zaudēto paradīzi. Šīs ilgas nav bez cerībām. Nāks Mesija, kas cilvēkus atkal darīs tikpat laimīgus kā senās dienās — tā ticēja jūdi. Viņš nāks ar jaunu debesi un jaunu zemi, ar Dieva valstību. Lielākā daļa jūdu šo Mesiju iedomājās kā varenu ķēniņu, kas atsvabinās viņus no romiešu jūga un nodibinās jūdu kundzību pār citām tautām.

Citi atkal bija izslāpuši pēc taisnības. Mesija nesīs absolūtu taisnību zemes virsū. Netaisnie un bezdievīgie sadegs Gehennā, kādā ielejā netālu no Jeruzalemes.

Šīs ilgas pēc taisnības raksturo visus pēdējos gadu simteņus pirms Kristus, kā to redzam no vecās derības praviešu rakstiem. To redzam arī pētot grieķu un romiešu senos rakstus. Pēc taisnības cilvēks ilgojies vienmēr, vienalga, vai tas būtu grieķis, romietis vai jūds. Tādēļ jau pirms 2000 gadiem gaidīja kādu, kas visas šīs ilgas varētu piepildīt. Jaunais laikmets arī tiešām nāca, bet tas nāca pavisam klusu un nemanot. Šī laikmeta nesējs bija Jēzus Kristus.

Ir aizritējuši gadu simteņi kopš tā laika, un atkal pasaule ir nonākusi pie laiku robežas. Atkal cilvēce ilgojas pēc taisnības un miera, varbūt pat vairāk kā nekad. Kas viņai šo taisnību un mieru nesīs? Vai tas būs kāds varens valdnieks? Vai tas būs kāds pravietis, līdzīgs Jēzum Kristum?

Ak nē, to nenesīs nedz valdnieks, nedz arī pravietis. Valdniekiem nepieder cilvēku sirdis, un viņi tās nevar pārveidot. Un pravietis jau ir bijis. Jaunais laikmets tikai tad nāks, kad cilvēki savā prātā un sirdīs, savā mentalitātē kļūs citādi, kļūs labāki un taisnīgāki. Ir jāmainās tautu un cilvēku gribas viezienam. Šis nākošais laikmets būs kristīgās ēras dabisks un orgānisks turpinājums. Tas būs jauns posms cilvēces vēsturē. Ka šāds jauns posms jeb laikmets pašlaik iezīmējas, nav noliedzams. Vērīgāk lūkojoties vēsturē, mēs varam saskatīt dažādus posmus, katru ar savu īpatnu raksturu. Aptuveni pēc katriem 500 gadiem nāk jauns pagrieziens kristietības un līdz ar to cilvēces vēsturē. Vēsturi veido ne tikdaudz ieroču vara, kā garīgie spēki. Izsekosim pāris vārdos šiem vēstures posmiem.

Ap 500. gadu pēc Kristus kristīgā ticība bija uzvarējusi pagānu reliģijas. Pēc grūtiem vajāšanas un ciņu laikiem tā kļuva Romas impērijā par valsts reliģiju (Teodosija Lielā laikā). Ap 1000. gadu pāvesti sasniedz savas varas augstumus. Ķeizari un karāļi ir tikai viņu vasaļi, apakšnieki. Bet līdz ar to sākās arī kristietības pagrimšana, tā pārpasaulojas. Ap 1500. gadu baznīca jau sāka aizmirst savu īsto uzdevumu. Vajadzēja nākt lūzumam, jaunam posmam. Tas arī nāca ar reformāciju un pretreformāciju. Nodibinājās jaunas konfesijas. Arī pati katoļu baznīca atdzima. Cilvēka gars kļuva brīvs no dogmu spaidiem. Strauji attīstījās zinātnes.

Pagājuši atkal apm. 500 gadu. Mēs stāvam uz 2000. gada robežām, un pasaulē atkal kaut kas nav kārtībā. Jānāk jaunai mentalitātei, jaunam posmam, jaunam laikmetam. Un tas neizbēgami nāks. Pamazām arvien vairāk celsies taisnība. Kad netaisnība sasniedz kulmināciju (un tas ir noticis), tai jākrīt; kad vadzis pilns, tam jālūžt. Ilgus gadus pilnīgi nomāktā taisnība arvien skaļāk pacels savu balsi nākotnē. Jaunais laikmets noteikti veidosies šai virzienā, un dažas pazīmes to jau liecina.

Ko tas dos mums, latviešiem? Varam atbildēt: vairāk nekā spējam pašlaik cerēt. Tāpēc mums ir pamats arī ar cerībām lūkoties nākotnē šajos Ziemsvētkos. Taisnība prasa brīvību visām tautām un katram cilvēkam. Tādēļ arī šie Ziemsvētki mums nav tik bēdīgi, kā no ārienes izliekas. Nebūs mums, protams, tās svētku sajūtas, kāda bija dzimtenē. Nebūs tik spožas eglītes, kā tur kādreiz. Nebūs tik jautra un priecīga sirds. Nevarēsim sveicienus sūtīt saviem draugiem un tuviniekiem, nevarēsim piederīgie un draugi kopā sanākt svētku vakarā kā dažkārt Latvijā, kad mīļus viesus gaidījām.

Domās kavēsimies pie tiem, kas nevar būt šeit, gara acīm skatīsim sava tēva, mātes, brāļa, māsas, dēla, meitas, laulātā drauga mīļoto vaigu. Tie tagad ir tālumā, vai arī jau atdusas nezināmā malā. Domās mēs viņus atkal pulcināsim ap sevi. Jā, šie svētki nebūs tik jautri un priecīgi kā senāk. Un tomēr mēs šeit tos svētīsim priecīgāk kā daudzi tūkstoši mūsu tautiešu citur.

Atcerēsimies tos, kas aizvesti un šķirti no pārējās pasaules. Tie varbūt pat nedrīkst runāt par savu mīļo dzimteni, nedrīkst ilgoties pēc tās. Atcerēsimies arī tos, kas gan ir savā zemē, bet kas skumst par viņas likteni ne mazāk kā mēs.

Tomēr arī ciešanām ir savs mērs, tās nav bezgalīgas un mūžīgas. Nāks laiks, kad skumju valgās acis atkal smaidīs. Pēc nakts atkal ausīs rīts — jaunā laikmeta un brīvības rīts.

Nezaudēsim cerību un izturēsim līdz galam. Jaunais laikmets nāks, varbūt tas jau ir sācies — klusu un nemanot.

Arv. Anševics.

VISTUMŠĀKĀ NAKTĪ DZIMA GAISMA
Anša Bērziņa zīmējums

Uzticība pret uzticību

DARBĀ STĀSIES JAUNAS LATVIEŠU SARDŽU VIENĪBAS

Daudzi jau būs dzirdējuši par pirmām nelielām latviešu sardžu grupām Nirnbergas apkārtnē — Firtā, Švābachā un Mercfeldā, kur mūsu tautieši atraduši nodarbošanos amerikāņu pasākumos. Tagad radusies iespēja šajos pasākumos nodarbināt lielāku baltiešu skaitu. 7. decembrī sākta Baltijas sardžu vienību (Baltic Guardis) dibināšana, ar to dāvājot uzticību latviešiem, igauņiem un lietuviešiem un radot jaunu plašu darba lauku Vācijas grūtajos apstākļos. Pa daļai tas ir arī pirmo baltiešu sardžu vienību nopelns, jo to darbs bijis nevainojams. Tumši zilos tērpos ar nacionālo krāsu uzšuvi uz piedurknēm, šo vienību dalībnieki tiešām ir braši. Tagad to skaits palielināsies.

Jauno sardžu vienību komplektēšana nodota Nirnbergas - Firtas distriktam, kur katru nedēļu komplektēs pa vienai vienībai, pārmainus no visām trim tautībām. 16. decembrī noformēta pirmā latviešu vienība, kas pēc triju nedēļu apmācībām savu tiešo darbu uzsāks Nirnbergā. Janvārī paredzama divu latviešu vienību formēšana, galvenā kārtā no Nirnbergas apkārtnē dzīvojošiem, ārpus nometnēm palikušiem tautiešiem. Tiem, kas saistījušies jau citā darbā, pārnākot uz sardžu vienībām, jāuzrāda atlaišanas apliecība no līdzšinējās darba vietas.

Mūsu līdzstrādniekam bija iespēja iepazīties ar pirmās vienības komplektēšanas kārtību un apstākļiem. Pieteikušos skaits ir krietni lielāks par vajadzīgo, kaut arī pieņemšana vēl nebija izziņota. Vispirms apmierinās tos, kas jau agrāk paši par to interesējušies, kā arī bez darba ārpus nometnēm esošos tautiešus. Tikai pēc minēto iesaistīšanas arī nometnēm paziņos pieņemšanas kārtību. Nometnes informāciju saņems no apgabalu komiteju darba biroijem.

Tautietis Caune, kas sardžu dienestā darbojas jau pusgadu un ir arī pirmais latvietis, kas ieguvis dienesta paaugstinājumu, izsakās, ka darbs ir atbildīgs un dāvātā uzticība liela. Mantu noliktavās nereti mantas atrodas vaļējās kastēs, tomēr vēl nav bijis gadījumu, kad tās būtu izgaisušas. Tas nostiprinājis darba devēju uzskatu par mūsu tautiešu krietnību.

Sargu darbs mainās ar atpūtas dienām un paredzams, ka, pulcējoties lielākam tautiešu skaitam, paplašināsies arī kultūrālā un tālākās izglītošanās pašdarbība, sevišķi tādēļ, ka sardžu vienības darbojas pašu tautiešu vadībā.

la.

UNRRA pagarinās darbību

„Neue Zeitung" ziņo, ka UNRRA pagarinās darbību par 90 dienām, tā ka tās darbība Eiropā izbeigsies 30. martā un Tālajos austrumos 30. jūnijā 1947. gadā.

TURCIJĀ AIZLIEGTAS KREISO RADIKĀĻU PARTIJAS

Ankarā, 18. 12. (DANA-Reuters). Turcijas valdība slēgusi abas kreiso radikāļu partijas — sociālistisko zemnieku partiju un sociālistu partiju, kā arī Istanbulas arodsavienību. Vairāki laikraksti, kas atbalstīja šīs partijas, aizliegti. Pārējiem laikrakstiem noliegts iespiest komūnistisku propagandu.

Divi memorandi par bēgļu stāvokli

ĀRVALSTU GARĪDZNIEKI IEPAZĪSTAS AR MŪSU DZĪVI

Par Baltijas tautas protestantisko un pareizticīgo baznīcu oikūmeniskās komitejas darbību prāvests J. Kullītis izteicās: „Pēdējā laikā komiteju apciemojuši ievērojami ārzemju viesi — Dr. G. P. Vorfilds (P. Warfield) no Ņujorkas, Dr. Sīgs (Siegg) no Šveices un kā pēdējais Dr. A. Freidenbergs no Ženevas. Augstie viesi apmeklēja Hochfeldas nometni Augsburgā un interesējās par mūsu bēgļu dzīves apstākļiem. Viņi aizrādīja, ka mums priekšā grūtas dienas, bet ka ar stipru ticību un goda prātu mēs visu to pārvarēsim. Vispasaules baznīcu apvienība, kuras dalībnieki ir arī minētie viesi, informēs kristīgās tautas ASV uc. par mūsu stāvokli un centīsies mums palīdzēt tikt uz gaišāka ceļa.

Pēc komitejas pēdējas sēdes, Augsburgas Sv. Ulricha baznīcā bija svinīgs dievkalpojums. Īpaši cildenu iespaidu atstāja tas, ka piedalījās visu konfesiju pārstāvji — no protestantiskās un pareizticīgo baznīcas, kā arī veckatoļu priesteris. Amerikāņu armijas un nācijas vārdā runāja 9. divīzijas mācītājs G. Raušs (Rousch), vācu ev. lut. baznīcas — Dr. H. Lindenmeiers, latviešu ev.-lut. baznīcas — prāvests J. Kullītis, igauņu ev.-lut. baznīcas — prāvests A. Aunvers un lietuviešu ev.-lut. baznīcas — doc. J. Pauperas. Svinīgais dievkalpojums bija pulcinājis pilnu baznīcu apmeklētāju.

Komiteja nodibināta, lai izturētu ciešus sakarus ar Vispasaules protestantisko un ortodoksalo baznīcu apvienību, kuras miteklis ir Ženevā. Baltijas tautām tas ir ārkārtīgi svarīgi, jo pasaules tagadējo politiku lielā mērā nosaka divas zemes, ASV un Anglija, kas uzskatāmas par protestantiskām zemēm. Mūsu attiecības ar vispasaules baznīcu apvienību kļūst arvien ciešākas un mēs ceram apvienības darbiniekus bieži redzēt savā vidū. Sakaru uzturēšanu uzņēmušies arī divi ASV mācītāji — G. Raušs Augsburgā un K. Šafnits Štutgartē. Oikūmeniskā komiteja Ženevā jau iesniegusi divus memorandus par mūsu bēgļu stāvokli. Pašlaik katra konfesija reģistrē savus draudzes locekļus un datus paziņos arī Vispasaules baznīcu apvienībai, lai tai būtu pārskats par ticīgo bēgļu skaitu. Tā kā no 150 milj. lielās amerikāņu nācijas, kā izteicies kāds ievērojams viņu sabiedrisks darbinieks, tikai pusmiljons pazīstot Baltijas tautu likteņus, tad silti apsveicams tas darbs, ko veic Baltijas tautu oikūmeniskā komiteja".

pr —

Pieņemta IRO satversme

Londonā, 18. 12. (DANA). UN saimnieciskās un sociālās padomes pilnsapulce pieņēmusi angļu priekšlikumu jaunās bēgļu organizācijas IRO galveno mitekli iekārtot Parīzē vai Ženevā. IRO satversmi un pagaidu budžetu pieņēma ar 35 pret 5 balsīm, 18 atturoties.

Londonā apspriedes uzsāk arī ieinteresēto valstu ieceltā starpvaldību komisija bēgļu jautājumiem. Komisijas priekšsēdis, angļu ministrs Hektors Maknīls izteica nožēlu, ka Krievija pagājušā vasarā no komisijas izstājusies. Komisijā tagad piedalās 36 valstu pārstāvji. Tās uzdevums rūpēties par bēgļiem un pārvietotām personām tādās valstīs, kur nedarbojās UNRRA. Kopš šīgada jūlija tā bez tam uzņēmusies gadību par tādu bēgļu novietošanu jaunās dzīves vietās, kas negrib savās dzimtenēs atgriezties.

Anglijas pārstāvis Rendels starpvaldību komisijas debatēs atbildēja Polijas delegātes apgalvojumiem, ka komisija īpaši gribot veicināt bēgļu izceļošanu uz citām zemēm. Rendels paskaidroja, ka arī Anglijas valdība uzskatot repatriēšanu par labāko bēgļu problēmas atrisinājumu. Nedrīkstot darīt nekā tāda, kas varētu pamudināt atsevišķas personas palikt ārzemēs aiz tā iemesla, ka tām tur klātos labāk nekā dzimtenē, vai tādēļ, ka tām nebūtu patikas piedalīties savas dzimtenes atjaunošanā. Bet nedrīkstot arī aizmirst, ka lielu daļu no bēgļiem neesot iespējams repatriēt.

Žīdu Palestīnas aģentūra „Jewish agency" jau paziņojusi, ka uz žīdu ieceļošanu Palestīnā nevar attiecināt IRO satveresmes pantu, kas nosaka, ka bēgļus citās zemēs novietojot „jāizvairās traucēt draudzīgas attiecības starp tautām" un ka „jāveltī vērība vietējo iedzīvotāju nostājai pret bēgļu nometināšanu viņu zemē." Šie noteikumi, pēc žīdu domām, neesot attiecināmi uz viņu ieceļošanas tiesībām Palestīnā.

„Jewish agency" ziņo arī, ka 300 žīdu vīriešiem, kas atradās uz Vidusjūrā avarējušā izceļotāju kuģa, nākamā mēnesī atļaus legāli ieceļot Palestīnā. Sievietes un bērni, kas atradās uz kuģa, ieceļošanas atļaujas saņēma jau pagājušā nedēļā.

PĀRTRAUKTA POĻU BIJ. KARAVĪRU REPATRIEŠANA

Berlīnē, 18. 12. (DANA). Poļu repatriācijas komisija Berlīnē pieprasījusi, lai līdz turpmākam pārtrauc angļu armijā bijušo poļu karavīru repatriēšanu.

Paziņojumā teikts, angļu iestādes darījušas visu iespējamo, lai saņemtu no poļu spēkiem apstiprinājumu par repatriēto karavīru demobilizēšanu, un tās turpina pūlēties saziņā ar poļu pagaidu valdību tikt galā ar visām grūtībām, kas rodas nododot repatriētos Polijas armijai.

Lūžņi atgriežas dzīvē

STĀSTS PAR TAUTAS AUGSTSKOLAS DARBU VIRCBURGĀ

Laikam katrs, kas Vircburgā kautko grib uzzināt par daudzās nodaļās sazarojušo latviešu izglītības iestādi, kas nupat beidza pirmo darba gadu, vispirms no mācību pārziņa E. Andersona dabū dzirdēt, ka šī Tautas augstskola, lūk, esot vislielākā Vācijā. Un zinātniskais jauneklis, apskaužami veselīgi smaidīdams, tūdaļ cenšas savu apgalvojumu pierādīt kaut arī ne tieši ar astronomiskiem, tomēr daudzzīmju skaitļiem. Lūdzu — 1008 klausītāji 10.633 lekcijās klausījušies 60 mācības spēkus.

So ciparu ieinteresēts, jūs sākat braukt ar pirkstu pār stundu plānu, līdz apstājaties pie Pētera Ērmaņa vārda: Lekcijas par literatūru. Tās vajadzētu paklausīties. Ieejat vienā no cellēm, kādās ar plānām improvizētām sienām sadalīta paprāva istaba, un gribat kautko dzirdēt par Gogoļa Mirušajām dvēselēm, bet tad jums kļūst tā kā mazliet jocīgi. Noslēpumainas balsis no vienas puses, noslēpumainas balsis no otras puses. Vai tikai te nebūs saradies viss milzīgais mirušo dvēseļu bars? Bet nē — tās taču nevarētu runāt ne angliski, ne franciski, kur nu vēl abas reizē. Tā droši vien ir tikai asprātīga izdoma, kā panākt vislielāko laika ekonomiju, mācot trīs priekšmetus reizē. Skolēniem gan te nu tad jābūt daudz apdāvinātākiem par skolotājiem . . . Bet arī šo illūziju iznīcina lietišķs paskaidrojums, ka tā ir tikai nabadzība. Un tas pilnīgi saprotams pilsētā, kas slavena ar savām drupām. Bet cik sienu viņās vēl palicis, tās pašas te tagad pārbagāti piesūcas ar dažādu valodu gramatikām, filosofu gudrībām, tautsaimniecības teorijām un vēstures gājienu tālojumiem.

Apskatot vēl tēlnieka V. Jansona pārzinātās mākslas studijas skati, kur audzēkņu gada darbs atklāj vienu otru talantu, atceraties, ka Tautas augstskolas vadītājs ir mākslas vēsturnieks prof. J. Siliņš un nodomājat, ka ar visu svarīgāko esat jau iepazinies. Bet atkal jāpiedzīvo vilšanās, tāpat kā ar tām mirušo dvēseļu balsīm. Izrādās, ka aroda zināšanām te visnotāl velta lielāku vērību, nekā humanitārajām zinātnēm.

Uz brīdi nometnē pat cirkulēja baumas, ka arī pats profesors Siliņš plānojot mācīties par piegriezēju. Vai no mākslas vēsturnieka var iznākt mākslinieciska vai vēsturisks drēbnieks, to grūti pateikt, bet neapšaubāmi skaidra viena lieta, ka Tautas augstskolas darbu viņš pratis ievirzīt pareizā gultnē.

Lieli nopelni te ir tehnisko nodaļu noorganizētājam un izveidotājam ārk. prof. N. Vāverem. Viņam darbs bijis jāsāk gandrīz no nekā, ar kādā logā rūts, vietā iestiprinātu automobiļa shemu. Bet tagad šoferu kursiem ir visprieksāzīmīgākie mācības līdzekļi, motora daļu šķērsgriezumus neizslēdzot. Un vairāk nekā simts absolventu paturēs šos kursus labā atmiņā. Ne mazāk pūļu prasījusi metināšanas darbnīcas iekārtošana, kur apm. 20 kursantu jau tik tālu apguvuši grūto amata māku, ka drupās savāktām lūžņu kaudzēm liek atgriezties dzīvē. No sarūsējušām dzelzīm te top cirvji, kannas, gludekļi un citi tikpat spidīgi, cik derīgi priekšmeti. Tāpat ar lielu rūpību un darba mīlestību bij. Liepājas ģimnazijas direktors M. Grīnbergs bēgļu skolas fizikas kabinetam gatavo mācības līdzekļus.

Ar daudzajiem trimdas grāmatu izdevējiem sacenšas amata meistara Zūšmaņa vadītie grāmatu siešanas kursi. Par spīti materiālu trūkumam jaunajiem sējējiem izdevies dot grāmatām itin glītus ietērpus, kuŗus nebūtu bijis kauns rādīt arī dzimtenē atstātajos grāmatu plauktos. Tikpat nevainojami nostrādāti arī dažādie kartonāžas darbi, kaut arī daudzu nepieciešamo darba rīku vietā vajadzējis apmierināties ar provizoriskiem palīglīdzekļiem, kā piem., spiedi aizstāt ar kiegeļu kaudzi.

Bez problēmu risinājumiem tīri praktisko nodarbību laukā, Vircburgas Tautas augstskolas mācības spēki spējuši dot jauninājumus arī pielietājamā zinātnē. Tā tehniskās lēšanas lektors T. Valdmanis atradis jaunas grafiskas metodes dažu tabulu aizstāšanai.

Ja vēl pieminām labi noorganizētos kursus piensaimniecībā, dārzkopībā, biškopībā, elektrotechnikā, radiotechnikā un radiotelegrafijā, tad pilnam varam ieskatīt to daudzpusību, kādā izvērsusies Vircburgas Tautas augstskolas darbība. Balstīdamās uz reālas apstākļu izpratnes, tā izveidojusies par vērtīgu faktoru mūsu jaunatnes pārskološanā dažādajām nākotnes iespējām.

Teodors Zeltiņš

Darba iespējas Minchenē

UNRRAs 108. vienība Minchenē (Deutsches Museum) stājusies pie strādnieku un dažādu arodu speciālistu iesaistīšanas amerikāņu armijas darbos. Darba grupās domāts uzņemt tikai Baltijas tautu pārstāvjus, pie kam līgums slēdzams uz 6 mēnešiem. UNRRA uzņēmusies gādību par strādnieku dzīvokļiem, uzturu un apģērbu. Priekšroku dod vieniniekiem un personām ar nelielu ģimeni, kā arī Minchenē vai tās tuvākā apkārtnē privāti dzīvojošiem. Alga paredzēta pēc vācu atalgojumu kategorijām. Tuvākā nākotnē paredzēts darbs ap 300 baltiešu būvamatniekiem, 400 šoferiem un mechaniķiem, kā arī lielākam skaitam pavāru, apkalpotāju, servētāju uc mājturības darbu veicējiem. Bez tam vajadzīgi ārsti, palīgmāsas, slimnieku kopējas, strādnieki un palīgstrādnieki. Nometnēm pēc iespējas drīzākā laikā BALK jāiesniedz saraksti par personām, kuŗas vēlētos šajos darbos saistīties. Sarakstos jāuzrāda: vārds un uzvārds, dzimšanas dati, arods un vēlamais darbs.

Nometņu dzīve

UNRRAs vienība Ingolštatē informējusi savu nometņu DP, ka uzsāk tādu tekstilstrādnieku - speciālistu reģistrēšanu, kas būtu ar mieru izceļot uz Venecuelu un strādāt tur tekstilrūpniecībā. Nekas nav minēts par izceļošanas noteikumiem, laiku, dzīves un darba apstākļiem Venecuelā. No baltiešu vidus līdz šim neviens nav pieteicies.

*

Vunzīdeles latviešu nometnē (Bavārijā) valodu kursos bez angļu un vācu valodas māca arī spāņu valodu. Vispār dažādajiem izglītības pasākumiem liela atsaucība. Šoferu kursus beiguši un auto vadīšanas tiesības ieguvuši 21 tautietis un 2 tautietes. Ārpus nometnes, pa lielākai daļai vācu saimniecībā, strādā 11 tautieši.

*

LCP locekļi un LCK darbinieki E. Grosbergs, J. Celms, A. Dravnieks, J. Niedra, Lejiņš - Leja un citi angļu okupācijas joslā iesaistījušies meža darbos.

*

No Lībekas uz Mērbeku pārvietojusies Z. Grenciones latvisko rotu kaltuve. Darbnīcas daiļamatniecības izstrādājumi izstādīti Londonā un Parīzē un guvuši labas atsauksmes. Lielāks skaits kaltuves darbu nosūtīts arī uz Ņujorku un Kanādu.

Arī Dānijā nav viegli

VĒSTULE „LATVIJAI" NO LATVIEŠU NOMETNES KEGE

Kā zināms, Dānijā esošie bēgļi nebauda UNRRAs aprūpi, bet visu laiku atrodas angļu un militāro iestāžu aizbildniecībā. Bēgļu aprūpe ir Dānijas valdības uzdevums un tā to veic ar Sarkanā Krusta vidutājību. Patlaban Dānijā vēl atrodas pāri par 200.000 bēgļu, to vidū 1850 latviešu. Pēc „Berlinske Tidende" ziņām, 166.000 bēgļu ir vācieši, kas cēlušies no tagad Polijā ietilpstošiem apgabaliem, bet nevar tur atgriezties, jo vāciešus no Polijas izraida. Tā kā visas bēgļu masas uzturēšana dāņiem izmaksā solīdas summas, tad ir saprotams, ka dāņu iestādes meklē iespējas izdevumus bēgļu uzturēšanai samazināt.

Ziemai tuvojoties latviešu bēgļus pārgrupēja un no līdzšinējiem dzīvokļiem viesnīcās, pansijās un skolu ēkās pārvietoja uz kara laikā armijas vajadzībām celtām barakām, kas gan nav diezcik izskatīgas, bet mūsējie tomēr prata tajās ciešami iekārtoties, telpas ar šķērssienām sadalīdami mazākās istabās. Tā par lielākiem latviešu centriem tagad kļuvusi Aalborga, Koldinga, Erbjerga, Jonstrupe un Kege. Pēdējā darbojās arī ģimnazija un tautskola.

Lielu laiku dāņi bēgļiem neļāva strādāt. Pag. vasarā šos ierobežojumus atcēla, bet nevar teikt, ka jaunā kārtība būtu radījusi noteiktību. Latvieši gan apsveica darba tiesību piešķiršanu, bet diemžēl tās tagad kļuvušas par tādu pienākumu, kas noved arī pie pārestībām. Lieta tā, ka darba ņēmējam nav tiesības pašam izvēlēties darba veidu, bet darbu var dabūt tikai ar darba pārvalžu vidutājību, zināms, tādās nozarēs, kur dāņi paši nelec. Bēgli nevar izvēlēties arī darba devēju, tiem jāiet tur, kur tos norīko, nereti tālu no nometnēm. Reizē ar norīkojumu darbā, attiecīgo personu izslēdz no Sarkanā Krusta apgādes un ja nu darba vietā gadās kāda nesaprašanās, slimība vai nelaime, tad nabaga bēglis nonāk diezgan kļūmīgā stāvoklī, vismaz darba devēja žēlastībā, kam tikai atliek paziņot, ka atsūtītais negrib strādāt un bēglim tūdaļ draud soda nometne. Neskaidrs palicis arī drēbju, apavu un veļas jautājums, kuŗu iegādei gan solīti vajadzīgie iepirkšanās kuponi, bet izdoti tie vēl nav. Tā daudzi darbā noplēsuši savas pēdējās drēbes un tagad nezina, ko iesākt. Nenoskaidrots palicis arī jautājums, vai bēglim ir tiesība uz algu slimības gadījumos un uz atlīdzību nelaimes gadījumos.

Visa sacītā rezultātā nodarbināto tautiešu skaits ir svārstīgs: dažiem darbs beidzas, citiem sākas. Visvairāk strādā lauksaimniecībās vai dārzniecībās. Algas šajās nozarēs svārstās ap 1,20 sievietēm un 1,80 kronas vīriešiem par darba stundu. Ja nodarbinātais paliek dzīvot nometnē, tad parasti tam no apm. 15 kronu lielās dienas algas 3,50 jāatmaksā Sarkanam Krustam par pajumti un uzturu. Lauku darbu sezonai beidzoties, darba iespējas sarukušas un tikai nelielai daļai tautiešu izdevies noturēties rūpniecības un amatniecības u. mumos. Dažas tautietes strādā arī viesnīcās, kur pie visa brīva pelna 5 kronas pa dienu. Visumā jāsaka, ka pateicoties dāņu augstajam dzīves standartam, mitināšanās apstākļi un uzturs bēgļiem līdz šim ir bijis pietiekami labs. Citādi tas ir ar tiesisko stāvokli.

Pēc noteikumiem Dānijā „sabiedroto bēglis" (allied refugee) var dzīvot vai nu nometnē ar kustības brīvību pa dienu, vai arī pie darba devēja pēdējā uzraudzībā. Parastās uzturēšanās tiesības dāņu iestādes bēgļiem nepiešķir un nekādus dokumentus neizsniedz. Un tad nu notiek tā, kā tas notika ar kādu akadēmiski izglītotu tautieti. Tas vairākus mēnešus nostrādāja lauku darbos, bet tad, reumatisma mocīts, darbu gribēja pārtraukt. Rezultātā šis tautietis nonāca nevis slimnīcā, bet soda nometnē. Kādam 14 g. vecam zēnam tikai ar grūtībām izdevās tikt rudenī vaļā no sava saimnieka, lai varētu apmeklēt nometnē latviešu skolu. Šis zēns pa vasaru bija gājis darbos, lai nopelnītu ziemai drēbes, bet līdz ar to viņš bija kļuvis laukstrādnieks un arī viņam draudēja soda nometne par darba pārtraukšanu.

Vispār mūsu tautiešu dzīvē Dānijā vērojams, ka Dānijas Sarkanais Krusts gan nesamazina atbalstu darba nespējīgiem, piepalīdz arī kultūras darbā, bet cenšas būt arvien taupīgāks. Darbā vispirms cenšas iesaistīt spēcīgākos, līdz ar ko diezgan daudzi tautieši aiziet no nometnēm un uzsāk patstāvīgas gaitas. Šādu sava ceļa gājēju ir jau ap 300 un to skaits nākotnē vēl pieaugs. Viņu kontakts ar nometnēs palikušajiem tautiešiem, kas visumā ir mazāk patstāvīgas eksistences spējīgi, kļūst arvien vājāks. Tas ir svarīgs pagrieziens un pašreiz visvairāk nodarbina šejienes tautiešu sabiedrisko domu. Liekas, šī problēma agrī vai vēlu kļūs akūta arī citās zemēs patvērumu atradušo tautiešu dzīvē.

Kegē, novembrī.

P. Lejnieks

Objektīva atsauksme

Minchenes apgabala kādas UNRRA's vienības direktors, pēc tautības kanādietis, pavadot dzimtenē savu atvaļinājumu, nosūtījis Kanādas senāta Iecelošanas un darba komitejas loceklim senātoram Vilsonam vēstuli par DP dzīvi Eiropā. Vēstulē starp citu teikts:

„Kanādas pilsoņi, būdami ilgāku laiku UNRRAs pārvietoto personu nometņu direktori un vicedirektori, varējuši novērot DP viņu darbā, iepazīt viņu raksturu un tieksmi mācīties. DP vidū ir liels skaits tādu, kas labprātīgi piesakās darbā, pierādīdami savas spējas kā meistari un amatnieki, un daudzi ir arī labi iestrādājušies lauksaimnieki. Visi bērni vecumā no 5—15 gadiem apmeklē skolas, bet vecāki par 15 gadiem — dažādus kursus, mācās valodas, auto vadīšanu, koku un metālu apstrādāšanu un mēbeļu pagatavošanu, elektrotechniku, mechaniku, lauksaimniecību un citus arodus. Varētu uzrakstīt daudzas lapaspuses par šo cilvēku mācīšanos un izmaņu vien. Vasarā viņi izaudzēja dārzājus un saknes, kas vērtīgi papildināja pārtikas devas. Augstskolas beigušie nometnēs pārstāv dažādas profesijas.

Man ir bijusi izdevība un prieks veselu gadu strādāt un palīdzēt šiem nelaimīgajiem ļaudīm. Ar savām spējām un asprātību darbā viņi parādījuši, ka katra zeme, kas viņus uzņemtu, ar to tikai iegūtu, jo šie ļaudis pa lielākai daļai ir labi pilsoņi.

Citi direktori, kas vadījuši UNRRAs baltiešu un ukraiņu nometnes, ir tajos pašos uzskatos kā es, un es sirsnīgi lūdzu Kanādu, lai tā uzņemas ierosmi un atver savas durvis šiem labajiem cilvēkiem. Katrā laikā, ja vien jums vajadzīgs, esmu gatavs palīdzēt vai sniegt tuvāku informāciju."

Arv. B.

STARPVALDĪBU KOMITEJA BĒGĻU LIETĀS

aizrāda, ka tiem DP, kam ir darba līgumi vai radi Dienvidamerikas valstīs vai Kanādā, komiteja Minchenē (Maria-Theresia-Str. 11) palīdz vīzu jautājumu kartošanā. Tie DP, kas jau saņēmuši attiecīgo konsulātu paziņojumus par vīzu piešķiršanu, var šo jautājumu nokārtot, personīgi ierodoties komitejā, līdzi ņemot 3 ģimetnes un personības apliecību.

VIENVEIDA KAPU ZĪMES

LKP pārvalde pieņēmusi prof. B. Dzeņa izstrādātu kapa zīmju projektu ārpus Latvijas mirušiem bij. karavīriem. Kapu zīmi veido 15 cm bieza, 90 cm augsta un 55 cm plata akmens plāksne uz 10 cm augsta pamata. Plāksnes formas vienkāršotas un plāksnes priekšpusē iecirsta Latvijas saulīte, mirušā vārds un uzvārds, dzimšanas un miršanas dati un krusta zīme. LKPP izsaka vēlamību, lai šīs vienveida kapu zīmes izgatavotu pēc vajadzības katrā nometnē un uzstādītu ar tautiešu atbalstu. LKPP aizrāda, ka viņai nav iebildumu, ja tādas kapu zīmes uzstāda arī citiem šeit mirušiem tautiešiem.

MŪSU LAIKRAKSTA

nākošais numurs iznāks pēc Ziemsvētkiem, 28. decembrī.

Izdevniecība

Ja visi, kas varētu izceļot, to darītu

„The Continental Daily Mail" ievietojis šādu K. Milisavejeviča lasītāja vēstuli no Parīzes:

„Kādā no Jūsu jaunākajiem izdevumiem Mr. Viljemss S. Mākinzs, runājot par Polu (Istrijā), teicis, ka tā varot izvērsties par tuksnesi un ka no 35.000 iedzīvotājiem 23.000 esot „parakstījuši deklarāciju, ka atstās šo pilsētu, ja Lielie Sabiedrotie negarantēs neatkarību vai arī neizšķirs jautājumu par labu Italijai."

Tas ir patiesi briesmīgi, ja cilvēkiem jāatstāj dzimtene. Bet tas notiek bieži. Pārvietotās personas ir pāpludinājušas Vāciju, Austriju un Italiju. Apmēram 250.000 dienvidslāvu, kuŗu vidū ir vairāk nekā 60.000 bijušo kara gūstekņu, kas pavadījuši Vācijā piecus gadus, nevar atgriezties mājās tā režīma dēļ, ko sveša vara uzspiedusi viņu tēvijai.

Es zinu, ka Polas pilsoņu stāvoklis ir grūts, bet tiem jāsaprot, cik laimīgi tie var justies tāpēc vien, ka tiem vismaz dota iespēja Polu atstāt un izvēlēties sev jaunas mājas. Ja Dienvidslavijas, Polijas, Bulgārijas, Albānijas un Rumānijas iedzīvotājiem būtu jauts atstāt savu zemi un brīvi pāriet robežu, cilvēce pieredzētu vislielāko izceļošanu pāsaules vēsturē, lielāku nekā kristīanisma pirmajos gadsimteņos."

Interesanta ir arī cita lasītāja vēstule tai pašā laikrakstā, ko rakstījis francūzis Žorzs Lorēns. Laikraksts iespiedis to ar virsrakstu Ekskomūnists.

„Kara laikā ticēju, ka internacionālisms radis vienīgo iespēju ilgstošam mieram," raksta francūzis. „Tāpat ka daudzi citi, dzīvoju illūzijās, ka Krievijas politika ir internacionāla.

Es vairs neesmu komūnists. „Došana un ņemšana" mani vairs neapmierina. Redzu, ka krievi pirmām kārtām ir krievi un tikai otrām kārtām internacionālisti. Franču komūnisti, pie kuŗiem reiz piederēju, ir pirmām kārtām internacionālisti un tikai otrā vietā franči.

Prof. Stots dzied Ņujorkas raidītājā

Ņujorkas latviešu biedrība „Drauzība, labdarība un vienība" 16. novembrī sarīkoja Ņujorkā svinīgu koncertu Latvijas neatkarības atceres atzīmēšanai. Sarīkojumu ievadīja biedrības priekšnieka Džona Linova uzruna, kam sekoja Haralda Liepiņa referāts par Latviju un latviešiem. Tad sapulcējušies nodziedāja Latvijas himnu. Koncerta daļā piedalījās prof. Viktors Stots, nodziedādams A. Kalniņa Svešumā klīstot, J. Vītola Maziņš biju neredzēju un J. Norvila Balsis, kā arī vairākas operu ārijas un ASV komponistu dziesmas prof. O. Herca pavadījumā. Sarīkojumu ar vijoles solo kuplināja Norma Auziņa.

Svētdien, 22. decembrī biedrība rīko bērnu svētkus ar egli, bet 18. janvārī atzīmēs savu 54 gadu pastāvēšanu. Prof. Stots rosīgi piedalās nevien latviešu sarīkojumos, bet guvis ievērību arī amerikāņu mākslas cienītāju aprindās. Novembra mēnesī viņš katru piektdienu WNYC raidītājā dziedāja latviešu un citu tautu komponistu dziesmas.

Uzņēmības panākums

Ausmas nometnē Kleinkecā arch. J. Orleans, arch. A. Bērziņš un mag. iur. A. Bitāns Vācijas likumos paredzētajā kārtībā š. g. oktobrī nodibināja atklātu sabiedrību — architektu biroju „BOB". Pēc UNRRAs vadītāju darbinieku ieteikuma, „BOB" stājās sakaros ar militārās pašvaldības iestādēm Minchenē, kur pasākuma iniciātoriem ieteikts sabiedrību koncesionēt. Tajā pašā laikā „BOB" speciālisti tūlīt aicināti darbā militārās pašvaldības pasākumos. Decembra sākumā darbs Minchenē tad arī faktiski sākts un tā veicīgums un latviešu amatnieku un strādnieku lietpratība amerikāņiem imponējusi.

Militārās pašvaldības abalstā, „BOB" 12. decembrī ieguvis valsts licenci un tūlīt pēc tam sabiedrības pārstāvji aicināti tuvāk iepazīties ar amerikāņiem vajadzīgiem būvdarbiem Minchenē un uzņemties būvsaistības plašākos apmēros kontrakta kārtībā. „BOB" aicinājumu pieņēmis, kontraktēšana jau sākusies. Sabiedrība ieteikusi militārai pašvaldībai veicajamos darbos nodarbināt vienīgi latviešus, to vidū arī no nometnēm izraidītos. Ieteikuma pirmajai daļai saņemta piekrišana, bet attiecībā uz otro daļu paskaidrots, ka arī to, cerams, varēšot izšķirt pozitīvi, jo „BOB" ir uzņēmums, kam tiesības nodarbināt arī visus vācu saimniecībā iesaistītus un ar Kenkartēm legitimētus pilsoņus.

— Uzņēmumam vēl vajadzīgi gan nekvalificēti strādnieki, gan visvairāk dažādi amatnieki. Interesentiem tuvākas ziņas sniedz „BOB" direktors arch. Orleāns „Ausmas" nometnē Kleinkecā pie Gincburgas vai mag. iur. A. Bitāns tieši darba vietā Minchenē (Tröttmaningerstr. 21/0, tramvajs Nr. 6).

Šis pasākums, kas prasījis ne mazums uzņēmības un neatlaidības, pirmā posmā tagad vainagojies ar panākumu un lieku reizi rāda, ka drošiem pieder nākotne.

EIROPA SALST

Londonā, 18. dec. (DANA). Visā Eiropā iestājies neparasti bargs sals. Anglijā aukstums izraisījis lielas grūtības elektriskās strāvas apgādē. Vairākos Anglijas vidienes un rietumu apgabalos spēkstacijas bijušas spiestas samazināt strāvas piegādi par 100 proc. Pieteikts, ka, ja patērētāji neievēros brīdinājumu apieties ar strāvu taupīgi, strāvas piegādi samazinās vēl krasāk. Anglijā līdz ar auksto laiku uzsnidzis arī daudz sniega. Vilcieni kavējas. Parīzē temperatūra nokritusi zem desmit gradiem. Norvēģijā jau salst līdz 26 gradiem. Snieg arī Ziemeļitalijā. Militārā tiesa Frankfurtē pārtraukusi darbību, jo tiesas telpas nav apkurināmas. Vupertālē trešdien visi rūpniecības uzņēmumi pārtrauca darbus, jo raktuves aukstuma dēļ vairs nespēj piegādāt ogles spēkstacijām.

Auto, ko nevar nopirkt

Neētingas latviešu nometnes šoferu kursiem nebija auto, to neizdevās arī dabūt no UNRRAs. Tāpēc kursu dalībnieki saziedoja naudu un nolēma mācības mašīnu nopirkt paši. To arī izdarīja un mašīnu iegādājās Traunšteinā no kādas privātpersonas. Nopirkto auto atveda uz nometni un tā kā vēl nebija atļaujas, tad kursanti mācījās nometnes pagalmā, braukājot pa celiņu 50—60 m uz priekšu un atpakaļ. Meklējot braukšanas atļauju, to tomēr nevarēja dabūt un beidzot nopirkto auto Traunšteinas satiksmes inspekcija pieprasīja sev. Kursantu vidū bija arī zv. adv. V. Lamberga, kas noskaidroja, ka auto, kuŗu kursanti bija pirkuši no privātpersonas, tai nav piederējis, bet īstenībā pieder Traunšteinas satiksmes inspekcijai, kas arī bija ar mieru mašīnu pārdot. Kursanti savāca naudu otrreiz un ar to no Traunšteinas satiksmes inspekcijas mašīnu nopirka vēlreiz. Braukšanas atļauju Traunšteinas satiksmes inspekcija noraidīja, izņemot Altētingas apr. satiksmes inspekcijā, kuŗas rajonā auto faktiski jau atradās. Pēdējā tomēr atļauju neizdeva un noraidīja atpakaļ pie Traunšteinas satiksmes inspekcijas. Tad noskaidrojās, ka lai auto varētu pirkt un dabūt braukšanas atļauju, vispirms vajadzīga militārās vāldības piekrišana no Minchenes. Bet atkal nelaime, jo tifa epidēmijas dēļ Neiētingas pilsētā ir karantēna. Tā latviešu kursanti tagad gaida, kas notiks ar viņu auto, ko tie jau pirkuši divi reizes, abas reizes samaksāta arī nauda, pats auto kursantu rīcībā atrodas jau kopš 6 mēn., bet izrādās, ka auto tomēr vēl īsti nav nopirkts. J. Stz.

Kam pieder Antarktika

JAUNA PROBLĒMA VALSTSVĪRIEM

Pasaulē radies jauns interešu degpunkts. Pagaidām gan par to nedzird tik daudz kā par Tuvajiem austrumiem, Grieķiju, Triestu vai citām apstrīdētām territorijām, bet lielvalstu sacensība jau iesākusies. ASV, Anglija, Krievija, Austrālija, Norvēģija un Čīle gandrīz vienlaicīgi paziņojušas nodomu sūtīt ekspedīcijas uz apgabalu, ko vēl nesen tikpat kā nekad nepieminēja. Tā ir Antarktika — plašais, tikpat kā nemaz neizpētītais kontinents ap dienvidpolu.

Iemesls, kas piepeši pievērsis interesi ledājam, kas līdz šim vilinājis tikai nedaudzus zinātniekus, ir vienkāršs. Domā, ka zem mūžīgajiem lediem varētu atrast urānu. Un urāns ir elements, kas nepieciešams atomu skaldīšanai. Protams, šais apgabalos noteikti atradīs arī vēl citas vielas — vara un akmeņogles, kuru izmantošanu jau pieteikusi Austrālija, — varbūt arī zeltu. Slavenais dienvidpola pētnieks admirālis Bairds, kas jau devies ceļā ar ASV flotes izrīkotu kuģu karavānu, izteicies, ka Antarktika ir „neskarts dabisku bagātību rezervuārs". Viņš piebildis, ka viņa ekspedīcija pētīs un pārbaudīs visus minerālus, un atzinis, ka „urāns varētu būt viens no tiem."

ANGLI IR LEDĀJOS JAU KOPŠ 1944. GADA

Sacensība jau sākusies. Angļi šoreiz pasteigušies pirmie. Kā ziņo „Daily Mail", amerikāņu rīkotā Bairda ekspedīcija, kas devās ceļā decembra sākumā, atradīs priekšā 30 līdz 100 angļus, kas ieradušies piecās izejas ostās ap Falklandu salām, no kurienes tie dosies tālāk uz ledaino kontinentu, lai atvietotu kollēgas, kas tur jau pavadījuši dienvidu puslodes ziemu. 12 jauni zinātnieki no Anglijas koloniju ministrijas, kuru caurmērā vecums 26 gadi, vācot ziņas par meteoroloģiskiem apstākļiem un techniskiem jautājumiem. Izraugot šos vīrus, prasīta ne vien zinātniska kvalifikācija, bet arī lai pētnieki būtu neprecēti un tādi, kas nebaidās ne sala grūtību, ne vientulības. Dažkārt tiem jādarbojas pilnīgi vieniem, vai labākā gadījumā pa pāriem, simtiem kilometru no citiem cilvēkiem. Tomēr šo vīru uzdevums būs viegls salīdzinot ar to, ko veikuši iepriekšējie angļu polārpētnieki, jo tagad atklāts, ka angļi šādus zinātniekus sūtījuši uz dienvidpola rajoniem kopš 1944. gada. Pirmā angļu ekspedīcija, ko vadīja pulkvedis-leitnants Marss, izbrauca no Anglijas jau 1943. gadā. Marss savā laikā piedalījās slavenajā Šekltona ekspedīcijā uz Dienvidpolu. Šoreiz viņa ekspedīcijā piedalījās angļi, kanādieši, jaunzēlandieši, vīri no Rietumindijas un no Falklandu salām. Kad pagājušā gadā Marss saslima, viņa vietā par ekspedīcijas komandieri kļuva kanādiešu majors Teilors.

PLAŠAIS AMERIKĀŅU VĒRIENS

Bairda vadītā ekspedīcija, kas devusies ceļā decembra sākumā, ir amerikāniski plaša. Salīdzinot ar agrākajām privāti rīkotām ekspedīcijām un arī ar tām, ko izsūtījušas citas valdības, tā būs īsts izpriecas brauciens. Bairds ved līdz lidmašīnas, ledlaužus, elektriski apsildītus tērpus, pulverizētu pārtiku, drošas radio ierīces un daudz slepenu ierīču, kas var palīdzēt pola pētniekiem. Pats Bairds ir jau 58 gadus vecs, tāpēc aktīvais ekspedīcijas komandieris būs kapteinis Kruzens, kas jau 1939. gadā bija Bairda vietnieks.

Austrālija steidzas sekot Anglijas paraugam un iekārtot ledājos pastāvīgu bazi. Tajā novietos 18 zinātnieku. Austrālijas valdība oficiāli paziņojusi, ka tā apspriež jautājumu, vai likums, kas pakļauj tās kontrolei atomenerģijas avotus, nav attiecināms arī uz antarktikas apgabaliem.

KRIEVI TUVĀK NEIZSAKĀS

Krievija, kā parasti, nesaka par saviem nodomiem ne vārda. Maskavas radiofons gan paziņojis, ka ekspedīcija gatavojas, bet angļu korespondentiem, kas par šo jautājumu interesējušies tuvāk, nav sniegtas nekādas ziņas. Bet admirālis Bairds izteicies, ka pēc viņa domām krievi nopietni gatavojoties ekspedīcijai. „Continental Daily Mail" raksta, ka gadījumā, ja Krievija, kas nekad nav atzinusi citu valstu territoriālas prasības dienvidu apgabalos, tagad pati tādas izteiktu, tad situācija būtu „vismaz loti interesanta".

Zviedrija jau pagājušā gadā ieteica norvēģiem rīkot kopīgu ekspedīciju, piesaistot tajā arī angļus. Līdz šim tomēr nav panākta galīga vienošanās, kaut gan šķiet ticamākais, ka zviedru profesora Ālmana vadītā ekspedīcija dosies ceļā zem Norvēģijas karoga. Sākotnējais nodoms bija nosūtīt deviņus zviedru un norvēģu zinātniekus uz karalienes Maudas zemi Antarktikā.

KAM PIEDER ANTARKTIKA

Līdz šim pasaules valstīm nepastāv vispārējas vienošanās par to, kam pieder dienvidpola kontinents. Gadu simteņa sākumā Anglija pakāpeniski pieteica prasības uz vienu apgabalu pēc otra, kamēr pēc pašas ieskata tai piederēja apmēram trīsceturtdaļas no 4 milj. kvadrātjūdžu plašās territorijas. Pārējās valstis šīm prasībām gluži nepiekrita un trīsdesmitajos gados savukārt dažādas prasības izvirzīja arī citas valstis, visvairāk Jaunzēlande, Norvēģija un ASV.

Starplaikā izvirzījās teorija, ka tiesības uz Antarktiku būtu tai valstij, kas atrodas tai vistuvāk. Tā sākās strīdi starp Argentīnu un Angliju, kurai pieder Falklandu salas. Nesen Argentīna no jauna pavēstījusi, ka vienīgā valsts, ar kuru tā gatava dalīt savas īpašuma tiesības vistālākā dienvidu kontinentā, būtu Čīle. Čīle pati rīko ekspedīciju uz Antarktiku.

Neilgi priekš otrā pasaules kara Anglija, Austrālija un Norvēģija vienojās par plašu Antarktikas apgabalu sadalīšanu. Valstis, kas nebija jautājumā ieinteresētas, šo vienošanos akceptēja. Ieinteresētās valstis to neatzina. Līdz ar to pierādījās, ka pie valstīm, kas Antarktikas likteņos ieinteresētas, pieder arī ASV un Krievija. Bet toreiz vēl valstsvīri nemaz nedomāja par urānu. Ja tagad urānu tiešām atrastu, sagaidāms, ka grūtajiem jautājumiem pasaules politikā pievienosies vēl viens — kam pieder Antarktika?

A. L.

Senātors Vandenbergs par ASV ārpolītiku

Ņujorkā, 18. 12. (DANA). Republikāņu senātors Arturs Vandenbergs paziņojis, ka nedomā kļūt republikāņu kandidāts nākamās ASV prezidenta vēlēšanās 1948. gadā. Republikāņu svarīgākais uzdevums tagad esot attaisnot novembra vēlēšanās gūto uzvaru. Viņš pats domājot atteikties arī no līdzdalības starptautiskās apspriedēs, un piedalīties konferencēs tikai retos izņēmuma gadījumos. Arī otrs ASV senātors, kas piedalījās visās pēdējā laika svarīgās starptautiskās apspriedēs, Konolijs, paziņojis, ka grib no šiem uzdevumiem atteikties.

Harolds Stasens, kas ir viens no redzamākiem republikāņu progresīvā spārna pārstāvjiem, pats paziņojis, ka būšot republikāņu kandidāts nākamām prezidenta vēlēšanām.

Runājot par ASV ārpolītiku, senātors Vandenbergs paskaidrojis, ka republikāņu un demokratu vienošanās par ārpolītikas saskaņošanu attiecoties tikai uz UN lietām un miera līgumiem Eiropā. Šais jautājumos viņš arī turpmāk pilnā mērā atbalstīšot Bernsu, bet republikāņu partija nevarot piekrist valdības politikai Palestīnas un dažos citos Āreiropas jautājumos.

Ārlietu ministru padomes apspriedēm beidzoties, Bernss izteicies, ka panākto rezultātu dēļ uz turpmākām sarunām raugoties optimistiski. Francijas ārlietu ministra vietnieks Murvī turpretim vēl aizbraukdams no Ņujorkas izteicies, ka Vācijas un Austrijas miera līgumi esot pārāk plašs jautājums, lai abus līgumus varētu apspriest vienā konferencē. „Mēs Maskavā netiksim galā," viņš izteicies.

UN vēl turpinājās dažas apspriedes. Drošības padome sāka apspriest Grieķijas sūdzību, atomenerģijas komisija apsprieda Barucha iesniegto plānu. Daudzas valstis izteica piekrišanu šim plānam, bet Gromiko paskaidroja, ka pēc viņa domām plāns nesaskanot ar Apvienoto Nāciju chartas principiem un pieprasīja laiku šī jautājuma apsvēršanai.

UN pēdējā pilnsapulcē ar 35 pret 14 balsīm noraidīja Ukrainas priekšlikumu nākošo pilnsapulci sasaukt Eiropā.

Grieķijas nemiernieku vadonis pieņem presi

Ņujorkā, 18. 12. (DANA). Grieķijas ministru prezidents Caldariss paskaidrojis, ka negrib no Apvienotām Nācijām neko lūgt, bet prasot lai ar Grieķiju apietas kā ar sabiedrotu valsti. Grieķija prasot pirmkārt financiēlu atbalstu, lai tā varētu atjaunot karā nopostīto valsts saimniecību un ierobežot komūnisma izplatīšanos un, otrkārt, Grieķijas ziemeļu robežu pārkārtošanu, lai nodrošinātu to nākotnē pret iebrukumiem no kaimiņvalstu puses. Viņš paskaidrojis, ka patlaban Grieķiju varētu ieņemt 24 stundu laikā. Cīņas Ziemeļgrieķijā tagad neesot pilsoņu karš, bet karš ar komūnistu bandām, kas pa daļai ienākušās no kaimiņvalstīm un saņemot pavēles un apgādi no ārvalstīm.

Grieķijas „partizānu" virspavēlnieks savā galvenajā mītnē pieņēmis ārvalstu preses pārstāvjus un tiem paskaidrojis, ka partizāni cīnīšoties tikmēr, kamēr no Grieķijas izvāks angļu karaspēku un atjaunos demokratiskus apstākļus. Viņš noliedzis Grieķijas valdības apgalvojumu, ka partizāni saņemot palīdzību no svešām zemēm un ka tie cīnoties par neatkarīgu Makedoniju. Arī Bulgārijas valdība atsaukusi Grieķijas valdības apgalvojumus, ka komūnistiskie nemiernieki no Grieķijas nākot uz Bulgāriju atpūsties un sakārtoties jaunām cīņām. Tāpat neesot patiesi grieķu apgalvojumi, ka Bulgārijas dienvidos būtu sākušās cīņas starp Bulgārijas valdības karaspēku un zemniekiem.

Atēnās patlaban viesojas Dienvidafrikas ministru prezidents Smats. Viņš ievēlēts par Atēnu goda pilsoni. Pateikdamies par godu, viņš teicis uzrunu, kurā aicinājis grieķus nenoskumt pašreizējo apstākļu dēļ. Grieķija jau agrāk vēstījusi pasaulei cilvēcības un demokratijas ideālus un darīs to arī nākotnē.

DAŽOS VĀRDOS

Pāvests Pijs 12. teiks Ziemsvētku runu Vatikana radiofonā 24. decembra pusnaktī.

Šveice turpmāk izdos miljonu franku gadā atomu pētīšanai. Paziņojumā par šīs summas atvēlēšanu gan piebilsts, ka Šveice nekad neizgatavos atombumbas, bet izmantos pētījumus miera nolūkiem.

Nāves sodu par saimnieciskiem noziegumiem var piespriest saskaņā ar jauniem Ungārijas likumiem. Nāves sodu piespriedīs par neatļautu iedzīvošanos tirgojoties ar pārtiku.

Sociālisti vieni paši sastādīs Francijas valdību

Parīzē, 18. 12. (DANA). Leons Blums pēc sarunām ar citu partiju pārstāvjiem sastādījis jauno Francijas valdību tikai no sociālistu partijas pārstāvjiem. Nacionālā sapulce izteikusi šai valdībai uzticību ar 580 pret tikai 16 balsīm.

Blums paskaidrojis, ka sastādījis valdību no vienas pašas partijas pārstāvjiem tāpēc, ka uzskatījis par nepieciešamu kritiskā laikā rūpēties par „pirmo palīdzību". Viņa valdība par svarīgāko uzdevumu uzskatīs rūpes par to, lai atkal nenostiprinātos vācu kara rūpniecība. Valdība turpināšot sarunas par Zāras apgabala saimniecisku iekļaušanu Francijā. Iekšējā politikā svarīgākais uzdevums būšot rūpes par sabiedriskā miera atjaunošanu un budžeta ispildīšanu.

Vairums Parīzes laikrakstu apsveic Blūma jauno valdību, lai gan atzīst, ka to sagaida loti lielas grūtības. Arī komūnisti nobalsojuši par Blūma valdību, bet viņu laikraksti tomēr apgalvo, ka reakcionāri izmantošot jauno valdību saviem nolūkiem pret patiesu demokratiju.

Vispārējas vēlēšanas Irānā

ASERBEIDŽANAS DEMOKRATU VADONIS AIZBĒDZIS

Teherānā, 18. 12. (DANA). Irānas valdības karaspēka galvenais štābs trešdien paziņoja, ka ieņemtas pēdējās stratēģiski svarīgās pilsētas Aserbeidžanā. Visa province līdz ar to atrodas valdības karaspēka kontrolē. Valdības karaspēks visos stratēģiskos punktos sasniedzis Padomju Savienības robežu. Kaspijas jūras osta Astara pie Krievijas robežas ieņemta pēc sīvām cīņām. Garnizons pirms atkāpšanās uz Padomju Savienību aizdedzinājis un izlaupījis pilsētu. Valdības laikraksts „Kaihan" ziņo, ka valdības karaspēks Aserbeidžanā apķīlājis 2 milj. šāviņu municijas, 50.000 šauteņu, 5000 ložmetēju, kā arī prettanku lielgabalus.

Irānas ministru prezidents Kvavams Sultanehs paziņojis, ka vispārējas vēlēšanas notiks svētdien, 22. decembrī.

Aserbeidžanas demokratu vadonis Jafars Pešavari pēc valdības karaspēka ieiešanas Tebrisā aizbēdzis uz Padomju Savienību. Laikraksts „Illilat" apgalvo, ka viņš vairāk nekā 100 smagos automobiļos aizvedis līdzi „kara laupījumu".

Valdības karaspēks ieņemtajās Aserbeidžanas pilsētās nodibinājis kara tiesas. Salamula Djavids, kas līdz valdības karaspēka ienākšanai bija Aserbeidžanas gubernators, no Tebrisas atvests uz Teheranu. Pēc Tebrisas radio ziņām apcietināti vairāki demokratu vadītāji. Apcietināti arī agrākie valdības karaspēka virsnieki, kas bija pievienojušies aserbeidžaniešu tautas milicijai. Turcija nav atļāvusi tiem savu robežu pāriet.

Irānas vēstnieks Parīzē paskaidrojis, ka draudzība starp Irānu un Padomju Savienību esot ciešāka kā jebkad agrāk. Laikrakstu apgalvojumi, ka Irānas ministru prezidents būtu vainojis Padomju Savienību iekšējo nemieru atbalstīšanā, esot nepatiesi.

Domas par padomju ārpolītiku

Angļu un amerikāņu presi joprojām nodarbina jautājums kā izskaidrot negaidīto piekāpību, ko Molotovs pēdējā laikā pierādījis dažādajās UN apspriedēs par atbruņošanos un citiem jautājumiem.

Viens no pazīstamākajiem amerikāņu komentātoriem — Ernests Lindlejs „Newsweek" slejās starpcitu izsakās:

„Pat ja izrādītos, ka Molotova atbruņošanās priekšlikumi nav nopietni domāti, tad jāzin, ka tiem pašu krievu interesēs vajadzētu būt nopietniem. Techniskā plāksnē Padomju Savienība nevar sacensties ar rietumu demokratijām un it sevišķi ne ar ASV." Tālāk komentātors aizrāda: „Padomju Savienībai nav kaut cik ievērojamas flotes, izņemot zemūdeņu floti, ko tā cenšas modernizēt ar vācu techniku palīdzību. Domājams, ka arī ķīmiskā karā tā nevarētu sacensties ar ASV. Kamēr nekas nav zināms par padomju bakterioloģiskajiem eksperimentiem, varam pieņemt, ka tie nav šai laukā sevišķi tālu tikuši."

Pēc konstatējuma, ka padomju militārais spēks visvairāk balstās uz kājnieku masām, Lindlejs secina, ka krievu interesēs būtu citu valstu tenchiska atbruņošanās. No otras puses krieviem nācies atzīt, ka lielākais vairums pasaules valstu nemaz negribētu, lai ASV atteiktos no atombumbas, kamēr nav drošas garantijas starptautiskai drošībai. Molotovs tapēc esot iesniedzis divus priekšlikumus — pirmkārt viņš principā izteicis gatavību pakļauties starptautiskai kontrolei, kas garantētu visu lēmumu izpildīšanu par technisku atbruņošanos, otrkārt paziņojis, ka Krievija piekristu padomju armijas samazināšanai.

Bet Lindlejs saka: „Pat ja padomju armiju samazinātu uz dažiem simtstūkstošiem vīru, krievu dzīvais spēks tomēr paliktu. Vairums krievu vīru jau apmācīti, arī tos, kas nav apmācīti, ātri varētu apgādāt šautenēm un pateikt tiem, kā ar tām rīkoties. Rietumvalstu sarežģītos techniskos ieročus nevar uztaisīt uz ātru roku, bet, lai prastu ar tiem apieties, jāvingrinājas ilgi.

Lindlejs piekrīt Valteram Lipmanim, kas izteicies, ka Molotovs rīkojas veikli, piesolot demobilizāciju, ja citi par to piekrīt techniskai atbruņošanai. Tādā gadījumā, ASV un Anglija vairs nevarētu ātri iejaukties notikumos tālās zemēs un Padomju Savienībai paliktu brīvas rokas Eiropas, Āzijas un Vidējo austrumu kontrolē.

Par to pašu jautāujmu raksta arī iespaidīgais angļu laikraksts „Manchester Guardian". Pēc konstatējuma, ka padomju politikā redzama krasa pārmaiņa, laikraksts piebilst, ka gluži dabīgi rodas jautājums kā tas izskaidrojams un arī cik ilgi šī pārmaiņa turpināsies. Būtu traģiski, domā laikraksts, ja rietumu valstsvīri neuzticības dēļ neizmantotu vienreizīgo iespēju pierādīt krieviem, ka piekāpšanās no viņu puses izraisa piekāpību arī pretējā pusē. Par iemesliem krievu arpolītikas maiņai min Staļina neveselību, noteiktu ASV ārlietu ministra nostāju un saimnieciskās grūtības pašā Padomju Savienībā. Šīs saimnieciskās grūtības pēc „Manchester Guardian" domām esot ticamākais ārpolītikas maiņas iemesls. Acīm redzot krievi esot atzinuši, ka tiem tomēr izdevīgāki sadarboties ar rietumu valstīm, nekā pret tām cīnīties. Rietumvalstīm tagad jāpierāda t, ka tās tiešām ar mieru sadarboties. No otras puses, sāka laikraksts, būtu bīstami sagaidīt no Krievijas pārāk daudz. Krievija ir komūnistiska, totalitāra valsts; tās demokratija nav rietumu demokratija.

Slavenības torņa istabās

VIETA, KUR NOTIKA ĀRLIETU MINISTRU KONFERENCE

Ņujorkas Parka avenijas un 50. ielas stūrī paceļas gaiši pelēks 47 stāvu debesskrāpis, kas ir augstākā viesnīcas ēka pasaulē. Tur atrodas pazīstamais Ņujorkas „Waldorf-Astoria" hotelis, kas ir slavens nevien ar šo augsto ēku, savu greznību un tradicijām, bet arī ar to, ka šeit apmetušās visas pasaules slavenības, kas vien Ņujorkā iegriezušās. Tur notikušas daudzas vēsturiskas apspriedes un sanāksmes, un arī nupat noslēgusies ārlietu ministru konference.

Valdorfā ir pavisam 2200 istabu, gan par 800 mazāk nekā pasaules lielākajā viesnīcā Čikagā, bet Valdorfam toties ir katedrālei līdzīga viesnīcas hallē un daudz dažādu zāļu un banketu telpu. Valdorfa t. s. torņa istabas arī ir lielākās viesu istabas pasaulē.

Tā sauktajās torņa telpās, no 28. stāva augšup, kas arī pieejamas pa atsevišķu ieeju, atrodas telpas ilgtermiņa un pastāvīgiem īrniekiem, kā arī izcilākajiem ceļotājiem. Te viesmīļi zina paradīt istabas, kurās dzīvojis Grieķijas karalis Georgs II, karaliene Vilhelmīna, Dienvidslavijas karalis Pēteris, Holandes princese Juliana vai cits kāds karaļnama loceklis. Tur ir Vindzoras hercogpāra istabas, kuras tas apdzīvo pa to laiku, kamēr uzturas Ņujorkā, tur ir Čangkaišeka kundzes, prezidenta Beneša, lorda Halifaksa, Vinstona Čerčila, lorda Bīverbruka un Luksemburgas lielhercogienes telpas, turpat arī slaveno filmu zvaigžņu — Klarka Gebla vai Dīnas Derbinas, ģenerāļa Eizenhauera un neskaitāmu citu slavenību istabas. Vienīgi Eduarda Hūvera apartamentu atrašanās vietu viesnīcas pārvalde tura slepenībā. Torņa istabas maksā līdz 125 dolaru dienā, kamēr normāla vienvietīga istaba Valdorfā maksā 7—10, bet divgultu istaba — 10—14 dolaru dienā.

Lai apkalpotu tik izmeklētus viesus tik individuāli, vajadzīgs arī plašs un daudzpusīgs darbinieku štats. Viesnīcas medicīniskā nodaļa sniedz ārstniecisko palīdzību 600 gadījumos mēnesī. Pastāv speciāla Latīņu Amerikas nodaļa, kā arī ārlietu daļa, ko vada 7 valodu pratējs direktora-rīkotāja vietnieks, speciālists arī visos protokola jautājumos. 8 vīru komanda pavada visu darba laiku, spodrinot un reizi 2 mēnešos ievaskojot ikvienu no viesnīcas 47.000 mēbeļu gabaliem. Tās labā kārtībā uztur 20 polsterētāju un labotāju. Ik dienu saskalta un veļas mazgātavā nodod 91.000 gabalu veļas. Mājas pārvaldnieks ar 29 asistentiem un 300 kalponēm uztur kārtībā visas telpas. Torņa telpās kalpones pēdējais darbs pēc istabas uzpošanas ir — noslaucīt pašai savas kāju pēdas no grīdsegas . . . Grīdsegu viesnīcai ir 1,6 milj. kv. pēdu, un tās ar rāvienslēdzējiem savieno vajadzīgā lieluma laukumos. Viesnīca pastāvīgi nodarbina 12 cauruļu instalātorus, kas uztur instalācijas kārtībā un bieži vien arī palīdz viesiem atgūt izlietnēs iekritušas dārglietas un dārgakmeņus.

Lai iztaptu visiem viesu vēlējumiem un labāk veiktu darbu, darbinieki sīki speciālizējušies. Piemēram, daži no viesnīcas 22 konditoru meistariem speciālizējušies vienīgi uz avenēm ievārījuma iepildīšanu tortēs. Virtuves personālā ir īpašs pētersiļu kapātājs, viru vārītājs, apelsīnu sulu spiedējs, salātu speciālisti, olu vārītāji, kas olas vāra automātos, pēc viesu individuāla pasūtījuma: 2¾ vai 3½ minūtes ilgi. Svarīgs uzdevums ir vīnu nobaudītājam, kas kontrolē viesnīcas vīnu pagraba apm. 1000 alkoholisko dzērienu šķirnes un ap 100 bezalkoholisko dzērienu kvalitāti. Veicot savu amatu, vīnu garšotājs nēsā īpašu tradicionālu amata ķēdi.

Daļa darba telpu, to starpā maizes un konditorejas izstrādājumu ceptuves, skārnis, trauku virtuve uc. atrodas pagraba stāvos. Turpat ir arī īpaša vieta viesu privātiem salonvagoniem. Nākošajos stāvos ir daudz visādu sabiedrisku un konferenču telpu, to skaitā tā sauktā „zvaigžņu gaismas" zāle ar stikla griestiem, ko labā laikā var nobīdīt sānus. Iebaudot azaidu šinī telpā, tieši vai netieši katram viesim kalpo 28 dažādi darbinieki. Bankets 1500 personām, piemēram, kādas konferences dalībniekiem, maksā 15.000 dolaru. Viesnīcas radiostacija sniedz viesiem 6 dažādas vietējās programmas, no ārzemju īsviļņu raidījumiem līdz skaņu plašu mūzikai. Viesnīca vienā dienā ieņem caurmērā 50.000 dolaru, pusi no šīs summas par ēdieniem un dzērieniem.

Zigurds Kaktiņš,
LS un FAPP paukošanas nozares vadītājs

Pelnīto ievērību paukošanai

Ja mūsu emigrācijas sporta dzīvē atkal modināta interese par paukošanu, tad par to pateicība pienākas bij. meistaram Z. Kaktiņam, kas vispirms ļoti sekmīgi darbojās Glāzenbachas latviešu DP nometnē Austrijā, bet tagad dzīvo Eslingenā.

Paukošana ir mana mūža mīlestība, kaut arī tajos 15 gados, kamēr esmu aktīvs paukošanas celiņā ne vienmēr viss veicies tā, kā vēlējos un cerēju. Vēl 1931. g. man bija tikai 6 pretinieki. Vajadzēja gaidīt līdz 1935. g., kad kopā ar pāris domu biedriem atradām vietu jaunas sporta biedrības paspārnē un sākās jaunatnes masveidīga apmācība. Tad arī beidzās US un Latvijas vingrotāju biedrības „monopols" mūsu paukošanas sportā. Labprāt samaksāju 25 latu soda naudas par nelegālas sanāksmes organizēšanu, lai dibinātu Latvijas paukošanas savienību. Nu bija izbeigts mūsu paukotāju bezties iskais stāvoklis un sākās skaistā sporta veida uzplaukums. Taču 1939. gadā izpelnījos gluži negaidītu nelabvēlību, aizgāju no iemīlotā darba un atgriezos atkal tikai tad, kad izdevās pavērt ceļu daudziem jauniem talantiem — Latvijas meistarei Bačanskai, Beissānam, Kanteram, Kicam, Oškalnam uc. Varu lepoties, ka šie mani audzēkņi savus panākumus guvuši ar priekšzīmīgu paukošanas stilu. Līdz starptautiskām sacensībām Latvijas paukotāji tomēr netika. Paukošana bija un palika „muļķa Jānītis", kam nerādīja pasauli. Sava darba pamatā tomēr liku domu, ka pamuļķais bērns patiesībā ir gudrais dēls.

Kā ir citās zemēs? Pasaules olimpisko spēļu programmā paukošanai ierādīta nesatricināma vieta. Ungārijā, kur paukošanu apmāca trīsgadīgās skolās, 33 proc. visi vīrieši prot paukot. ASV augstskolās paukošana ir obligāts priekšmets, kaut arī starptautiski izcilu paukotāju amerikāņiem nav. Atcerāmies arī, ka kāds no bijušiem Francijas ministru prezidentiem katru dienu pirms darba sākšanas pusstundu pavadīja paukošanas zālē.

Emigrācijas dzīvē esam iepazinušies ar vairākiem Eiropas labākajiem paukotājiem un redzam, ka varam būt tiem cienīgi pretinieki. Tas mums uzliek pienākumu turpināt sākto darbu. Paukošana gan nav masu sports, bet tomēr viens no vīrišķīgākajiem fiziskās audzināšanas veidiem, kas stiprina ciņas garu. Un vai mēs neesam tieši tie, kam gaidāmas vēl visgrūtākās dzīves ciņas? Domāju, ka darīsim tikai labu, ja latviešu jaunatnei lausim iepazīties ar paukošanas skaistumu, kaut arī pašreizējos apstākļos tas nav viegls uzdevums. Mums šodien jābūt rūdītiem kā paukotāja tērauda asmenim!

„RĪGA" meistara godā

VIRCBURGAS YMCAs BASKETBOLISTI ZAUDĒ TIKAI 2. PAGARINĀJUMĀ

Telegramma „Latvijai"

Lībekā, 17. 12. Lībekas „Rigas" nometnes vienība (Zebelinš, Berkolds, Justs uc), kas ir angļu joslas latviešu basketbola meistars, uzvarēja amerikāņu joslas meistaru — Vircburgas YMCAs izlasi 21—20 un izcīnīja 1946. g. sezonas meistara godu emigrācijā. Spēle izvērtās ļoti saistoša. Lībekieši uzvaru guva tikai 2. pagarinājumā, jo, sacensības parasto laiku beidzot, rezultāts bija neizšķirts. Draudzības sacīkstē volejbolā sievietēm Vircburgas YMCAs vienība pārspēja Lībekas izlasi.

M. Kalve

Latviešu šachistu draugs Holandē

RĒGENSBURGĀ VEIDOJAS JAUNS MŪSU ŠACHISTU CENTRS

Rēgensburgas latviešu nometnē tagad dzīvo no Eichstetes pārceltie 400 tautieši, un septembrī likvidētās Filsekas latviešu nometnes iemītnieki. To vidū ir daudzi šachisti, jo DP karaliskās spēles mīļotājus Filsekā savā laikā ļoti atbalstīja turienes UNRRAs vienības direktors holandietis Dr. Selmans, kas kādreiz spēlējis Holandes valsts vienībā. Viņš atceras arī vairākus Latvijas izlases šachistus. Dr. Selmans tagad atgriezies dzimtenē, bet savus draugus nav aizmirsis un Rēgensburgas latvieši saņēmuši viņa vēlu — vērtīgu šacha literatūru. Tāpat kā senāk Filsekā, tagad šacha dzīvē liela rosība Rēgensburgā, kur atrodas arī amerikāņu joslas šacha apvienības darbvedība, kas pošas 22. decembrī notiekošai apvienības valdes sēdei un apgabalu pārstāvju sanāksmei. No 22.—25. dec. Rēgensburgas vācu šachisti rīko plašu starptautisku turnīru. Tajā uzaicināts arī latviešu jaunais šacha talants Elmārs Zemgalis. Blakus turnīrā spēlēs vēl citi mūsu šachisti. Rēgensburgas latvieši pašreiz izcīna interno ziemas turnīru. Ja visi domātie pasākumi reālizēsies, tad Rēgensburgā katrā ziņā būs latviešu šachistu ievērojamākais centrs Lejasbavārijā un Augšpfalcā.

Indr. Kalniņš

„KURSA"

DETMOLDAS LATVIEŠU BASKETBOLISTI PĀRGĀJUŠI DZĪVOT DARMŠTATĒ. — TEICAMI DZĪVES APSTĀKĻI UN LABAS TRENIŅA IESPĒJAS

Vieni no mūsu iespaidīgākajiem sporta reprezentantiem emigrācijā bija Detmoldas latviešu basketbolisti. Tie pagājušā vasarā savā turnejā amerikāņu joslā pārspēja visas spēcīgākās latviešu izlases. Vienības noorganizētājs Georgijs Meržejevskis, kas ir arī savas izlases teicams spēlētājs, mūs informē:

„Vairums bijušo Detmoldas basketbolistu tagad dzīvojam Darmštates latviešu nometnē. Ļoti priecājamies, ka esam ASV okupācijas joslā, jo tagad biežāk būs izdevība sacensties ar amerikāņu karaviru spēcīgajām vienībām. Dzīves apstākļi Darmštatē labi un decembra sākumā izdevās izkārtot arī telpu jautājumu. Tagad varam trenēties kad un cik gribam. Savu vienību esam nosaukuši par „Kursu". Tās spējas vērtēsim pēc pirmajām nopietnām spēlēm. Mūsu pamatsastāvā būs Lusārs, Ingenbergs, Stulpiņš, Meržejevskis un Caune, bet rezervē Veiss, Tilmanis, Kibermanis uc. Tieši Darmštatē dzīvojam pirmie četri, kamēr Veiss pošas uz Bonnu studēt, Tilmanis nodarbināts pie amerikāņiem ārpus Darmštates un Caune mīt Kēnigšteinā. Veiss un Tilmanis tādēļ mūsu palīgi varēs būt tikai vissvarīgākajās sacensībās. Vienības bijušais treneris un pārstāvis Gustavs Siliņš apmeklē YMCAs skolu Oldenburgā un viņa vietā tagad darbojas Arvīds Pukinskis."

Zinot „Kursas" vienības teicamo spēlētāju materiālu un šo sportistu apziņīgumu, drīkstam cerēt, ka Detmoldā pasāktais darbs tagad izveidosies vēl plašākā apjomā un mūsu emigrantu saime varēs priecāties par tiešām spēcīgu latviešu basketbola izlasi.

A. Šm.

ZIEMSVĒTKU DĀVANA VĀCU SPORTISTIEM

Angļu militārā valdība Flensburgā paziņojusi, ka licencētām vācu jaunatnes organizācijām piešķirts 20.000 pāru futbola zābaku un 20.000 sporta tērpu. To sadalīšanu sāks jau pirms Ziemsvētkiem. Arī Nirnbergas apkārtnes vācu jaunieši tuvākajās dienās saņems 500 no tiem 8000 pāru futbola zābaku, ko dāvājusi amerikāņu militārā valdība.

Mūsu sportisti Beļģijā

Libekā dzīvojošā latviešu volejboliste Emilija Samoviča saņēmusi vēstuli no Briseles. Vēstuli raksta mūsu kādreiz teicamā vieglatlēte un basketboliste Alise Smiltniece - Jūrmala, kas kopā ar viru — basketbolistu Žani Jūrmalu dzīvo Briselē. Tur mīt arī Latvijas bij. izlases ātrslidotāju treneris Roberts Vithofs un Cēsu ģimnazijas bij. fiziskās audzināšanas skolotāja Rita Bērziņa. A. Smiltniece - Jūrmala, kas strādā par mājkalpotāju, spēlē Beļģijas basketbola meistarvienībā „Atlante". Z. Jūrmala tagad ir būvstrādnieks un arī izpelnījies beļģu basketbola speciālistu ievērību. Beļģijā basketbolu nespēlē telpās, bet laukumos un bulvāros. „Arī šodien kārtējo meistarības sacīksti absolvējām pilsētas tirgus laukumā, kur visapkārt bija lielpilsētas jaužu burzma" — raksta A. Smiltniece - Jūrmala.

„HCA" LEDUSHOKEJISTU UZVARA MINCHENĒ

„Hokey Club Augsburg" ledushokeja izlase, ko vācu prese jau dēvē par „latviešu vienību", 15. dec. viesojās Minchenē. Augsburgiešu sastāvā arī šoreiz bija mūsu tautieši Ansons, Blukis, Koneckis un Ritums. Skatītājos palika iepriekšējā svētdienā savainotais Kleinops, bet Veide pašreiz izbraucis uz Oldenburgu. Sacīkstēs Minchenē bija 4000 skatītāju. „HCA" vispirms uzvarēja „SC. München" 5—3 (1—1, 0—2, 4—0) un pēc stundas atpūtas pārspēja arī mincheniešu 2. labāko vienību „EV. München" 4—1 (2—0, 1—0, 1—1). Uzvarētāju teicamākie spēlētāji bija latvieši. „HCA" jau 21. dec. Landshūtē startēs Bavārijas meistarības izcīņā, kur pieteiktas 12 vienības. Uzvaras favorīti ir „SC. Rissersee", „SC. Füssen", „SV. Bad - Tölz" un „HC. Augsburg".

IEVĒROJAMU KĀRTSLECĒJU TRĀĢISKS LIKTENIS

Amerikāņu modernās kārtslēkšanas skolas teicamais pārstāvis Bils Seftons karā zaudējis kreisās rokas 2 pirkstus un nevar vairs piedalīties sacīkstēs. 1936. g. Berlīnes olimpisko spēļu sudraba medaļas ieguvējs — augumā miniatūrais japānis Nišida kritis kaujās Filipīnās. Berlinē risinājās olimpisko spēļu vēsturē vēl nepiedzīvoti sīva amerikāņu un japāņu sacensība kārtslēkšanā, kas ieilga līdz tumsai un beidzās pie mākslīga apgaismojuma. Pēc 5 stundām galu galā uzvarēja Earle Meadovs (ASV), veicot 4,35 m augstumu, pēc kam sekoja japāņi Nišida (4,25 m) un Oe (arī 4,25 m). Kopš kara beigām bez vēsts pazudis japāņu teicamais kārtslēcējs Adachi. Kādā satikšanās nelaimē nesen smagi ievainots zviedrs Ljungrēns, kas ar 4,20 m sasniegumu Eiropas 1946. g. labāko kārtslēcēju vidū ierindojies 2. vietā. Viņu šogad pārspējis tikai norvēģis Kāss, kam pa spēkam bijis 4,21 m augstums.

Pārsteigumu dienas. Dienvidvācijas futbola meistarībā bija 15. dec., kad zaudēja visas trīs vadībā esošās vienības: „BCA" - „Stuttgarter Kikers" 3—0, „Viktoria Aschaffenburg" — „1. FC. Nürnberg" 1—0 un „Sp V gg. Fürth" — „VfB. Stuttgart" 3—0! „Schwaben Augsburg", ar mūsu tautieti J. Bebri vārtos, spēlēja 1—1 neizšķirti pret „FSV. Frankfurt". Vadībā ar 19 p. vēl vienmēr ir „1. FC. Nürnberg".

Latviešu izlases bokseris Z. Šmits 15. dec. guva jaunu panākumu. Startējot „BSV. Augsburg" sastāvā, kas Bavārijas meistarībā Minchenē pieveica „SC. Armin" 9—7, Šmits izcīnīja punktu uzvaru pret vācieti Nerdlingeru. „Tā izrādījās sarīkojuma skaistākā sacensība" — raksta „Schwäbische Landeszeitung", bet „Münchner Mittag" saka: „Šmits bija augstvērtīgā sniegumā".

Nirnbergas — Vircburgas apgabala latviešu sporta vadītāji aicināti līdz 31. dec. pieteikt vīriešu volejbola vienības Lībekas kausa izcīņai. Pieteikumi adresējami P. Skrastiņam: DP Camp „Kathann", Hersbruck

Sporta notikumi dzimtenē

LIETUVIEŠI UZVAR BALTIJAS MEISTARSACĪKSTĒS BASKETBOLĀ LATVIEŠU BOKSERI ZAUDĒ TARTŪ UN TALLIŅĀ

Madonas radiofons 14. dec ziņo par pēdējiem notikumiem Baltijas sporta dzīvē. Baltijas meistarsacīkstēs basketbolā, kas notikušas Kauņā, pēc 3 dienu sacensībām uzvarējuši lietuvieši. Rezultāti: Lietuva — Igaunija 29—27, Igaunija — Latvija 28—22 un Lietuva — Latvija 41—11. No agrāk pazīstamiem basketbolistiem latviešu vienībā spēlējuši Bulle un Geistarts, kamēr lietuviešu labākais virs bijis viņu kapteinis Kulakauskas. Arī sieviešu sacensībās uzvarējusi Lietuvas vienība, kas pieveikusi latviešu spēlētājas 16—13. Latviešu sportistes vēl zaudējušas igaunietēm 17—26. Pēdējā sacensībā viena pati Ulmane latviešu vienības labā guvusi 15 punktu. Latviešu reprezentanti kā vīriešu, tā arī sieviešu sacensībās ierindojušies 3. vietā.

Latviešu sporta biedrības „Daugava" bokseri viesojušies Igaunijā un spēkojušies ar Kaleva sportistiem. Sacensības risinājušās tikai 7 svaros. Sacīkstēs Tartū igauņi uzvarējuši 4—3, bet Tallinā 6—1. Sekmīgi startējuši brāļi B. un V. Meļķi, pie kam Vilis Meļķis abās cīņās guvis knock-out uzvaru. Tallinā pussmagā svarā igauņu vecmeistars Salongs pieveicis latvieti Brenčuku, bet Tartū knock-out zaudējumu piedzīvojis Rīgas jaunais smagsvars Elksnis. Vienībā vēl bijis liepājnieks Cižēvics.

Rīgas, Tallinas un Kauņas basketbolisti pašreiz pošoties turnīram Sverdlovskā.

Z. B.

Kalpone: — „Vai negribāt šo kažoku, kundze, man tas jau apnicis."

„Colliers"

Grāfa Čano dienas grāmata

FAŠISTISKĀS ITALIJAS ĀRLIETU MINISTRA, MUSOLINI ZNOTA GRĀFA GALEOSO ČANO DIENAS GRĀMATAS PIEZĪMES PAR KARU, DIPLOMĀTIJU UN STARPTAUTISKIEM NOTIKUMIEM NO 1939. G.

5. JANVĀRA LĪDZ ČANO NĀVEI 1943. G. 23. DECEMBRĪ.

1939. g. 5. janvārī. — Duče stāsta, ka informējis karali par gaidāmo militāro aliansi ar Vāciju. Viņš šķitis ar to apmierināts. Vācieši viņam nepatīk, bet viņš neieredz franču.

1939. g. 9. janvārī. — Slepeni informēju Staraci (fašistu partijas ģenerālsekretāru. Red.) par alianses nolīgumu. Devu viņam šādas instrukcijas: izturēties mierīgi, kamēr Čemberlens atstās Romu; tad, pēc tam, pastāvīgi pastiprināt propagandu pret Franciju, lai aliansi varētu parakstīt tad, kad pretfranču noskaņojums būs sasniedzis kulmināciju.

Duče ļoti laipni atbildējis uz Franko vēstuli, mudinādams to rīkoties uzmanīgi, lai varētu karu nobeigt. Franko varēs viegli valdīt, ja viņš pirms tam gūs pilnīgus militārus panākumus. Neviens nekad nešaubās par uzvarētāju vadoņa prestižu.

1939. g. 11. janvārī. — Ieradies Čemberlens. Visumā vizīte ieturēta klusinātos toņos, jo kā Duče, tā es stipri šaubāmies par to, cik tā noderīga. Čemberlens tomēr par uzņemšanu ļoti laimīgs. Viņš droši vien atceras solījumus, ar kādiem to priekš dažiem mēnešiem sagaidīja draudzīgā Francija . . .

Pl. 6 vakarā: Konference Venēcijas pilī. Jautājumi, ko pārrunājām, nebija svarīgi, un abas puses saglabāja atturību. Cik tāli gan mums šie cilvēki!

1939. 12. janvārī. — Pēcpusdienas diskusijas iezīmēja dziļo aizspriedumi pret Vāciju, kas rukšķīgi angļiem. Vācijas bruņošanās gulstas uz viņiem kā svina slogs. Viņi būtu ar mieru ziedot jebko, ja varētu par to skaidri ieskatīties nākotnē. Tas mani arvien vairāk pārliecina par trejkāršas alianses nepieciešamību. Ja mūsu rokās būtu tāds instruments, mēs iegūtu visu, ko vien gribētu. Angļi negrib karot. Viņi gan lūko piekāpties tik lēnī, cik vien iespējams, bet karot negrib. Musolini aizstāvēja Vāciju ar stingru lojalitāti, un bija arī mazliet noslēpumains attiecībā uz saviem un uz firera nākotnes plāniem. Mūsu sarunas ar angļiem noslēgušās. Esmu telefonējis Ribentropam, ka apmeklējums bija „liela limonāde" (farss), pilnīgi nekaitīga, un es pateicos viņam par vācu preses nostāju.

1939. g. 26. janvārī. — Kamēr biju golfa klubā, pienāca ziņa, ka Barselona kritusi. Pavēstīju to dučem un vienojos ar Staraci par notikuma svinēšanu visā Italijā. Vajadzēja tikai noteikt svinību laiku, jo itaļi ir ļoti sajūsmināti par jauno ziņu.

Duče arī bija dziļi aizkustināts. Viņam ir arī iemesls būt apmierinātam, jo uzvara Spānijā saistās tikai ar vienu vārdu, tas ir Musolini vārds, viņš vadījis kampaņu drošsirdīgi un droši, pat toreiz, kad daudzi, kas tagad aplaudē, bija pret to.

1939. g. 30. janvārī — Duče ļoti norūpējies par milicijas parādes sagatavošanu 1. februārī. Viņš personīgi rūpējas par visiem sīkumiem. Viņš pavada dažu labu stundu pie sava kabineta loga, aizslēpies aiz zilajiem aizkariem, noskatīdamies dažādo vienību soļojumā. Viņš pats pavēlēja, lai bungas un trompetes spēlētu vienlaicīgi. Viņš izmeklēja vienību vadītāju zīžļus un personīgi norāda, kā vienībām jāvirzās. Ļoti bieži viņš pārmet karalim, ka tas maziņājis mūsu armijas fizisko prestižu, gribēdams saskaņot to ar savu paša „nelaimīgo augumu."

1939. g. 1. februārī — Milicijas parāde. Visumā bija ļoti jauki. Vienības gan nav īsti sagatavotas. Ir tikai vīru un tērauda masa. Neviens nav lielāks romiešu soļa piekritējs par mani pašu, bet kad visas vienības cenšas soļot tāpat, rodas vienmuļš iespaids. („Romiešu soli" Musolini radīja, atdarinādams vācu soļošanas veidu — Red.)

1939. g. 14. februārī — Duče izteicās, ka Albānijas gadījumā mums jānogaida divi notikumi: Spānijas jautājuma izkārtošana un alianse ar Vāciju. Starplaikā mums jāizplata visdažādākās baumas; kā tintes zivij, kas duļķo ūdeni.

1939. g. 15. februārī — Sīks personīgs epizods: Staračе piekēra godājamo Martīru, bijušo tautas partijas biedru, kas kopš 1923. g. kļuvis fašists, kad tas mēģināja apmelot mani, teikdams, ka man „launa acs." Morāle: Madtīram uzlika roku dzelžus un to nosūtīja uz cietumu. Pats par sevi nenozīmīgs incidents, bet no tā var secināt sekojošo: Sliktu — to ļaužu morālisko nenoteiktību, kam esam atļāvuši piebiedroties mūsu rindām. Labu — tas pierādījis duces psiholoģisko nostāju pret mani, jo viņš rīkojies tik strauji un spēcīgi, ka Starače teica — nekad neesot viņu tik dusmīgu redzējis.

Vakarā lielās padomes sēde. Duče runāja ar mani par Martira gadījumu un izteica nožēlu, ka nav varējis šo vīru nogalināt. Un viņš piebilda, ka 17 valdīšanas gadi laupījuši viņam „prieku izcīnīt dažu labu duci divkauju." (Fašistu valdība bija divkaujas noliegusi — Red.)

1939. g. 19. februārī — Duče kļūst arvien niknāks un niknāks uz Franciju. Itāļi jau ienīst Franciju, bet duče nākamo mēnešu laikā grib pavairot šo naidu līdz galējībai. Kad viņš būs uzsācis karu un sakāvis Franciju, viņš parādīs itāļiem, „kā jāveido miers Eiropā". Viņš neprasīs reparācijas, bet iznīcinās visu un nolīdzinās daudzas pilsētas ar zemi.

1939. g. 22. februārī — Duče ļoti laimīgs par Franko lēmumu pievienoties antikominterna paktam. Spānija tādējādi atkal kļūst dzīves un dinamisks faktors un — tas vēl svarīgāki — pretfranču faktors. Tie muļķi, kas tik ļoti kritizēja mūsu intervenciju Spānijā, kādu dienu varbūt sapratīs, ka pie Ebro un pie Barselonas un Malagā likti pamati Romāņu imperijai Vidusjūrā.

1939. g. 12. martā — Svētā tēva kronēšana. Piedalījos ceremonijā kā Italijas delegācijas vadītājs. Pāvests bija tik svinīgs kā statuja: pirms mēneša viņš bija kardinālis un tikai vienkāršs vīrs starp vīriem. Šodien likās, ka viņu patiešām piemeklējis svētais gars.

1939. g. 15. martā — Vācu karaspēks sāka okupēt Bohemiju. Lieta nopietna, it sevišķi tāpēc, ka Hitlers visiem apgalvojis, ka negrib anektēt nevienu pašu čechu. Nav nozīmes nollegt, ka tas viss dara rūpes un baida itāļu tautu. Nepieciešami jādod tai kompensācija: Albānija.

Hitlers paziņojis, ka tā rīkojies tāpēc, ka čechi atteikušies demobilizēt savus spēkus, tāpēc, ka tie uztur spēkā savus līgumus ar Krieviju, un tāpēc, ka tie apdraudējuši vācu iedzīvotājus savā zemē. Tādi iemesli var būt labi Gebelsa propagandai, bet viņam nevajadzētu operēt ar tiem, runājot ar mums.

Atradu duči nelaimīgu un nospiestu par šo ziņu. Viņš turpina runāt par Albāniju, bet vēl joprojām nav izšķīries. Pat Albānijas okupācija pēc viņa domām nevarētu pasaules domas priekšā atsvērt to apstākli, ka Vācija ieņēmusi vienu no bagātākiem novadiem pasaulē, kāda ir Bohemija. Sliktā! Es esmu pārliecināts, ka mūsu iesoļošana Albānijā uzlabotu mūsu zemes morāli.

1939. g. 16. martā — Vēlreiz apspriede ar duči. Viņš tagad pārliecināts, ka prūšu hegemonija Eiropā jau nostiprināta. Iejautājos, vai šai stāvoklī mums nebūtu izdevīgāki nesaistīties aliansē un izmantot brīvību pašu interešu panākšanai. Duče paskaidroja, ka noteikti izšķīries par aliansi. Izteicu savus iebildumus, ka alianse Itāļu tautā nebūs populāra, un ka vācieši var to izmantot, lai turpinātu savu ekspansijas politiku Vidusseiropā.

1939. g. 17. martā — Duče bija nobažījies un sadrūmis. Tā pirmā reize, kad redzu viņu tādā noskaņojumā. Pat Austrijas pievienošanas laikā viņš šķita vienaldzīgāks. Viņš bažījās par kroātu jautājumu. Viņš baidās, ka Maček (kroātu zemnieku partijas līderis, kas bija pret serbiem — Red.) varētu izsludināt Kroātijas neatkarību un paklauties Vācijas protektorātam. Viņš saka: „Tādā gadījumā ir tikai divas iespējas — vai nu pašam šaut pirmo šāvienu pret vāciešiem, vai arī mūs aizslaucīs revolūcija, ko rīkos paši fašisti. Neviens itālis neciestu kāšu krusta karogu Adrijas jūrā."

Piezvanīju Makenzenam (Hitlera sūtnis Romā — Red.) un runāju ar viņu mierīgi, bet stingri. Atgādināju Hitlera paskaidrojumu, ka Vidusjūra neinteresē Vāciju, un ka mēs tikai ar šo noteikumu esam izveidojuši asi. Ja to nelevērotu, ass lūztu.

(Turpinājums sekos)

Sludinājumi

Skatu albuma

„LATVIJA"

izsūtīšana uzsākta 14. dec. Ar attiecīgu iestāžu atļauju tā cena paaugstināta no RM 8.50 uz RM 10.— eks. (+ 80 fen. sūt. izdev.). Izsūtīs tikai samaksātus eks. Cenu starpība iemaksājama izdevējam Jānim Liepiņam: (14) Esslingen / Neckar, Plochingerstr. 17. Latvijas kartes izsūtīs janvārī. 9

Annu Juškēvici, dz. Jankevici, un dēlu Hariju (Ojāru) no Rīgas, Slokas ielas, Jēkabu Juškēvicu, Zinaīdu Dupuri un Žani Dupuru no Licmanštates meklē **Aleksandrs Juškēvics:** DP Camp Märzfeld, Moorenbrunn über Feucht, Bayern (13a). 8

Jonāss Miesnieks

ZĒNI

3.
Spredīķis

Manu tēvu zeme bija prāva. Starp tīrumiem tur bija zāļainas tērces, auga šur tur pa ozolam, kas tālu stiepa savus zarus pār tām. Citā vietā plētās lazdu krūms, ēnains un plats, kur arājs paļāvīgi ēda brokastis. Nokalni, lejas, purvs un dziļu grīsli aizauguši dobuļi ganībās, krūmos, kur man, paaugušam, bija jāgana Žvīguru ganāms pulks: govis, aitas, pāra vērsēni. Nav nekā garlaicīgāka par ganos iešanu. Ja nebūtu krāšņās dabas un ganu supa Lāča, Pakāna pēcteča, es nezinu, kas notiktu: es nomirtu aiz skumjām pēc cilvēkiem. — Ja jūs nostājaties mūsu Smēdes kalnā ar seju pret sauli, kad viņa stāv dienvidū, tad pa kreisi ir tēva brāļa Kārļa nora. Aiz tās eglūnas, rindā kā melnas milzu pērles, bet pa labi Puķuleja, skola, baznīca ar savu balto torni, bet zem kājām Smēdes leja: pašas saules templis. Aiz lejas, jau tālāk, Kuļa kalns — mežana, stāva egļu škupsna. Aiz Smēdes lejas Ģevi, kur dzīvoja podnieks Ūdris. Viņš neglaudās tik gar sievu, bet dedzināja varenas krūzes, kurās putoja alus Žvīguru mēslu talkās, kad Ģevu pulkas runāja „vāciski". Turpat starp Smēdes leju zemes roza, bet aiz tās, gan šaipus cepļa, Ezerpurvs, kur auga dzērvenes, mirdzēja mazi ezeriņi, aklas purva acis. Tie bija dziļi kā bezdibeņi, ledus aukstu ūdeni. Starp krusttēva Kārļa Ezerkalnu un podnieka Ūdra Ezerpurvu — noras, vesela valstība saules un plašuma, kur zēni nostaigāja varenas, kilometriem garas distances, sizdami koka bumbu, kas dūca kā kamene. Ezerpurva ezeriņos mirka zeltaini līni, tādi kā nekur citur. Rudens tumsā mēs ar tēvu, stāvēdami līdz ceļiem ūdenī, vilkām ārā izmirkušās līnu saujas. Purvs jau miglā, ūdeņi mirdz blāvi un vientuļi, bet mēs tik ceļam ārā no ūdens sauju pakaļ saujai. Tās tek kā ūdens dūkstis, esam galīgi slapji, bet mums vēl ir karsti; darbs nav tik viegls: līnu saujas smagas! Tumsa, migla, blāvie ūdeņi, baltās pura puķes, viss kā viens miglas klājs. Izskatās kā velu valsts un atskanot tumšā ķīvīšu kliedzieniem, tā vien liekas, ka velu ēnas pulcējas ap mums. Tie ir visi mirušie, bet reiz tie visi dzīvojuši Žvīguros: aruši, sējuši, plāvuši, tāpat vilkuši līnu saujas no šiem ūdeņiem, paaudze, aiz paaudzes — visa latvju zemnieku cilts, sievas un vīri, bērni un sirmgalvji, gājēji un saimnieki, klaušinieki un bajāri. Bet vasaru tur parkš pa pilei, grozās viens otrs starks, caurā siekstā ātrāk kā zibens pavīd zebiekste. Tik ūdeņu dziles grīšļos un kārklu ceros, pura priedītēs un kroplos bērziņos ir rāms. Neviens īsti nezina, cik šie ūdeņi dziļi, jo nav virves, kas sniegtu to dibenu. Tie ir bezdibeņi, no kurienes izaug tumsa un nāve.

Ūū, ūū! Kliedz krasta eglūnā ūpis, baisīgi un dīvaini kā nozūmēta bērna dvēsele, bet tur, rau, ved arī Veļumāte pāri purviem un mežiem uz aizsaules dārziem savus ļaudis — kā ēnas, kā miglas kamolus: no tumsas pretī gaismai . . . Ap Ezerpurvu ir kalni, un ceļš taisns kā līnijāls, ved no Smēdes kalna caur mežiem un krūmiem uz Ģeviem, kas turpat aiz Smēdes lejas. Tur ir nora, sauss tīrums un nogāze un tai nogāzē plati, plati lazdu krūmi kā pati laime, kā prieks, pilni čemurainu riekstu. Tai norā mēs ar Ģevu pulkām — abi tie jau aizgājuši veļu valstī — spēlējām karu. Ne citur, tur auļoja uz koka kūjas, aizsietu aci Hanibals (Es biju jau mācījies skolā par pūniešu kariem), tur sadega lepnā Romas patriota roka, kas nepakustējās, lai tā sadeg ār',sarunā ar nikno semitu, kas tīkojā iegūt ne tik Romu, bet visu Eiropu.

„Kamdēļ tu dari to?"

„Tamdēļ, lai tu redzētu, kādi mēs visi! . . ."

Nē, tādu Romu nevarēja uzvarēt, lai cik lieli bija Kartagas spēki.

Zem nogāzes, dziļi lejā, plava, purvs ne purvs. Tā ir Smēdes leja, kuras otrā pusē atkal kalnaina eglūna. Turpat pašā Smēdes lejā, pašā katla dibenā siena šķūnītis. Te tevi apņem liela vientulība, bet nekur tik daudz nav gaismas. Jā, te ir zemes dibens, mežu un kalnu iežogots, saules piemirdzēts paradīzes dārzs, bet pāri par visu to kā templis ceļas Kuļa kalns ar savu eglaini. Te dzīvojis milzīgs meža kuilis, kas postījis kartupeļu laukus, izbradājis sējumus Ģeviem, Kitāniem, Žvīguriem. Savās jaunības dienās tēvabrālis Kārlis to tomēr nostiepis, ielaizdams kuilim lodi pašā sirdī. Es vēl redzēju šo milzīgo kuiļa ādu, kas klāja tēvabrāļa Kārļa istabas akmeņaino klonu. Tur es kopā ar mazo Kārlēnu vārtījos un smējos aiz laimes un prieka, kāmēr milzīgā pavardā sprakšķēja priecīgi bērza šķilas, cepās iesmā stirnas šķiņķis. Te senāk nākuši no Lielmeža vilki, bet es tos vairs neredzēju. Aiz Kuļa kalna jau kūpēja dūmi, tur jau dzīvoja cilvēki . . . Smēdes lejas siena šķūniša sānos, kas bija pagriezti pret dienvidiem, bija nikns karstums, un ķirzaktas tēkalēja un rotājās pa veciem balķiem, kas izkaltuši skanēja kā vijoles stīga, ko trinkšķina krusttēvs Kārlis.

Ezerpurvs saviem akliem ezeriņiem stāvēja daudz augstāk nekā Smēdes leja, kamdēļ Žvīguru Atis, ko Smēdes lejā, braucot pēc malkas, bija nositusi trieka, sācis rakt milzīgu kanālu, lai novadītu Ezerpurva ūdeņus Smēdes kalna pakājē — Smēdes lejā. Kamdēļ viņš to darījis, tas vīrs, to mans tēvs gan nezināja, bet es domāju, ka viņš to darījis tādēļ, ka kāds to dīdījis, tāpat kā mani tas dīda skrāpēt šīs rakstu zīmes. Varbūt Atis to darīja aiz spēka pārpilnības. Es atkal, savukārt, nevarēdams valdīt savu mēli, kāpu cūku priedē, kas auga uz kanāla zaļā uzbēruma, spredīkoju govīm, kas plūca zāli krūmos, aitām, kas lavījās pa normalām, vārnām, kas te taisīja savus perēkļus eglēs — visai dzīvai radībai, kas kustējās pa mežu. Zvēriem un putniem, kukaiņiem un mazām ceļa smilgām, pura strazdam un meža balodim — tie gan spurdza pa galvu pa kaklu prom no manas vārdu drūzmas —, mazām skudrītēm un nikniem dunduriem, kas vajāja manas govis, jāņu tārpiņiem . . . Mana mute bija pilna skaistu vārdu un es stāstīju kā Nebukadnecars, ķēniņš būdams, ēdis zāli, kā dvēseles ceļo no vienas radības uz otru, un neviens nezina, kāda dvēsele mīt, gotiņas, jūsu acīs.

Zinaīda Lazda

Sasnidzis sniegs

Viršos sasnidzis sniegs,
Aizpūstas vasaras pēdas;
Saltas un klusas ir bēdas.
Sasnidzis sniegs.

Viršos sasnidzis sniegs.
Kupenas visur kā kapi.
Nošķirts un vientulis tapi —
Sasnidzis sniegs.

Es runāju par sauli un mēnesi, un man netruka vārdu slavēt visu, ko redzēja, skatīja, juta mana sirds un acis: ziedu un mazo kirzaku. Mans ganu suns Lācis — Pakāna vietnieks, tāds pat pinkainis — apliecināja man savu piekrišanu, apriedams kādu vāverīti, kas raudzījās viņā ar savādu, bailu pilnu izbrīnu. Nē, man netikās tai mest pakaļ sprungulus, netikās to dzīt no viena koka uz otru. Nē, es nikni apsaucu Lāci: visiem, visiem bija jādzird mans spredīkis. Un lai gan es toreiz nekā nezināju par Āzes spredīkotāju, kas tāpat spredīkojis pukēm un putniem, kokiem un cilvēkiem (kad es ieraudzīju cilvēku, es gan tad apklusu), es arī teicu spredīki. Un govis apstājās no zāles plūkšanas, pacēla savas galvas, un viņu avis es redzēju rāmas un brīnumainas. Un aitas vairs nelavījās uz normalām, bet sastājās pūlī, bet vērsēni pārstāja spēkoties. Tupēja zaķis, vienu ausi pacēlis, otru nolaidis, gluži kā uz bildēm Lieldienu pastkartēs, klausījās manā spredīķī, lapsa apstājās savā tecējumā un vāverīte un suns nekustējās vairs no savas vietas. Man pretī ujināja meža balodis — ūū, ūū — sita spārniņiem purva strazds, bet Ezerpurvā, kur uz peldošas salīnas kārklu krūmā pīļu māte bija izperējusi savus mazulīšus, parkšķināja man pretī mazie pīlēni, bet pīļu māte kratīja neticīgi galviņu un sacīja: „Tas nav uz labu! Tas nav uz labu!"

Uz labu tas arī nebija. Šo spredīķu dēļ no nākošās skolas mani izmeta. Es sludinot pagānismu, bet es teicu, es runāju: „Mīļās gotiņas, mazie putniņi, jūs skudrītes, mēs visi esam no Viņa, un dzīvība ir mūsu prieks, jo tikai caur dzīvību mēs viņu pazīstam un atskārstam. Viņš nekad nav miris pie krusta, ne nokāpis ellē, ne augšā cēlies no miroņiem, viņš mūžīgi dzīvo un mūžīgi ir klāt. Un Viņa godība ir zvaigžņainās debesis un zaļā zeme, kur šalc vējā koki, mirdz saule, viss izplatījums un esība, un arī jūs, gotiņas, putniņi, mazā vijgriezne, un arī es — cilvēka bērns. Kad nāks mūsu laiks, mēs atgriezīsimies pie Viņa. Mūžīgā dzīvība ir Viņa vārds . . . Cits viss ir spekulācija un pasakas. Kas akls ir — lai redz, kas kurls ir — lai dzird. Viņam nav vārda, Viņš ir pati bezgalība, pati Mūžība, Viņš ir viens, un izplatījums un dzīvība Viņa manifestācija . . ."

Beigas.

Mūžs un darbs

Rakstnieks un dzejnieks Kārlis Dziļleja, ko Latviešu preses biedrība nesen izraudzīja par savu priekšnieku, šogad var atskatīties uz 35 literāras darbības gadiem. Viņš dzimis 1891. g. 13. decembrī un pirmos darbus publicējis 1911. gadā. Blakus tam Dziļleja attīstījis plašu sabiedrisku darbību un arī svešniecībā ir aktīvs gan literātūras un izglītības, gan sabiedriskās dzīves jomā.

Ar rakstnieku iepazinos trimdā, pagājušā gadā Putlosā, kur viņu aicināja par kultūrālās dzīves vadītāju. Tur rakstnieks ar visu sirdsdedzi, patriotismu un ticības spēku nākotnei palīdzēja radīt nometnes pašdarbības pasākumus, kas mūs garīgi atspirdzināja un ierosināja. Viena mēneša laikā rakstnieks bija panācis, ka bija notikušas 36 lekcijas un sarīkoti 15 literāri semināri: viss tas kā pēc burvja mājiena nometnē līka sazarot kultūrālai dzīvei. Sāka iznākt nometnes žurnāli un laikraksti, kuros piedalījās arī pats rakstnieks.

Vēlāk, tuvējās Neištates nometnes latviešu ģimnazijas direktora M. Gaides aicināts, rakstnieks pārgāja dzīvot uz turieni un sāka audzinātāja gaitas ģimnazijā un tautskolā, ar savu lielo paidagoģisko pieredzi kļūdams par paraugu tiklab skolotājiem kā skolu jaunatnei. Mācības grāmatu un mācības līdzekļu toreiz trūka vēl vairāk nekā tagad un dzejnieks skolā bija kā atvērta grāmata. Skolu vajadzībām K. Dziļleja šajā laikā sarakstīja arī Poētiku, Rakstniecības teoriju un sastādīja lasāmo grāmatu „Dzimtene". Tanī pašā laikā viņš sakārtoja latviešu dzejas antoloģiju „Dzimtene liesmās" un savu trimdas dziesmu krājumu „Mūsu golgāta". Kā nometnes žurnāla „Latviskais vārds" līdzstrādnieks, viņš tajā regulāri publicēja savus jaunos dzejoļus un plašu apceri par Raini, Dr. P. Kalniņu un Kr. Baronu.

Tagad, dzīvodams Blombergā, K. Dziļleja vada paša noorganizētu tautas augstskolu un strādā par skolotāju šejienes ģimnazijā. Katru brīvo brīdi viņš velta rakstniecībai un publicistikai. Ir sarakstījis un sakārtojis bērnu stāstu grāmatu un savu otro trimdas dziesmu krājumu „Zelta stīgas". Atklātībā jau parādījusies Blombergā sakārtotā Raiņa dzejoļu izlase „Staru tilts" un iespiešanu gaida tautas pasaku, teiku un tautas dziesmu izlases skolu vajadzībām.

K. Dziļleja ir dzejnieks, literātūrvēsturnieks un jurists. Viņa nemitīgā darbošanās atbalso to pašu ticību Latvijas brīvībai, ko publicistiskie raksti un dzejas un atgādina, ka mums visiem vienas rūpes — savas tautas dzīvība un savas zemes brīvība. Tāpēc arī dzejnieks aicina aizmirst visu, kas kremt sirdi, aizmirst to, kas šķir, turēties kopā un palikt pie tā, kas vieno un stiprina.

Teodors Sīlis

Sasnidzis sniegs

Viršos sasnidzis sniegs,
Aizpūstas vasaras pēdas;
Saltas un klusas ir bēdas.
Sasnidzis sniegs.

Viršos sasnidzis sniegs.
Kupenas visur kā kapi.
Nošķirts un vientulis tapi —
Sasnidzis sniegs.

Fotografija

Fotografa amata meistara Artūra Grapmaņa Fotografija, grāmata par balti melno attēlu, autora izdevums.

Artūrs Grapmanis, viens no vispusīgākajiem latviešu speciālistiem fotografijā, trimdas gaitās Vācijā pēc ilgiem, rūpīgiem pūliņiem reālizējis darbu, kas būtu izcils ieguvums foto nozarē pat normālos apstākļos — sarakstījis un publicējis grāmatu Fotografija. Sarakstījis to lietiški, nopietni un sniedzis arī bagātīgu, lietpratīgi izvēlētu ilūstrātīvo materiālu, kas apliecina autora eruditu sava amata prasmi un labu gaumi. Varam pievienoties Dr. R. Drilļa priekšvārdam grāmatai, kuros teikts: „Autors darbojies gandrīz visās fotografijas nozarēs. Viņš ir izcils fotoreportieris, labs portretists un mākslas fotografs un viens no retiem fotografiem, kas izstādēm devis milzu palielinājumus. Šai pēdējā nozarē A. Grapmanis Ziemeļeiropā ir vienīgais. Grāmatā autors atklāj lasītājam savā plašajā un daudzpusīgajā pieredzē gūtās atziņas un darba paņēmienus. Sniegtais materiāls domāts ne tikdaudz vispārējai iepazīstināšanai ar fotografijas pamatprincipiem, cik vadošo norādījumu sniegšanai prakses vajadzībām, liekot pamatā nevis aklu darbību pēc receptēm, bet fotografisko norišu pareizu izpratni. Autors ar nolūku plašāk iztirzājis svarīgāko, bet mazāk svarīgajos jautājumos apmierinājies ar nepieciešamo. Grāmatā nav aplūkota krāsainā fotografija, kurai paredzēts īpašs darbs".

Grāmata iespiesta uz laba ilustrācijas papīra, bet atsevišķu uzņēmumu nospiedumi uz krīta papīra. Skaidrs salikums, teicāms iekārtojums, kartonēts iesējums. Sevišķi priecina ilustrācijas — Latvijas skati, kas ir skaidri, reljefi un daili savā nesamākslotajā īstenības atveidojumā, tajā pašā laikā arī rādīdami, ka arī amats ir māksla un īsts meistars arī amatu var pacelt līdz mākslas robežām.

K. Rabācs

Kārļa Skalbes domas

pirmajam pasaules karam beidzoties

Visas manas jūtas top vārīgas un asas. Viņas stiepjas tumsā kā taustekļi. Viņas aptausta visu un vēro un prasa visām lietām, ko ceļā satiek, par tautas likteni. Viņas aizlien tālu naktī un uzliesmo un izdziest kaut kur kā bāli stari. Un no nakts tumsas viņas atgriežas atpakaļ manās krūtīs te baigas, te priecīgas, te ar izmisumu, te ar cerībām. Vai tad nakts mums var kaut ko pateikt? Un tomēr acis skatās un zīlē no visām lietām, ko redz, ausis klausas visos trokšņos.

*

„Es nekad neteikšu, ka mīlu savu dzimteni", Rudolfs Blaumanis sacīja, kad mēs runājām reiz par patiesībām. Tas bija pēc tam, kad viņš bija sarakstījis „Indrāņus", — kad viņš bija atsvabinājies no vācu kultūras iespaidiem un nevilka vairs mugurā arī krievu kreklu, priekš kura tā laika jaunā inteliģence bija ļoti sajūsmināta. Neskatoties uz gadiem, kas pagājuši, es neesmu aizmirsis šos vārdus, un nu viņi ienāca man prātā. Ko viņš grībēja sacīt? Vai to, ka neviena mīlestība priekš mūsu mazās dzimtenes nav tik liela, ka par viņu drīkstētu runāt? Jeb viņā runāja lielā tautas darbinieka lepnums, kura mīlestība jau dzīvos tēlos kļuvusi redzama un pazīstama? Padarīt lielu darbu, tad nolaist pie malas un ciest klusu, kad visapkārt birst skaļi vārdi par tautas mīlestību. Ikkatra jūta top dziļāka un saldāka, kad viņu neizteic. Kad es braucu pa Kurzemes lauku, tad man tikās tikai klusu ciest un vērot, kā gaisma, ko atstaro puķes un tāles, un baltie lielceļi, klusi piepilda mani līdz pat acīm, tā ka ir jānolaiž plakstiņi, lai nepazūd šis saldais guvums. Netīkas ne vārda teikt, grībās aizdarīt acis. Un tomēr, kā mums vajaga vārdu priekš dzimtenes taisni tagad, kad ienaidnieks grib atņemt mums šo zemi, kuru mēs bijām jau izpirkuši ar saviem sviedriem, uz kuras jau cēlām un gaidījām labāku nākotni. Kā tad gribas skatīt un nosaukt dzimtenes kalnus, upes un ezerus, kā pagānam, kas grūtā nedienā sauc savu dievu vārdus.

*

Kara sākumā mēs domājām, ka līdzcietība būs tā, kas darīs cilvēcīgus brīnumus, bet posts ir tik liels, ka katra līdzcietība paliek par vienaldzību. Cilvēks spēj just tikai līdz zināmam mēram, viņš spēj pacelt tikai niecīgu daļu no lielā posta nastas, tad viņam salūzt mugura, un viņu izglābj trula vienaldzība.

Ak, līdzcietība šinīs dienās ir tikai greznuma lieta. Visos ir pamodusies zema raušanas kāre, mēs esam palikuši cietsirdīgāki un vienaldzīgāki pret citu ciešanām, mēs domājam vairs tikai par sevi. Viss, kas smalkāks un dziļāks ir pazaudēts, arī dzejā. Tāpēc tik mīļi ir šie rudens ziedi, ziedi bez krāsas un smaržas, kas atverusies no pirmām rudens salnām sastingušā gaisā.

*

Kas noticis? — Kad beigsies šis kļūmīgais sveicinājums. Es gaidu dienas, kad cilvēce atkal iegūs svabadu gribu. Jo viens jau nu ir skaidrs: mēs vairs neejam, kur mēs gribam, bet mūs virza uz priekšu ar galvu uz augšu vai uz zemi notikumi.

Kas noticis? — Kāds nespēks un kādas gaidas ir šinīs vārdos. Mezgls ir savilcies. Pasaules dzīslas ir aizžņaugtas, cilvēce ir zaudējusi savus kopsakarus, un visi gaida atsvabinošu vārdu un atsvabinošu notikumu.

*

Ko domā notiesātais, kad viņu ved uz ešafota? Viņš izklaidīgi lasa uzrakstus uz namu izkārtnēm, un par uz tām viņš neredz vairs veselus vārdus, bet tikai atsevišķus burtus, kuri bez sakara slīd viņam garām. Viņš skatas uz pulksteni baznīcas torni, kurš rāda bez piecām minutēm četri, un arī te viņu pievelk vairāk zeltītais rādītājs un spožie cīpari uz tumšās pulksteņa ripas, nekā viņa traģiskais mājiens, kā stunda taisas sist. Viņa acis apstājas te pie maiznīcas klingera, kurš vāji zeltojas rīta gaismā, te pie baiozīem uz kāda nama zimzes, kuri pamodušies purina spārnus. Viņa izpostītā dvēsele vairs nespēj cīnīties ar nemotīvētu un izklaidīgi piekeras tikai ārējiem sīkumiem.

Vai arī mums šinīs dienās nav tāpat? Daudz sīku lietu nodarbina mūsu prātus, mazāk mēs domājam par savas zemes likteni, kurš vairs nestav mūsu rokās.

K. Skalbe

Jānis Jaunsudrabiņš

Saules aptumšošanās

NO „ZAĻĀS GRĀMATAS"

Kalendārā stāvēja rakstīts, ka maijā, pulksten septiņos un divdesmit trijās minūtēs no rīta, tai un tai dienā sākšoties saules aptumšošanās. Bija sacīts arī kad tā beigsies, bet to esmu piemirsis.

„Tad nu redzēs ar," saimnieks teica, „vai tas drīkētājs būs trāpījis? Aizpērnajā gadā mēneša aptumšošanos gan, pagārā, noteica uz mata. Es paskatos pa logu, — jā, stāv pelēcīgi sarkans kā noplaucēts, kaut gan augstu debesīs."

Visi neticīgi grozīja galvas, jo kas gan Dieva prātu varēja izdibināt, tomēr kalendārā minēto stundu un dienu paturēja prātā. Redzēs, redzēs!

Es ticēju katram skolotāja vārdam, un skolotājs par to pašu aptumšošanos bija pagājušā ziemā pamatīgi izskaidrojis, kā tāds debesu brīnums varēja notikties. Tur nebija nekāda brīnuma. Katram savu ceļu tekot pa bezgalīgo izplatījumu, šad un tad iznāca tā, ka starp sauli un zemi iebāzās mēness. Nu, tad saule aptumšojās, jo mēness viņu aizsedza. Bet citreiz zeme aizstājās mēnesim priekšā un tas kļuva tumšs tik ilgi, kamēr zeme atkal atstūmās sānis. Debesu spīdekļu pētnieki ar lieliem kīķeriem un smalkiem aprēķiniem varēja noteikt nevien dienas, bet pat minūtes un sekundes.

Tumšojās jau viņi gads gadā pa divi reizes, šie spīdekļi; — kalendārs tomēr vēstīja, ka to redzēšot Antiļu salās, Kīnā, Brazilijā, Īslandē vai citās pasaules malās. Bet nu šogad saule aptumšojās taisni pie mums, un pie tam pilnīgi. Tad nu mēs arī pienācīgi gatavojāmies, Māra, skroderis un es. Tā kā laiks bija iestājies ģiedrs, tad jau dienu iepriekš tika apkvēpinātas stikla skrambas, lai pie tās pašas saules izmēģinātu, vai labāk redzēt varēja ar biezāku vai plānāku kvēpu kārtu. Var teikt, — mēs ņēmāmies vairāk pa debesīm nekā pa zemi, un kad pienāca īstā stunda, tad stāvējām olnīcā, katrs savu stikla gabalu rokā un šad tad pacēlām tos pret saulīti, kas spīdēja tik pat silti un jauki kā visus rītus, nenojauzdama nekā ļauna.

Visi laudis bija mājās. Govis laidarā mauroja, jo laiks bija sen dzīt laukā. Cūkas kūtī kvieca, gaidīdamas, kad vērsies durvis. Bet tad pēkšņi lopi apklusa. Vistas, kas bija čakli staigājušas pa pagalmu, plūkdamas mauriņu un lasīdamas kukaiņus, nolaida astes un palīda zem žagaru gubas, kur palika sabozušās stāvot. Suņi pinās cilvēkiem pa kājām, brīzam žēli iesmilkstēdamies. Nevienam nebija vaļas viņus mierināt, jo acis un domas visiem bija vērstas uz sauli, kam sāka no vienas malas virsū vāzties tā kā vāks, tāds pat apaļš un gluži tik pat liels kā saule. Nu arī mēs kļuvām klusi. Ja kāds ko teica, tad tikai čukstis. Smieties vai blēņas runāt nenāca nevienam ne prātā. Tur augšā taču notika kas nepasakāmi liels, kā priekšā mēs bijām tikai putekļi.

Norima vējš. Sāka mesties krēsla. Kļuva tumšs un tumšāks, strauji, ne tā kā vakarā pēc rieta, kad visa pamale kvēl, pilna turpat aiz apvāršņa nogrimušās saules gaismas. Ēnas, ko meta cilvēki, koki, ēkas, stuburi un sliti, bija ārkārtīgi asas. Likās, visi priekšmeti bija zaudējuši savu saturu un kļuvuši vienīgi par gaismām un ēnām. Gar debess malām saradās pulks šauru mākoņu, kādus dažreiz redz pievakarēs, bet rudeņos, kartupeļu ņemamā laikā, visu cauru dienu. Tie peldēja kā smagas laivas un bija gandrīz bez krāsas. Beidzot ēnas tikko varēja vairs atšķirt no gaismām. Plikām acīm raugoties saules vieta tikai dzirkstīja, bet caur apkvēpēto stiklu varēja redzēt mazu, mazu maliņu. Tātad šitā tomēr vēl nebija pilna saules aptumšošanās.

Tiklīdz mēness bija saules vaigam pārstūmies pāri, tā sāka atgūt spožumu. Tumšā ripa, kas pirmīt mācās virsū, tagad bēga. Likās, ka nu viss gāja straujāk, ātrāk, priecīgāk. Arī mums, cilvēkiem, prāti atgriezās pie dzīves un darba. Saimniece rīkoja Minnu ganos. Brokasts bija pagājis, arī man bija jādzen laukā. Cūkas kvieca, govis mauroja, aitas blēja. Vistas izlīda no žagaru čupas, noskurinājās, izvēdināja spārnus un sāka lasīties.

Mēs sviedām apkvēpinātos stiklus akmeņu grēdā un uzņēmām gaitas.

Kas un kur?

Andrēja Eglīša ziemciešu dziesmas Latvijas likteņgriežos Uz vairoga Zviedrijā jau iznākušas 3. iespiedumā un piedzīvojušas Zviedrijas latviešu grāmatniecībā līdz šim nebijušu metiena rekordu — 1500 eks.

Prāvests Sakārnis, prāvests Grosbachs, red. A. Strautmanis, agr. J. Andersons un aktieris Tipāns Zviedrijā strādā dzelzceļa darbos pie preču pārkraušanas un vagonu tīrīšanas. Šis darbs Zviedrijā labi atalgots un tajā varot nopelnīt līdz 600 kr. mēnesī.

Nikolaja Kalniņa dzejojumus bērniem „Bērni strādā" izdevis V. Kaminska apgāds Eslingenā. Grāmatu ilustrējis Egils P. Hermanovskis un to rotā arī krāsu iespiedumi.

Eudora Veltija
(Eudora Welty)

Labdarīgs apmeklējums

Bija priekšpusdiena — ļoti auksta, gaiša diena. Turēdama rokā podā dēstītu puķi, no autobusa pilsētas nomalē vecu sieviešu patversmes priekšā izkāpa četrpadsmit gadus veca meitene. Viņai bija sarkans mētelis un gaišie mati brīvi karājās gar cepures malām, kā tas togad bija pieņemts. Viņa mirkli apstājās pie viena no tumšajiem, izpurušajiem krūmiem, ar kuriem pilsēta bija izdailojusi veco sieviešu patversmi, tad lēni gāja uz ēku, kas bija celta no baltiem akmeņiem un ziemas saulē laistījās kā ledus bluķis. Nedroši pa nama kāpnēm kāpdama, viņa lika puķu podu no vienas rokas otrā. Tad viņai bija jānoliek pods zemē un jānovelk dūraiņi, lai varētu atvērt smagās durvis.

„Esmu gaida . . . Man jāapmeklē kāda veca sieviņa," viņa pateica žēlsirdīgai māsai pie galdiņa. Tā bija sieviete baltā formas tērpā, kas izskatījās tā, it kā saltu. Viņai bija īsi apcirpti mati, kas sasukāti pašā galvas virsū kā jūras vilnis. Mariana, mazā meitene, neteica viņai, ka šis apmeklējums dos tai vismaz trīs punktu viņas labo darbu sarakstā.

„Vai kāda no mūsu iemītniecēm jums radiniece?" jautāja žēlsirdīgā māsa. Viņa sarāva uzaci un runāja kā virietis.

„Radiniece? Nē — bet — tas ir, man vienalga kuru," Mariana stostījās. Ar brīvo roku viņa aizgrūda matus aiz auss, kā mēdza darīt skolas uzdevumus atbildot.

Māsa paraustīja plecus uň piecēlās. „Jauka puķe," viņa piezīmēja, iedama pa priekštelpu uz durvīm, lai sameklētu kaut kādu vecu sieviņu.

Uz grīdas bija valīgs, sakrokojies linolejs. Marianai likās, ka viņa staigā pa viļņiem, bet māsa to neievēroja. Viss bija kluss, kamēr kāda veca sieviete aiz kādām durvīm iekrekšķējās kā aita. Tas lika māsai izšķirties. Viņa apstājās un skaļi divreiz pieklauvēja pie šīm durvīm.

„Katrā istabā ir divas sievietes," viņa piebilda pāri plecam.

„Kas divas?" nemaz nedomādama jautāja Mariana. Skaņa, kas atgādināja aitas blēļienu, gandrīz lika viņai pagriezties un skriet prom.

Veca sieviete nedrošiem rāvieniem pamazām vēra durvis, un, kad viņa ieraudzīja māsu, dīvains smaids bīstami greizi iegulās viņas sejā.

Mariana pēkšņi juta, ka māsas stiprā roka iestūmusi viņu istabā, kur tā redzēja vēl otru, vēl vecāku sievieti, kas sāniski gulēja gultā ar cepurīti galvā un gultas segu līdz zodam.

„Apmeklētāja," teica māsa un, vēl reiz paskatījusies, pazuda.

Mariana stāvēja samezglotu mēļi. Abas rokas turēja puķu podu. Vecā sieviete ar to pašu baigo, šķībo smaidu gaidīja . . . Varbūt viņa ko teica. Vecā, kas bija gultā, neteica nekā un pat neskatījās.

Piepeši Mariana redzēja roku, tik ātru kā putna ķetnu, pasniedzamies un noraujam viņai no galvas cepurīti, otra ķetna ierāva viņu pilnīgi istabā, un nākošā mirklī durvis aiz viņas aizvērās.

„Mana, mana, mana, mana," teica vecene, kas bija viņai blakus.

Mariana stāvēja gultas, mazgājamā galda un krēsla ielenkta. Viss likās mikls — pat kailā grīda. Viņa pieķērās krēsla atzveltnim, tas bija pīts un likās mīksts un mitrs. Viņas sirds sita arvien lēnāk un lēnāk, rokas metās vēsākas un vēsākas, un viņa nevarēja saklausīt, vai vecenes ko saka vai nē. Cik tumšs! Loga aizkars bija nolaists un vienīgās durvis ciet. Mariana pavērās griestos. Bija sajūta it kā viņa būtu laupītāju alā.

„Vai atnāci, lai uz brītiņu būtu mūsu meitiņa?" jautāja pirmais laupītājs.

Tad no Marianas rokas kaut ko izrāva — puķu podu.

„Puķe!" kliedza vecene. Viņa samulsusi turēja to rokā. „Skaista puķe," viņa piebilda.

Tad otra vecene gultā nokrekšķinājās. „Tā nav vis skaista," viņa teica, joprojām neskatīdamās, bet ļoti skaidri.

Mariana pēkšņi atsitās pret krēslu un apsēdās.

„Skaista puķe," uzstāja pirmā. „Skaista, skaista . . ."

Mariana vēlējās, kaut uz mirkli varētu puķi atgūt. Viņa pati nebija to pirms atdošanas aplūkojusi. Kāda tā izskatījās?

„Suņu burkšķis!" sauca otrā vecene. Tai bija plata, gaiša piere un sarkanas acis kā aitai. Tagad viņa pavērsa tās pret Marianu. Likās, ka launums atkal ceļas viņā uz augšu un viņa blēja: „Kas — tu — esi?"

Mariana pati brīnījās, ka nevar atcerēties savu vārdu. „Esmu gaida," viņa beidzot pateica.

„Sargieties no baktērijām," teica vecene, kas izskatījās pēc aitas, neuzrunādama nevienu noteiktu personu.

Eudora Veltija pēdējā gadu iesmitā kļuvusi viena no vispopulārākajām amerikāņu stāstniecēm. 1942. un 1943. gadā viņa divreiz pēc kārtas ieguvusi O'Henrija piemiņas fonda pirmo godalgu, bet 1941. gadā tai piešķira šai Amerikas īsstāstnieku cienījamākajā sacensībā 2. godalgu.

Eudora Veltija dzimusi 1909. gadā Misisipi štatā. 1929. g. viņa ieguva mākslas bakalaura grādu Viskonsinas augstskolā. Vinas pirmais stāsts, kas sarakstīts 1936. g., radīja ievērību. Par viņu sāka interesēties viena no ievērojamākajām isstāstniecēm Katrina Anna Portere, kas arī sarakstīja ievadu Veltijas pirmajam stāstu krājumam, ko izdeva 1941. gadā. Pēc šīs izdotas jau vairākas Veltijas stāstu grāmatas.

„Viena mūs apciemoja pagājušā mēnesī," teica pirmā vecene.

Aita vai baktērija? gudroja Mariana, turēdamās pie krēsla.

„Nemaz neapciemoja!" kliedza otra vecene.

„Apciemoja gan. Lasīja priekšā no bībeles, un mēs priecājāmies!" atkliedza pirmā.

„Kas priecājās?" sauca vecene gultā. Viņas mute bija ļoti maza un rūpju apņemta.

„Mēs priecājāmies!" uzstāja pirmā. „Tu priecājies — es priecājos."

„Mēs visi priecājāmies," ieteicās Mariana, pati neapzinādamās, ko runā.

Pirmā vecene tikko bija uzlikusi puķu podu augstu, augstu uz skapja malas, kur to no apakšas tikko vairs varēja saskatīt. Mariana brīnījās, kā gan viņa tik augstu klāt tikusi.

„Tev nevajaga ievērot, ko Adija saka," viņa tagad paskaidroja meitenei. „Viņa šodien nejūtas labi."

„Muti ciet!" sauca vecene gultā. „Nemaz nejūtos nelabi."

„Nestāsti niekus!"

„Es nevaru ilgāk uzkavēties — patiešām nevaru," piepeši teica Mariana. Viņa raudzījās uz slapjo grīdu un domāja, ka ja viņa te saslims, viņām būs jālaiž viņu prom.

Ar lielām pūlēm pirmā vecene iesēdās šūpuļkrēslā — vēl viena istabas lieta! — un sāka šūpoties. Pirkstiem viņa aizkāra ļoti netīru kamejas rotu pie krūtīm. „Ko tu dari skolā?" viņa jautāja.

„Nezinu . . ." atteica Mariana. Viņa centās domāt, bet nevarēja.

„Ak, bet puķe ir brīnišķīga," vecene čukstēja. Likās, ka viņa šūpojas arvien ātrāk un ātrāk. Mariana nesaprata, kā var tik ātri šūpoties.

„Nejauka!" sauca vecene gultā.

„Ja mēs atnesām puķi . . ." Mariana iesāka un tad apklusa. Viņa gandrīz būtu pateikusi, ka ja gaidas atnes vecām sieviņām puķes, par to ieskaita vienu punktu labos darbos, bet ja tās nem līdz bībelī un lasa no tās priekšā, apmeklējumu ieskaita dubultīgi. Bet vecene tik un tā nebija klausījusies. Viņa šūpojās un vēroja otru, kas no gultas vēroja viņu.

„Nabaga Adija nejūtas labi. Viņai jādzer zāles — skaties!" viņa teica, ar ragaiņu pirkstu rādīdama pudeles uz galda, un šūpojās tik augsti, ka rīta kurpes cilājās no grīdas kā mazam bērnam.

„Es neesmu slimāka par tevi," sauca sieviete gultā.

„Esi gan!"

„Man tikai vairāk prāta nekā tev. Tas viss!" teica gultā gulētāja un paklanīja galvu.

„Viņa vienmēr runā pretim, kad kāds atnāk," piepešā valsirdībā teica pirmā vecene. Viņa apstāja šūpoties un pielīcās tuvāk Marianai. Viņas roka pasniecās — tā pieskārās kā petunijas lapa — piekļāvīga un drusku paasa.

„Klusē! Tūlīt klusē!" sauca otra.

Mariana strauji atrāvās savā krēslā.

„Kad es biju meitenīte tā kā tu, es gāju skolā un darīju visu kā pienākas," teica vecene tai pašā valsirdīgi uzticīgā balsī. „Ne te, bet citā pilsētā . . ."

„Klusē!" sauca slimā vecene. „Tu nekad neesi skolā gājusi. Nekad negāji un nekad neatgriezies. Tu nekad nekur neesi bijusi. Tu vienmēr esi bijusi te. Tu nemaz neesi dzimusi! Tu nekā nezini. Tava galva tukša, tava sirds un rokas un tavs vecais melnais maks — viss ir tukšs, pat tā mazā lādīte, ko nopirki un atnesi te, ir tukša, tu man pati to rādīji. Un tagad tu runā, runā, runā, runā, runā, runā ar mani visu laiku tā, ka man šķiet es zaudēšu prātu. Kas tu esi? Tu esi svešniece — pilnīga svešniece! Vai nezini, ka esi svešniece? Vai tiešām iespējams, ka esi svešniece? Vai tiešām iespējams, ka cilvēkam nodara tādu pārestību, kā man — iesūta svešnieku, lai tas runā un šūpojas un stāsta visu garo dienu? Vai viņi tiešām iedomājas, ka es to izturēšu, dienu pēc dienas, nakti pēc nakts dzīvot kopā ar briesmīgu vecu veceni — vienmēr?"

Mariana redzēja, ka vecenes acis kļūst gaišas un vērsas uz viņu. Tās raudzījās uz viņu ar izmisumu un aprēķinādamas. Viņas sīkās lūpas pavērās un kļuva redzami mākslīgi zobi.

„Nāc šurp,- es tev ko pastāstīšu," viņa čukstēja. „Panāc šurp."

Mariana drebēja un viņas sirds mirkli gandrīz apstājās pukstēt.

„Nu, nu, Adij," teica pirmā vecene. „Tas nav laipni. Vai zini, kas vecajai Adijai šodien īstenībā kaiš?" Viņa arī raudzījās uz Marianu, un viens acu plaksts nošļuka uz leju.

„Kas kaiš?" meitene stulbi atņēma. „Kas tad kaiš?"

„Nu, tas tāpēc, ka viņai dzimšanas diena!" teica pirmā vecene, atkal uzsākdama šūpošanos un priecīgi iespiegdamās, it kā būtu mīklu uzminējusi.

„Man nav, man nav!" kliedza vecene gultā. „Man nav dzimšanas diena! Neviens nezina, kad man dzimšanas diena. Un esi, lūdzu, klusa un nerunā vairs, vai arī es tūlīt zaudēšu prātu!" Viņa atkal paskatījās uz Marianu un uzreiz runāja miglainā, maigā balsī. „Ja nevarēšu vairs izturēt, pazvanīšu, un tad nāks māsa." Viņa izcēla no segas apakšas sīku, baltu roku ar milzīgiem melniem plankumiem. Ar nedrošu pirkstu viņa lūkoja sasniegt zvana pogu starp pudelēm uz nakts galdiņa.

„Cik veca jūs esat?" Mariana izdvesa. Tagad viņa redzēja veceni gultā ļoti noteikti un skaidri un it kā no visām pusēm, tā kā kādreiz sapņos. Viņa brīnījās par to — it kā nekā cita vairs pasaulē nebūtu par ko brīnīties. Tā bija pirmā reize, kad Marianai kaut kas tāds atgadījās.

„Neteikšu!"

Kad Mariana noliecās pār gultu, vecā seja uz spilvena piepeši saruka. Sīkas elsas lauzās no mazās mutes. Izklausījās kā aitas nopūta — kā maza jēra žēlabas. Mariana noliecās vēl zemāk, gaišie mati nokarājās.

„Viņa raud!" meitene pavērsa gaišu, dedzīgu seju pret pirmo veceni.

„Tas tev par to tiek, Adij," spītīgi sauca vecene.

Mariana atliecās un devās uz durvīm. Putna ķetna gandrīz pa otram lāgam aizkāra viņu. Bet tā nebija pietiekami ātra. Meitene uzlika cepurī galvā.

„Jauki. Tas bij īsts apmeklējums," sauca vecene, pavadidama Marianu pa durvīm un visu ceļu līdz priekšnamam. Tad viņa no muguras puses negaidīti ieķērās meitenei plecā. Satraukta, spalgā balsī viņa spiedza: „Ak, meitenīt, vai tev nav lieks penijs nabaga vecenei, kam nav itin nekā? Mums nav itin nekā — pat ne penijs saldumiem — itin nekā. Meitenīt, tikai grasi — peniju —"

Mariana brīdi raustīja veco roku iekams atbrīvojās. Tad viņa skrēja pa priekšnamu, neskatīdamās atpakaļ, neskatīdamās uz žēlsirdīgo māsu, kas pie sava galda lasīja žurnālu. Māsa, pavērusies pulkstenī, automatiski jautāja to pašu, ko visiem apmeklētājiem: „Vai nevēlaties palikt pie mums uz pusdienām?"

Mariana neatbildēja. Viņa atgrūda durvis uz āru un skrēja pa kāpnēm lejā.

Pie tumšā krūma viņa brīdi apstājās un sameklēja lielu ābolu, ko pirmīt bija tur noslēpusi.

Viņas gaišie mati, baltā cepure, sarkanais mētelis — viss laistījās saulē, kad viņa skrēja pa ielu, lai panāktu autobusu, kas jau stāvēja piestātnē.

„Pagaidiet mani arī!" viņa sauca. Un kā varenas pavēles saistīts, autobuss tiešām nebrauca.

Viņa ielēca un nokoda lielu kumosu no dzeltenā ābola.

DĪPIŠU PASAKAS — 4.

Laimes zeme

— Tā, Ērik, es teicu. — Tagad pastāstīšu tev Ziemsvētku pasaku.

Puika klausījās.

— Reiz bija viena zeme, kur visi laudis runāja latviski. Pilsētas bija latviešu pilsētas un lauki bija latviešu lauki.

Tā nebija liela zeme, bet tā bija skaista zeme. Vasaras tur bija zaļas un ziemas baltas. Mājas iegrima kupenās kā mīkstā, vēsā snaudienā.

Upeņ tur bija un, kalnā pakāpies, latvietis varēja skatīt septiņus ezerus, kas, pauguros iegulušies, rāmi vērās rudzu lauku viļņos.

Jūra tur bija zila, zaļa, melna un pelēka. Kad vakarā saule grima aiz apvāršņa, sarkans vaļš pārlēja līdzeno ūdens klāju un viens pats vilnītis kā vientuļa nopūta lēni izšķīda sīksmilšu krastā, kas, balts un gluds, vēl elpoja garās vasaras dienas tvīksmi.

Krastā bija pilsēta. Balta un gaiša. Trim augstiem baznīcu torņiem virs stāvajiem jumtiem, kas drūzmējās pulciņā, saspiedušies kā bērni ap māti. Trīs tilti tur bija, kas meta dzelzs lokus pār varenu upi.

Tā bija latviešu zeme un latviešu pilsēta. Un laudis tur runāja latviski — lieli un mazi. Dzīvoja latviešu mājās un strādāja latviešu darbus. Strādāja visi un bija laimīgi.

Strādāja visi un nekā cita negribēja, lai tikai ļauj viņiem strādāt to darbu, ko katrs par savu bija izraudzījis. Cilvēks ir laimīgs, ja neiekāro to, kas nav viņa.

Tikai tagad pamanīju, ka Ēriks nav neko jautājis. Apklusu — paskatījos uz dēlu.

— Kur tā bija? Tā zeme? prasīja Ēriks.

— Tālu, es atteicu. — Aiz trejdeviņiem kunga novadiem.

— Kad tā bija? Tā laime? prasīja Ēriks.

— Sen, es atteicu. — Pirms trejdeviņiem mūžiem.

— Jā, teica Ēriks. — Tā ir gan pasaka.

— Jā, piekritu dēlam. — Tā ir Ziemsvētku pasaka.

Dīpītis L.

Latvieša sieva

VELTAS TOMAS DZEJOĻI, GAISMAS PILS APGĀDS HANAVĀ, 1946.

Jaunas dzejnieces Veltas Tomas vārdu atcerāmies pamanījuši priekš kādiem septiņiem vai astoņiem gadiem, kad viņa diezgan bieži publicēja savus dzejoļus laikrakstos, nekāda sevišķa pārsteiguma gan nesagādādama. Toties aizgājušie vētras gadi, kad tautas vienīgais balzams bija dzeja un mūzika, pēkšņi arī Veltu Tomu izvirzīja daudzinātu dzejnieku godā, jo viņa uztvēra kopējo sāpju un cerību motīvus, skandinādama tos sonoros, bez pūlēm saprotamos pantos, ko daudzkārt pati droši un izteiksmīgi rečitēja literāros sarīkojumos.

Prieķš dažiem gadiem Toma debitēja ar dzejoļu krājumu Minējums, un pēc tā bija spriežams, ka spilgtas oriģinālitātes jaunai dzejniecei nav. Minējumā sastapāmies gan ar Strēlertes apgaroto intelektuālismu, gan Medeņa dievturīgo nacionālismu, gan pozitīvisma perioda dzejnieku lauku dzīves un ģimenes tradīciju slavinājumu. Tāpat formā Toma deva meslus ir vecu vecajam sonetam, ir klasiskajam heksametram, ir latvisko dipodiju kombinācijām.

Tas pats sakāms par Latvieša sievu, Veltas Tomas otru dzejoļu krājumu, kura iespiešanas laiks un vieta (Frankfurtē pie Mainas, Oto Lembeka spiestuvē, Blichera ielā 18), tāpat dzejoļu skaits un sacerēšanas periods precīzi dokumentēts priekšpēdējā lappusē.

Laikmets, kas latviešiem sākās ar austrumu kaujas lauku izplešanos pāri mūsu zemei, bet beidzies nav vēl šodien, ir šīs grāmatas galvenās tēmatikas devējs. Ir gan te arī tādi dzejoļi (III nodaļā), kas savos pamatos laikmetam tikpat tāli kā, piemēram, Tagores Dārznieks, bet ar pārējiem tie saderas grāmatas īpašās tendences dēļ. Šī tendence — glorificēt latvieša sievu resp. latviešu sievieti pārdzīvojamās posta dienās. Ja nu pieminētie III nodaļas dzejoļi patiesībā radušies kā pilnīgi individuālas un mierīgai dzīvei raksturīgas salona mīlestības panti, tad dzejniece var aizbildināties, ka arī tajos runā latviešu sieviete.

Bez iebildumiem pievienojamies visam tam, ko Toma saka par Latviju, par iznīcības briesmām, par izlietām asinīm, tautas postu un izmisīgo ticību labākiem laikiem. Labprāt atzīmējam, ka dzejniecei dažubrīd bijusi asa intuicija izprast šķietāmi nenozīmīga gadījuma dziļāko traģiku, piemēram, dzejolī Tauta bez vārda (124). Kā Toma var uzburt vienkāršības iespaidīgo dziļumu, tam par piemēru der mazais dzejolītis Bēglis (101), viens no vislabākajiem visā grāmatā: „Aiz mani tumsā zūd ceļi, deg mājas, un sagrūst tilts, un visi dzīvie kļūst veļi. Kā vēju vajāta smilts es klīstu pa svešām vietām bez darba, bez dusas, bez cilts". Varbūt šādas impresioniskas miniatūras būtu viņai visvairāk piemērotā izteiksmes forma, jo arī III daļas mīlestības dzejoļos tikpat tīkama Nakts noskaņa (77): „Ne vēli vēji vaida, ne lāses logā lās un rit. Mēms mirklis mani gaida, un, laimes lūgdamās, sirds sit".

Ja nu tomēr šādu īpaši pieminētu dzejoļu grāmatā nav daudz un dzejnieces dedzīgais patriotisms pretenciozākam lasītājam dod tikpat maz siltuma kā egļu skujas, tad vainojama Tomas pozēšana vai arī nespēja ieurbties līdz laikmeta baigākajiem dziļumiem. Atšķiriet, piemēram, pašu pirmo dzejoli Latvijā, un jūs tur neatradīsit itin nekā vairāk kā tikai deklamatoriskas frazes, un tas pats motīvs līdzīgās gleznās daudz sugestīvāk paudies jau pagājušā gadsimtā, kad atskanēja Ausekļa Latvijas kalnājos, Latvijas lejās. — Svētā nestundā mūsu autore aicina: „Nīdīsim ienaidā svētā un kļūsim kā asmenis, brīvības slāpdams, ik rētā, kas, abpusēm cirzdams viz". (87). Par to asmeni, — tā te pa daļai akli fantazēta glezna, bet viss pants der šur vai tur, tikai ne smalkāk niansētā dzejā. Vispār rodas aizdomas, ka Veltai Tomai kaitējusi izdevība vai pienākums bieži stāties klausītāju priekšā kā cīnītāju un cietēju iedvesmotājai; mazāk rūdītu talantu tas viegli pamudina uz tukšu retoriku. Tādiem gadījumiem šai grāmatā tiešas liecības, piemēram: „Vīri un jaunekļi možie, jel paceliet acis man preti! . . Vīri un jaunekļi možie, es nāku pie viena un visiem..." (27). Citreiz šāda tukša retorika izpaužas epistolārā familiāritātē (Latvietēm, 23; Sapnis, 43 uc), bet par psiholoģisku nonsenu iemesls runāt dzejolī Brāļu kapos (26), kur „bērna acis jautādamas mirdz: — Kur dus mans tēvs? Es viņa nepazīstu, viņš mani mātei atstāja zem sirds". Vai varbūt dzejniece ir ultrāmodernas seksuālpaidagoģijas pārstāve?..

Tādā laikā, kura liecinieki esam, sievietei piešķirti neapšaubāmi cildeni un augsti pienākumi kā ģimenes pavarda un tautas vērtību sargātājai. Kopš tautas dziesmu laikiem par latvietes paraugtēlu mūsu nacionālajā mentalitātē kļuvusi bārenīte, kam vēlākajā literātūrā daudz vārdu. Protams, ka ne tagad, ne idealizētajā senatnē visas latvietes nav bijušas vienādas. Arī lielu daļu no VI sējuma sacerējušas sievietes . . . Šis VI sējums tomēr nav pretrunā ar kautrību kā vienu no latviešu pamattikumiem, jo „nerātnās dziesmas" dziedāja tikai sevišķos gadījumos. — Veltas Tomas iedomātai latviešu sievietei maz kas no latviskas bārenītes kautrības. Šī sieviete latviešu cīnītājam gluži vaļsirdīgi apsola nogulšanos blakus: „Baltu segšu pūra gultu, iešu klātu piekusušu karavīru guldināt" (25). „Pati tad apgulšos blakus." (35). Tāds pats solījums un arī solījuma piepildījums apjūsmots Sēlietes dziesmu pirmajos trīs sonetos (44—46). Par latviešu sievieti kā tīri seksuālu milētāju kaisli izskan arī tādi dzejoļi kā Pēc nakts (55), Lūgšana (75) uc. Fragmentā Sēļu zemes sestdiena (61—64) Toma atkal saskaras ar seksuālo sfairu, vienā lappusē divi reizes ar sevišķu labpatiku gleznodama mīlnieces mīcītājas krūtis, bet par mīklu teikts, ka tā „sāk celties kā vedeklas klēpis". — Šai virzienā no latviešu dzejniecēm tālāk gājusi vienīgi Alija Baumane, bet tai nebija nekādu pretenziju raksturot tieši latviešu sievieti. Veltai Tomai nu tādas ir un, savīdamās ar citiem laikmetiskiem motīviem, tās veido kādu interesantu parādību mūsu jaunākajā lirikā — **seksuālo patriotismu.** To attaisnot vai nosodīt — publicistikas uzdevums; mēs tikai konstatējam.

Par formālajiem momentiem Veltas Tomas dzejā mums jau bija vajadzība runāt. Te vēl daži piebilduma. — Recenzenta ausīs neskan tikami, ja rakstu valodā parastās smaržas vietā atkal un atkal dzirdam „smārdu" (pie tam nepareiza forma!). Toties **sviedri** gan — smaržīgi (63). Vairākās vietās sastopamies ar neattaisnojamām valodas kļūdām. Nav bez vainas Tomas elēģiskie distichi un tautas dziesmu dipodijas. Runājot par pēdējām, jāteic, ka dzejniece velti cenšas piešķirt savai dzejai latvisku skaņu, cienīdama triju dipodiju rindas, liekot tām sekot vienai pēc otras bez kādām pārmaiņām (piemēram, dzejolī Karavīra gaidītāja, 25). Metriskajā aistētikā šāda ritma struktūra tomēr ir un paliek nedabiska, un arī Medeņa savās latviskajās strofās pamazām no tādas sāka novērsties.

Jānis Rudzītis

Kultūras chronika

Vinstons Čerčils cēlis sūdzību par apvainošanu pret grāmatas „Dineja Baltajā namā" autoru Edemiku un Londonas izdevējiem brāļiem Hārperiem. Autors apraksta viesības Baltajā namā Vašingtonā un atstāsta prezidenta Ruzvelta, Vinstona Čerčila un citu politiķu galda sarunas. — Čerčila vecākā meita Zāra Čerčila drīzumā uzstāsies kādā Parīzes teātrī.

Edinburgas universitāte piešķirusi tiesību goda doktora gradus Frederikam Žolio un viņa kundzei Irēnei Žolio-Kirī, radija atklājējas Marijas Kirī meitai.

Vīnes tautas tiesa attaisnojusi par valsts nodevību apsūdzēto rakstnieku un agrāko Vīnes Burgteātra direktoru Mirko Jelusiču, vairāku lielu vēsturisku romānu autoru.

Holandē, „Philips" laboratorijās Eindhovenā atrasts jauns, lēts fotokopēšanas paņēmiens, kas atļaus 20 sējumu lielu konversācijas vārdnīcu samazināt līdz kabatas formāta izdevumam.

Anglija agrāk un tagad

VĒSTULE NO LONDONAS PAR A NGĻU SAIMNIECISKĀM PĀRVĒRTĪBĀM

Tas ir jau atklāts noslēpums, ka Anglija kara gados saimniekojusi pāri saviem līdzekļiem un ir iztērējusi netikvien savus iekrājumus, kā kapitāla ieguldījumus ārzemēs uc, bet ir vēl iedzīvojusies prāvos parādos. Saprotams, ka Anglijai tagad jādomā, kur ņemt līdzekļus iepirkumiem ārzemēs, it sevišķi pārtikas vielām un tad izejvielām, kas nepieciešamas rūpniecībai. Anglijai tagad šie līdzekļi papriekšu jānopelna, ko viņa var izdarīt vienīgi ar palielināta eksporta palīdzību, — ja nebūs ko pārdot, nebūs arī līdzekļu ar ko pirkt. Un tā nu valdībai ir daudz kas jāatrauj pašu iedzīvotājiem, lai būtu ko eksportēt. Šī iemesla dēļ angļi patlaban dzīvo diezgan pieticīgi. Lai gan vēl daudz kas Anglijā ir normēts, kā pārtika, drēbes, apavi (arī automobiļus iespējams pirkt tikai pret atļaujām), tomēr Anglijā nav tā saucamās melnās biržas, kura ir pretīga angļu raksturam. Visai nomierina tas, ka restorānos, kafejnīcās un viesnīcās nav vajadzīgs nodot kuponus. Viesnīcās gan prasa pārtikas kuponus, ja viesis uzturas ilgāk par 3 dienām. Tāpat kuponi nav vajadzīgi par apavu pazolēšanu. Tātad, angļi gan dzīvo iztikuši, bet tālu no pārticības. Katrs anglis saprot, ka pagaidām jāpaciešas, kamēr rūpniecība būs nostādīta tā, ka dos iespēju izlīdzināt ārējās tirdzniecības bilanci un bez tam vēl pieražot diezgan iekšējā tirgus vajadzībām. Šim pašam nolūkam Anglija izdarīja lielo aizņēmumu Amerikā, ar ko iepirkt mašīnas un jēlvielas.

Par rūpniecības attīstību patlaban vēl grūti runāt, jo daudzas nozares ir jāpārkārto atpakaļ no kara uz miera apstākļiem, toties skaidrāku pārskatu dod lauksaimniecības stāvoklis. Vispirms jau dura acis aramzemes platības palielināšanās kara gados — visvairāk uz ilggadīgu zāļāju platības rēķina, kas liecina ka Anglija cenšas visiem spēkiem mazināt savu atkarību pārtikas ziņā no ārzemēm. Kviešu sējumu platību nākamā, 1947. g. paredzēts palielināt līdz 3 miljoniem akru. Pastāv gan bažas par to, kas šīs ražas spēs novākt. Jau tagad angļu farmeri sūdzas par darba roku trūkumu. Ar sējumu platības pieaugšanu, darba roku problēma kļūs vēl lielāka. Nav jāaizmirst arī, ka Anglijas lauksaimniecībā patlaban nodarbināti ap 160.000 kara gūstekņu. Valdība paredzējusi ik mēnesi atbrīvot 15.000 gūstekņu, tā ka visu atbrīvošana prasīs apmēram divi gadus. Varbūt to vietā darbu varēs dabūt bēgļi.

Pagājusē vasara un ražas novākšanas sezona Anglijā ir bijusi ļoti lietaina, kāda nav pieredzēta beidzamos 70 gados. Sakarā ar to ražas bojātas 60% apmērā. Par vienīgo glābiņu izrādījušies kombaiņi, ar kuru palīdzību labību iespējams pļaut un reizē arī izkult, sūtot graudus nekavējot uz kalti. Ja nebūtu kombaiņu, zaudējumi farmeriem būtot neaprēķināmi.

Tā kā gaļas un olu ražošanai, kalorijās aprēķinot, nepieciešams lopbarībā izēdināt daudz lielāku kaloriju daudzumu nekā iegūst gaļā un olās, Anglijas pārtikas ministrijas politika ir bijusi — samazināt cūku un mājputnu skaitu, lai tādā ceļā ietaupītu kartupeļus un labību cilvēku uzturam. Arī nākošā gadā paredzēts mājputnu skaitu vēl tālāk samazināt.

Viss teiktais liek secināt, ka nodibinoties miera apstākļiem, Anglijas pašas un tās dominiju ražotspējas būs citādākas nekā pirms kara un ar to būs ļoti jārēķinās tām valstīm, kuras pirms kara bija sviesta, gaļas un olu eksportzemes.

E. Z.

Londonā, novembrī.

KAS IR IPSOFONS?

APARĀTS, KAS KLAUSĀS RUNĀ, PIERAKSTA UN GLABĀ NOSLĒPUMUS

Telefons, radio, lidmašīnas, zemūdenes — par šiem un citiem jaunlaiku tehnikas rīkiem cilvēks savā laikā pat nesapnoja, bet tikko pie tiem bija pieradis, tie viņam sāka likties nepilnīgi. Sākās to pārveidošana un uzlabošana.

Tālruņa aparāts techniski dod iespēju no jebkuras vietas uzklausīt vai dabūt sarunu ar Nujorku, bet tomēr arī šim teicamajam aparātam ir nepilnības: kolīdz jūs no aparāta aizejat, tas vairs savu uzdevumu neveic. Telefons, ja jūs no tā gaidāt svarīgas vēstis, jūs piesien savā tuvumā, zināmā mērā padara jūs par savu vergu, kaut gan arī pats kalpo jums. Šo trūkumu novērš jaunākais izgudrojums telefonijas laukā — ipsofons.

Ipsofons ir parastā telefona aparāta kombinējums ar speciālu otru aparātu, kas reģistrē visas sarunas. Ja telefona īpašnieks ir aizgājis un vispār nav neviena, kas noņemtu telefona klausuli, kad aparāts sāk zvanīt, pēc ceturtā zvana automatiski „iniciātīvu" pārņem ipsofons. Aparāts ieslēdzas vadā un paziņo: „Uzmanību, šeit ipsofons! Lūdzu, runājiet tagad!". Līdz ar to aparāts gatavs pieņemt un reģistrēt visu sarunu, kas var ilgt 30 minūtes. Sarunas beigās zvanītājs pasaka savu vārdu un nokar klausuli. Ipsofons to piereģistrē un gatavs sagaidīt nākošo zvanu.

Bet tas vēl nav viss. Šis lieliskais aparāts, kura mechanisms ir pietiekami komplicēts, lai apmulsinātu pat šveiciešu pulksteņtaisītāju meistaru, prot vēl daudz ko citu. Pieņemsim, ka īpašnieks, palaudamies uz savu ipsofonu, pametis biroju un aizgājis uz futbola sacīkstēm. Bet sacīkstes laikā viņu sāk mocīt veikalnieka sirdsapziņa: varbūt pa to laiku pienākusi kāda ļoti svarīga saruna, kas liktu steigties tūdaļ atpakaļ uz biroju? Bet ja nekas nopietns nebūtu, varētu vēl palikt un mierīgi noskatīties sacīkstēs. Lai nomierinātu savu sirdsapziņu, aparāta īpašniekam pietiek no tuvākā telefona aparāta piezvanīt uz savu biroju: ipsofons viņam atsāstīs burtiski visas pa to laiku pienākušās sarunas.

Bet ja nu kāds no konkurences uzņēmuma izdarītu to pašu un noklausītos slepenās veikala sarunas? Arī par to ir gādāts, lai tā nevarētu notikt. Ipsofons prot glabāt arī noslēpumus. Ipsofonu var iestādīt uz slepenu, tikai aparāta īpašniekam zināmu skaitļu šifru, kas svešniekam līdz piekļūt aparāta reģistrētajām sarunām. Ja aparāta īpašnieks pats grib no citurienes savā ipsofonā reģistrētu sarunu, viņam vispirms aparatā jānosauc šī šifra. Ja šifra nebūtu pareizi nosaukta — ipsofons klusēs. Tā kā šim šifrām iespējamas pavisam 1023 dažādas skaitļu kombinācijas, būtu nepieciešami strādāt vismaz 8 stundas, lai izmēģinātu visas un tā atrastu arī īsto. Turklāt ipsofona īpašnieks var savu šifru mainīt, cik bieži vien viņam patīk.

Bet arī tas vēl nav viss. Ipsofona īpašniekam var būt vēlēšanās pēc pārdiktēto sarunu noklausīšanās tās dzēst no reģistriem. Arī tas izdarāms vienkarši. Kad ipsofons visas sarunas nodevis, tad atliek tikai divreiz skaļi pateikt „Dzēst, dzēst!", un sarunas ir likvidētas uz visiem laikiem. Pēc patikšanas aparāta īpašnieks var arī pats nodot savam ipsofonam sarunu. To, savukārt, var jebkurā laikā noklausīties viņa kompanjons, kas atrodas citā pilsētā, ja vien abiem norunāts kopējs šifrs. Visu šo ipsofona darbību kombinējumi dod plašas un ērtas iespējas. Teiksim, abi kompanjoni reizē aizbrauc uz dažādām pilsētām, nezinādami iepriekš, kur būs apmetušies. Tad viņiem iespējams apmainīties adresēm un ziņām ar sava mājas biroja ipsofona starpniecību.

Ipsofona otrā daļa ir prāvs aparāts metalla kastē apmēram tik liels kā blakus nolikti rakstāmmašīnu galdiņi, bet to var novietot kaut kur blakus telpās. Šveicē šo aparātu izīrē par 150 frankiem mēnesī, pie kam jāslēdz līgums uz 5 gadiem. Brīnumaparāts konstruēts kara laikā „Oerlikon" darba rīku fabrikā Cīrichē. Izgudrojumu par tirgū laižamu ražojumu izveidojis techniķis Ernsts Kellers. Pašreiz visā Šveicē ir darbā nepilns simts ipsofonu. Drīzumā tie būšot dabūjami arī citās zemēs.

M. Č.

AMERIKĀŅU RAĶEŠU LIDMAŠĪNA LIDO 800 KM STUNDĀ

ASV armijas pirmā raķešu lidmašīna „Alvas Zvans I" izdarījusi pirmo izmēģinājuma lidojumu agrākā angļu gaisa flotes iznīcinātāju lidotāja Čarlza Gudlina vadībā, ziņo „Continental Daily Mail" speciālkorespondents. Divas tonnas smagā īpaši izprojektētā lidmašīna sasniedza 550 jūdžu resp. ap 880 km ātrumu stundā, kad uz dažām sekundēm lāva iedarboties tās pilnam dzenējspēkam. Lidmašīnas dzinējs mechanisms ir tas pats, kāds bija vācu „V 2" raķešu bumbām. Lidojot 24 km augstumā, tā spēšot sasniegt 2700 km stundas ātrumu.

Raķešu lidmašīnu paņēma tauvā, līdzīgi planieriem, „Fortress" bumbvedis un tad palaida. Kad lidotājs iedarbināja pirmo no četriem raķešu stobrim, lidmašīna triecās uz priekšu kā katapultas sviesta. Izmēģinājumā nākošajā vasarā paredzēts iedarbināt visus četrus raķešu stobrus, radot vienā mirklī 40.000 z. sp. jaudu.

Berlinē ir 3.170.832 iedzīvotāju, konstatēts nesenajā tautas skaitīšanā. Visbiezāk apdzīvots ir krievu sektors.

Divējādi Ziemsvētki

Ļoti svarīgas notikšanas pasaulē pamatojas uz braukšanu. Brauc ciemā, brauc uz mežu pēc žagariem, brauc uz Ameriku, jauni laudis brauc arī pie mācītāja. Tātad — ja nebrauc, tad arī uz priekšu netiek. Bez tam ir arī tāda braukšana, ko sauc par piebraukšanu. To sevišķi ievēro attiecībā ar stiprākiem, ar pozicijām un opozicijām, bet par piebraukšanu tomēr smalko toņu un pieklājības grāmatās nav ne vārda. Tā ir tāda darbība, ko katrs dara pēc savām spējām, ieskatiem un apstākļiem.

Vēsturiski raugoties, tautas tradīcijas pētot un daiņu kamolu ritinot varam teikt, ka vispriecīgāk brauc Ziemsvētkos. Kad vēl mūsu vectēvi bijuši tik mazi kā krietna vīra dūraini, viņu mātes dziedājušas šūpuļus kustinādamas „Ziemas svētki sabraukuši rakstītām kamanām, tekat bērni, saņemiet, basajām kājiņām..."

Laiki mainas un mums Ziemsvētki brauc ne vairs kamanām, bet ar UNRRAs mašīnām. Norūc vien un svētki klāt. Cilvēku atmiņu kinēmatografā sākās liela drūzmēšanās. Viena dokumentu filma seko otrai, viens Ziemsvētku vakars pēc otra. Toreiz . . . Jā, toreiz bija . . . Kūp galdā cūkas šņukurs, pelēkie zirņi, vīru ūsās čaukst alus putas, bet blakus istabā bērni izmēģina vai lellēm acis patiešām veras ciet, un kā nobremzēt spēļu lokomotīvi. Atmiņu kīno darbojas klusi, filma gan dažkārt pārtrūkst, bet tas nekas. Mēs labprāt cienam šo kīno. Sevišķi pašlaik, kad zaļās eglītes un spožo svecīšu vietā ir neliels egles zariņš ar pāris liesmiņām, bet cūkas šņukuru aizstāj skārda dozīte ar uzrakstu svešā mēlē.

Bērni — ak, par tiem nav jāraizējas. Lai cik aizmiglots prieks vecākiem, bērniem tomēr svētkos kautkas ir atbraucis. Modernais svētku vecītis, kas brauc UNRRAs mašīnās, gan ļoti rūpējies, taču visās nometnēs arī viņam, laikam, nav iznācis iegriezties. Varbūt tomēr mazajiem kaut kas no svētkiem paliks, ko vēlāk atmiņu kīno skatoties pieminēt ar vārdiem: „Toreiz, kad mēs nometnē Ziemsvētkus svinējām . . ." Viss, kas šodien ir šodien, kādreiz būs toreiz.

Un tagad uzliksim projekcijas aparātam jaunu filmu un skatīsimies nākotnes kīno. „Kluso nakti" dziedot, redzēsim balto baznīcu, rakstītās kamanas, dzirdēsim dzimtenes baznīcas zvanus, jutīsim baltu sniedziņu krītam un eglītes skuju smaržu. Pelēkās bēgļu mītnes sienas atkāpsies un mēs nebūsim vairs šeit, bet citā pasaulē, kur ar jaunu spēku un balsi dzirdāma vecā dziesma „Ak tu priecīga . . ."

Bet viss skaistais ātri beidzas. Beigsies arī šie svētki.

Atkal vajadzēs stāvēt pie lodziņa, lūgt pusdienas divām, četrām, piecām personām, apjautāties par cigarešu sadali, par malkas talkām un darbiem tuvumā un tālumā. Bet pirms tam tomēr visiem — Gaišus Ziemsvētkus!

Mets Metums

Aizslēgta pasaule

Tīfa epidēmijas dēļ Bavārijas svētceļnieku pilsētiņa Neīētinga noslēgtā no ārpasaules. Visi ceļi apsargāti un pilsētiņā neviens nedrīkst nedz iecelot, nedz to atstāt. Līdz ar to no ārpasaules pilnīgi nošķirti arī šejienes nometnes latvieši, kas nometnes iekšējo dzīvi tomēr nemaz netraucē. Ar cieši ievērotiem piesardzības soļiem panākts, ka nometne no tīfa tikpat kā nosargāta. Tikai epidēmijas dēļ Neīētingas latvieši ir varējuši paturēt arī savas līdzšinējās samērā ērtās un mājīgās telpas, jo nometni bija paredzēts pārvietot uz cituriene, kas karantēnas dēļ bija jāatliek. Tā pie mums rosīgi turpina darbus visi pašdarbības pasākumi un kursi. Kad iznākšana bija jāpārtrauc nometnes laikrakstam „Atbalss", tad informāciju nokārtoja tā, ka katrā nometnes istabā ierīkoja skaļruni, pa kuriem tagad izziņo visu svarīgāko un visus nometnes rīkojumus. Katru rītu pl. 7 skaļruņos apsveic arī visus tos nometnes iemītniekus, kam tajā dienā vārda vai dzimšanas diena, vai kāda cita atcere. — Kā pēdējais mūsu pasākums mināms nometnes kooperātīvās pašapgādes kopas nodibināšana, kurā jau vairāk nekā 100 biedru un kas nometnes iedzīvotājus apgādā ar dažādām nenormētām precēm. Tā mēs te dzīvojam kā aizslēgtā pasaulē un gaidām karantēnas atcelšanu, kad atkal varēsim satikties ar tautiešiem citās nometnēs.

J. Strautiņš

Kanādas loma brīvajā pasaulē

Vinstona Čerčila dēls Randolfs Čerčils, kas izvērties par vienu no pazīstamākajiem angļu žurnālistiem, uzturas Kanādā un rakstu sēriju par šo zemi apskata Kanādas problēmas visai interesantā veidā. Šie raksti iespiesti „Daily Mail" Eiropas izdevumā.

„Var būt, ka Zviedrija vai Šveice var sacensties ar Kanādu augstā dzīves standartā," raksta Randolfs Čerčils, „bet nav apšaubāms, ka nevienam no tās kaimiņiem, pat varenā ASV, nevar parādīt tik augstu dzīves līmeni kā Kanāda. Nodarbinātība tik liela kā nekad, algas augstas, streiku nav, un dzīvei nepieciešamo mantu cenas sekmīgi kontrolētas."

Aizrādīdams, ka lielā mērā labklājība izskaidrojama ar Kanādas dabiskām bagātībām un arī ar lielo rūpniecības uzplaukumu kara laikā, Čerčils uzsver, ka lieli nopelni tomēr ir arī pašreizējai Kanādas valdībai ar Makensiju Kingu priekšgalā. Nākošais būs divdesmitais gads, kopš Makenzijs Kings bijis Kanādas valdības galva.

Šis Kanādas ministru prezidents bez tam ir vienīgais liberālais pasaulē, kas vēl ir kādas valdības galva. Modernās totalitārās iekārtas — fašisms un komūnisms, saka Čerčils — uzskatīja liberāļus par vislielāko ļaunumu. Arī citās demokratiskās zemēs, izņemot Kanādu, liberālismu nobīdījušas pie malas citas politiskās doktrīnas. Kanādas liberāļi joprojām stingri un noteikti aizstāv vecās idejas, par kurām cīnījās kādreiz slavenās angļu liberāļu valdības un lielie angļu liberālie valstsvīri — Gladstons, Džons Morlejs, lords Rosberijs, Loids Džordžs un arī Vinstons Čerčils, kas 17 gadus bija liberāļu partijas loceklis. Dažās valstīs slavenō liberāļu vārdu piesavinājušās konservatīvās partijas, citur to izlieto, lai maskētu komūnistisku sazvērestību. Kanādā liberāļi joprojām ir īsti liberāļi.

Tālāk Randolfs Čerčils izsaka domu, ka brīvā pasaule nevarēs pasargāt sevi pret komūnismu, ja tā neatradīs dinamisku ticību, kas aizgrauj simtiem miljoniem ļaužu. Viena no šādām glābējām varētu būt varenā katoļu baznīca, kas starp citu joprojām vēl tic, ka cilvēkam ir dvēsele, kas jāattīsta un kuras dēļ jāveicina individuālisms. Bet ne visi cilvēki grib sekot pārējām katoļu baznīcas doktrīnām. Drīzāk ticāms, ka brīvības mīlētāji atkal varētu pievērsties liberālismam. Un kas tad gan būtu krietnāks brīvās pasaules vadītājs par Makenziju Kingu, kas ir vienīgais vēl palikušais liberālais premjērs pasaulē un pie tam vēl tādā zemē, kur liela iedzīvotāju daļa ir Romas katoļi. Nesen arī daži Makenzija Kinga draugi aicinājuši viņu kļūt par Rietumu puslodes modinātāju pret komūnisma totalitārismu, kas apvienotu tos cilvēkus visās zemēs, kas mīl brīvību neatkarīgi no savas reliģiskās pārliecības.

Kādā citā rakstā Randolfs Čerčils apskata Kanādas politisko stāvokli sakarā ar UNRRAs darbības izbeigšanu. Kanāda pēc ASV un Anglijas bija trešā ievērojamākā līdzekļu devēja UNRRAi. Viens no svarīgākiem iemesliem, kamdēļ UNRRAs darbība tagad izbeigta, ir tas, ka līdzekļu devēji, par visām lietām amerikāņi, kas vieni deva šai organizācijai 72 proc. no visiem tās līdzekļiem, vairs nevēlējās atbalstīt valstis, kas nenodeva pabalstu tieši iedzīvotājiem, bet — tā tas notika it sevišķi Polijā un Dienvidslavijā — izmantoja šos pabalstus, lai veicinātu komūnisma nostiprināšanos. Bez tam amerikāņiem sācis likties, ka tie kļūtu „muļķi", ja turpinātu sūtīt lielus pabalstus zemēm, kas nemaz nedomā izbeigt ASV nosodīšanu un apvainošanu.

Zināmā mērā līdzīgs stāvoklis bijis arī Kanādā. Tagad tai pēc UNRRAs darbības izbeigšanās tieši šinī plāksnē būs jāpieņem svarīgi politiski lēmumi.

Kanāda nolēmusi turpināt sūtīt uz Eiropu pabalstus, bet Kanādas valdībai tagad pašai jālemj par to, kam šos pabalstus sūtīt. Šis būs viens no pirmajiem ļoti svarīgajiem ārpolitiskiem lēmumiem, ko Kanāda pieņems viena bez Anglijas un arī neatkarīgi no UN.

Čerčils ir pārliecināts, ka Kanāda atrisinās šo jautājumu drošī un nešaubīgi. Par to pēc viņa domām liecinot kaut vai tas veids, kādā Kanādas valdība likvidēja padomju spiegu tīklu savā zemē.

Nevienam kanādietim gan būtībā nepatīkot domā izmantot pārtiku politiskiem nolūkiem, bet tikpat skaidrs arī tas, ka rietumu valstu pilsoņiem arvien absurdāka šķiet doma atbalstīt ar saviem pārtikas sūtījumiem valdības, kas reālizē tiranniju un ir noteikti naidīgas brīvajai pasaulei. Čerčils domā, ka Krievijai, Polijai, Dienvidslavijai un mazākā mērā arī Čechoslovakijai drīz būs jāizjūt šī viņām nepatikamā patiesība.

Piezīmes par grāfa Čano dienas grāmatu

1944. gada 11. janvārī kādreizējais Itālijas ārlietu ministrs, Musolini znots grāfs Galeazo Čano Veronas pils pagalmā saļima, vācu patruļas ložu kerts. Čano bija apsudzēts par valsts nodevību. 1943. gada 24. jūlija fašistu padomes sēdē, kur Musolini atstādināja no ministru prezidenta amata un jaunās valdības sastādīšanu uzdeva maršalam Badoljo, Čano bija pievienojies tai fašistu padomes grupai, kas prasīja Musolini aiziešanu no armijas vadības. Ar to arī bija izšķirts Čano liktenis. Fašistu acīs Čano bija divkāršs nodevējs — nodevējs pret fašistu režīmu un nodevējs pret sievastēvu. Kad vāciešiem vēlāk izdevās Čano sagūstīt, notikumi risinājās ātri. Steigā inscenēja prāvu un Čano notiesāja uz nāvi.

Grāfs Čano nav simpatiska figūra. 1943. gada vasarā viņš gan atzina, ka maldījies, un mēģināja glābt, kas vēl glābjams, taču tas vēl neattaisno viņa agrāko darbību. Karu sagatavošanai un fašistiskā režima stipārināšanai grāfs Čano bija tas, kas noorganizēja un politiski vadīja iebrukumus Albānijā un Grieķijā, viņš bija tas, kas Musolini uzdevumā parakstīja tā saukto tērauda paktu ar Vāciju un radīja Berlīnes-Romas asi.

Tajās dienās, kad Anglijas ministru prezidents Čemberlēns un lords Halifakss apciemoja Itāliju, kad Francija centās iegūt Itālijas draudzību, grāfs Čano, droši vien, jutās kā pašas laimes luteklis. Būdams tikai 33 gadus vecs, viņš bija jaunākais Eiropas ārlietu ministrs, atradās pasaules uzmanības centrā, bija redzams gandrīz ikvienā kino nedēļas apskatā un ilustrētā žurnālā. Viņš mīlēja fotografēties peldkostīmā jūrmalā, viņam patika, ka diplomātu un mākslinieku salonos par viņu runāja kā par dāmu mīluli. Grāfa Čano zēniskā pārgalvība un stingri rakstīto galma paražu neievērošana imponēja ne tikai viņa sievastēvam, bet gluži labi patika arī Hitleram un Ribentropam, kuru draudzību Čano bija pilnīgi iemantojis. Vēlāk tas, protams, mainījās . . .

Čano politiskā karjera bija strauja. Kā Musolini drauga Kontanco Čano dēlam, viņam jau no agras bērnības piederēja Musolini simpātijas un atbalsts. Pēc tieslietu studijām Čano īsu laiku bija teātŗu un mākslas kritiķis Romas laikrakstos, tad pārgāja diplomatiskā dienestā, ieņemot konsulārā pārstāvja amatus Riodežaneirā, Buenosairesā, Pekinā un Šanhajā. Abesinijas kara gājienā Čano bija lidotājs un atstāja dienestu pulkveža pakāpē. Pēdējais pakāpiens bija precības ar Musolini meitu, kas jaunajam diplomātam atvēra durvis Musolini namā un drīz pēc tam sagādāja ārlietu ministra posteni.

Tagad Čano dienas grāmata iznākusi nevien angļu, bet arī franču valodā un nesen Šveicē publicēta arī vāciski. Franču žurnāls „Cicognes" grāmatu vērtējot aizrāda, ka par Čano minēto faktu ticamību nevarot šaubīties. Čano piezīmes par sarunām ar Francijas un Anglijas vēstniekiem, pilnīgi saskan ar šo diplomātu pašu piezīmēm. Arī dienas grāmatas tonis ir īsts un nemākslots, vietām cinisma pilns. Tā gluži atklāti rāda fašisma makiavelistisko politiku. Dienas grāmata, saka franču žurnāls, ir apsūdzība fašismam un līdz ar to arī tās autoram pašam un viņa sievas tēvam Musolini.

„Latvija" sākot ar šo numuru iespiedīs grāfa Čano dienas grāmatas interesantākās vietas, kas tulkotas no Amerikā publicētās grāmatas angļu valodā.

— ns.

POLIJA PATUR VĀCU KARA GŪSTEKŅUS

Polijas valdība paskaidrojusi, ka vācu kara gūstekņiem Polijā pirms atlaišanas būs jāpalīdz Polijas atjaunošanā Vācijas sapostītajos apgabalos. No 40.000 vācu gūstekņiem Polijā patlaban 30.000 strādā raktuvēs, 5000 Varšavas jaunuzbūvē un 5000 lauksaimniecībā. AP

Ceļojums uz HONOLULU

Pareāls un tomēr fantastisks sapnis

Cilvēkam dažkārt gribas pasapņot. Arī dīpītis šai ziņā laikam ir cilvēks. Viņam tāpat gribas pasapņot. Pie tam vaļējām acīm, jo kad acis aizlaiž ciet, tad var noredzēt kaut ko par atombumbām, repatriēšanos vai jaunajām pārtikas devām.

Kad nelaiķis dzejnieks Ēriks Ādamsons gribēja pasapņot vaļējām acīm, viņš ņēma palīgā savu patentlīdzekli — sapņu pīpi.

Kur ņemsi pīpes tabaku? Vienīgi puiši, kas strādā pie amerikāņiem Švabachā, kādreiz atved ciema kukulim pa paciņai „Prince Albert".

Pavils Klāns domājis par to pašu problēmu. „Cilvēk!" viņš saka, „tad ņem papīra maisiņu ar krūšu tēju, kas dabūjama visās aptiekās, un iebirdini dažus sakaltušus ziedus, čokurā sarāvušās sīkas pākstis un izžuvušus zāļu stiebrus savā pīpē un pieliec uguni . . ."

Tā viņš gan saka, bet es zinu, ka Klāns pats labprāt raugās, kur tiktu pie kāda Česterfilda.

Tapēc domāju, ka zāļu tēja laikam vis nebūs labākais līdzeklis sapņa izraisīšanai. Esmu nolēmis palīdzēt sapņu motoram ar citu daudz vienkāršāku līdzekli. Es saku: „Cilvēk! tad ņem amerikāņu žurnālu, kaut arī vecu, atļukušiem stūriem, dažām izrautām lapām, bet biezu, krāsainu, ar daudz sludinājumiem. Šķirsti to un . . ."

Lūk — sapnis jau iesākas.

Sapņoju, ka esmu vannā.

— Jā — varbūt nopūtīsies viens otrs lasītājs. — Būt vannā, tas tiešām jauks sapnis. Mēs jau divus gadus esam ik sestdienu stāvējuši rindā, kamēr visa nometne nomazgājas zem divām dušas strūkliņām

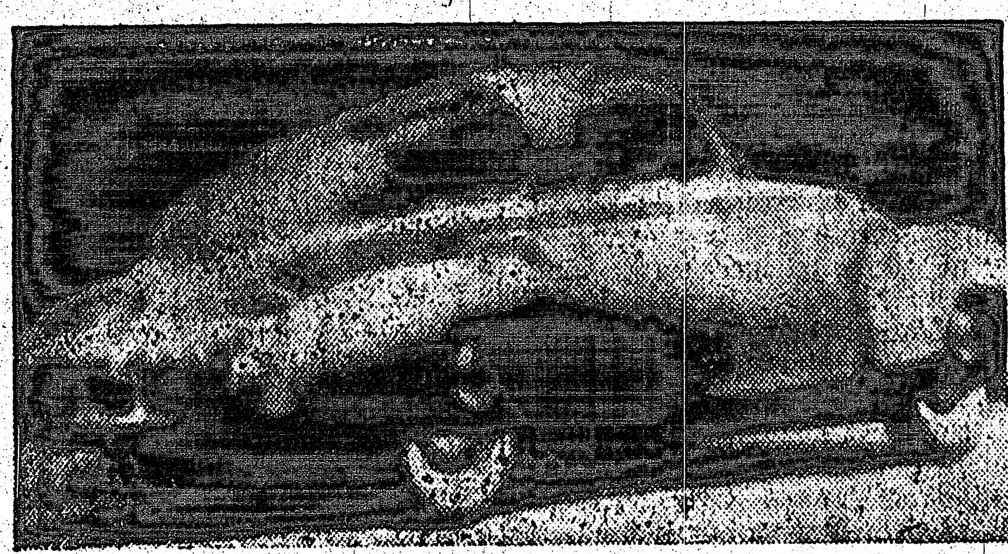

Amerikāņu auto rūpniecības cerība 1947. gadam „Tekers-Torpedo" modelis, kam izmantos četrmotorīgo bumbvedēju B29 motoru — tikai, protams, mazliet pārveidotu.

Bet tā tas patiesībā nebija domāts. Es tikai sapņoju, ka esmu jaukā zemē, esmu vannā, guļu siltā ūdenī un lasu. Zem galvas un plēciem man ir spilvens.

— Aha! — sacīs lasītāji. — Nu sākas fantastika. Sapņiem jābūt dīvainiem un nereāliem. Kur gan vannā var gadīties spilvens? —

Tā nav fantazija. Vannā lietoju jaunāko ražojumu — plastiskas drānas piepūšamu spilvenu, kas gatavots īpaši tādiem ļaudīm, kam patīk ilgi kavēties vannā.

Guļu un lasu Sigridas Undsetes Kristīnu Lavrana meitu. Pie mums, šai zemē, kurā esmu iesapņojies, Undsete patlaban lielā modē. Kristīne Lavrana meita iespiesta grezni un maksā septiņi un pusdolaru, to lasa gandrīz tikpat daudz kā Remarka Triumfa arku, kapteiņa Bečera Trīs gadus ar Eizenhaueru, Džima Korbeta Cilvēku ēdējus, Dženas Fauleres Tom-tomu solo, Somersita Moma jaunāko romānu par Makiaveli un citus vispopulārākos jaundarbus.

Man nav nekur jāsteidzas. Esmu ieslēdzis savu elektrisko ierīču apkalpes aparātu, lai tas pēc pusstundas sāktu vārīt man kafiju. Lai gan esmu viens savā dzīvoklī, tad kad celšos no peldes, kafija būs jau gatava. Patiesībā šis aparāts domāts tiem, kas rītos negrib tik agri celties. Bet kāpēc neizlietot viņu citos gadījumos arī? Lieta taču tik vienkārša. Jāpagriež pogas un noteiktā stundā sāk darboties attiecīgā elektriskā ierīce. Es varu pēc vēlēšanās iestādīt aparātu tā, lai tas kuŗu brīdi vien vēlos (gan ne vairāk kā 12 stundas uz priekšu) ieslēdz vai izslēdz elektrisko vārītāju, gludekli, radio vai kādu noteiktu spuldzi manā dzīvoklī. Tā tāda sīka ērtībiņa, kas mums šajā zemē, kur esmu iesapņojies, kļuvusi tagad pēc kaŗa pieejama. Šķiet, ka tas vēl labāks izgudrojums, nekā modinātājs pulkstenis, kas apvienots ar radio. Tā bija tāda sīka ierīce pie radio aparāta, kas iedarbināja raidītāju ikkurā vēlamā stundā. Pie tam jau iepriekš varēja ar šīs ierīces palīdzību izvēlēties arī taisni to raidāmstaciju, kas attiecīgā stundā raidīs patīkamu programmu. Visvairāk gan ļaudis jauno ierīci izmanto, lai noteiktā stundā mūzika tos modinātu. Kad es tagad iedomājos, cik nejauks bija veco laiku modinātāju spalgais zvans, tad taisni šermuļi skrien pār kauliem. Ko gan tad līdzēja gulēšana uz jaunveida Simonsa „dailguļas" matračiem, ja nejaukas mošanās izbīlis visu izjauc?

Starp citu — vai ziniet, kāds ir „dailguļas" matracis? Tas arī ir viens no sīkajiem pēckaŗa izgudrojumiem. Agrāko laiku matračos visas atsperes bija savā starpā saistītas. Tagad atklāts, ka ir labāk, ja atsevišķās atsperes ir sīkākas un tās nesasaista. Dailguļas matracim ir 837 atsevišķas atsperes. Katra par sevi balsta gulētāja plecu, gurnu vai kāju. Tāds matracis daudz labāk piekļaujas ķermenim. Ražotāji garantē, ka, normāli lietojot, tas nezaudēs atperīgumu pat desmit gados.

Jā — es sapņoju tālāk, ka tomēr esmu no vannas izkāpis, ģērbjos. Manā apakšveļā arī ir daudz jaunumu, bet — kas zin — varbūt, ka šo rakstu lasīs arī kautrīgas dāmas (esot arī vēl kautrīgas latviešu dīpītes!) Tāpēc tos neaprakstīšu. Sapnī viss iespējams — vienā mirklī esmu jau saģērbies, atliek vēl izmeklēt kravati un kurpes. Uzvalks man gatavots pēc jaunākā Brodveja griezuma, nav vajadzības to tuvāk aprakstīt — tas patiešām ir tāds, ka Egils Hermanovskis, kas nesen no Eslingenas atbrauca uz Ņujorku, patiesi vairs neatšķirsies no citiem ar savu apģērbu. Ja viņš to gribētu, viņam būtu jāuzvelk UNRRAs izsniegta manta.

Vakar atnesu mājā jaunu puloveri. Tas tīras vilnas, maksāja 5,95 dolaru. Man ļoti patīk — uz krūtīm ar tumšāku vilnu kvadrātīgos laukumos ieadīti divi brieži ar visiem ragiem un kalnu galotni aiz muguras. Bet šodien nevilkšu to. Meklēju tāpēc interesantāku kravati un nevaru izšķirties, vai ņemt Damona oriģinālu vai Regala tīra zīda kravati. Regals ir no īsta zīda roku darināta kravate, maksā 3,50—7,50 dolaru. Šī gada pēdējais jaunums tomēr ir kravates, kas greznotas rudens lapām dabiskās un stilizētās krāsās. Damons sniedz plašu izvēli — no 2—15 dolariem. Jaunākais oriģināls ir kravates, kas iedalītas lieliem laukumiem, piemēram: viena mala svītrota, vidus vienkrāsains, otra mala madarota, vai atkal: puse svītrota otra puse vienkrāsaina, bet svītrotai daļai virsū vēl uzšūti vienkrāsaini rimbuļi.

Sludinātāji apgalvo, ka šis skujamais aparāts, kas te attēlots dabiskā lielumā, ir svarīgākais izgudrojums, kopš vispār „izgudrota cilvēka seja". Tas nēsājams kabatā, ar to varot noskūt pat viscietāko bārdu, nelietojot ne ziepes, ne elektrību, ne spoguli. Tas maksā 3 dolarus, pie kam par šo cenu pircējs saņem klāt arī 10 jaunā parauga aparāta asmeņu.

Kad esmu kravati izmeklējis, tad jāsāk domāt par kurpēm. Tās šai sapņu zemē esmu sagādājis lielos vairumos, viekāršas par 4 dolariem, greznas par 12,95. Vakar staigāju ar „Blue Bloods" makasinkurpēm jūŗas putu krāsā par 12,95. Joka pēc esmu nopircis arī vienu pāri Elevaatoru. Tās ir tādas kurpes, ka izskatās itin parastas, paplānu zoli un pazemu papēdi, bet tomēr veidotas tā, ka to valkātājs kļūst pusotras collas garāks. Tas svarīgi tad, ja gadās kāda pagarāka meitene. Dārgas gan ir — maksā 14,50.

Nolemju šodien palepoties ar „Amigo"" — jaunāko Holivudas atklājumu, kas pagaidām dabūjams tikai piesūtot Holivudas apavu firmai no laikraksta izgrieztu pasūtinājuma zīmi līdz ar kurpju cenu 6,95 dolaru un 25 centiem pasta izdevumiem. Tās ir meksikāņu roku darbs, pavisam vieglas, no atsevišķām ādas strēmelēm savītas kurpes, kas tomēr tik izturīgas, ka der arī staigāšanai pa ielu.

Kamēr ģērbjos, izslēdzu radio un klausos grammofona plašu mūziku. Protams nenopūlos ar tādiem niekiem, kā atsperes uzvilkšanu vai adatu mainīšanu. Mājās man ir divi grammofoni — sensācionālais „Philco 1201" ir kombinēts radio un grammofons, aparāta lejas daļā ir sprauga, iebāz te plati, aizver durvtiņas — spēlē. Viss norit automatiski — nav ne adatu, ne membranu, ne uzgriežamā kloķa. Kā tas notiek — to nezinu. Otrs grammofons ir „Zenit" ar Kobras skaņu roku. Arī tam nav vairs adatu. Skaņas reproducējas ar radio viļņu palīdzību. Lietoju to īpaši labas mūzikas baudīšanai. Kobra atskaņo plates pilnīgi tīri, nav pieskaņu, kas rodas no adatas berzes. Stāsta, ka plates tā saglabājas ilgāk. Kobru jau lieto arī radio raidītāji.

Esmu saģērbies — pametu skatu pa sava astoņpadsmitā stāva logu. Jā, laiks vēl jauks, bet taisās uz lietu. Paķeru jauno lietus mēteli, ko vakar nopirku par 19 dolariem — tas viens no smalkākiem, ko vispār var dabūt, un uzlieku galvā jauno lietus cepuri. Agrāk tādu nebija. Bet tagad te, šai zemē, kur esmu iesapņojies, var dabūt īpašas lietus cepures, kas maksā 44 dolarus, izskatās gluži kā parastās platmales, bet ūdenī nesamirkst.

Paveros pulkstenī. Tas ir Movado — jaunais rokas pulkstenis — kalendografs, kas rāda sekundi, minūti, stundu, nedēļas dienu, mēneša dienu un pašu mēnesi. Neatceros, cik tas maksāja. Ja jūs interesē cenas — parasts, labs rokas pulkstenis ar 17 akmeņiem šai zemē, kur esmu iesapņojies, maksā ap 40 dolaru.

Laika nav daudz, paķeru no galda Havanas cigāru kasti, ko vakar pārnesu. 50 gabali 6,50 dolaru! Tad atceros, ka jāiedarbina istabas temperatūras regulētājs. Kreislera auto firma izgatavo telpu temperatūras regulātorus, kas pēc vajadzības silda vai atvēsina — jāpagriež kloķis un istabā drīzir taisni tāda temperatūra, kādu pats vēlies.

Pagriežu kloķi, lai kļūst vēsāks, un steidzos prom. Man jāsteidzas nopirkt biļeti lidojumam uz atpūtas vietu un pa ceļam šis tas vēl jāiegādā. Viss taču dabūjams. Es vēl sapņoju!

Skriedams pa kāpnēm, pataustu kabatas — vai neesmu pildāmspalvu aizmirsis? — Nē! — Un vai zināt, ka tā pavisam īpaša pildāmspalva? Tajā iekombinēts pirmās palīdzības materiāls. Viena galā antiseptiska viela, otrā mazs apsēju vīstoklītis. Jāatzīstas gan — rakstīt ar šo pildāmspalvu nevar.

Aiz durvīm stāv mans auto. Piesēstos pie stūres, nospiežu akseleratoru — braucu.

— Aha! — sauc tie lasītāji, kas zina, kā jābrauc ar auto. — Nu vienreiz sapinās! Kā viņš var braukt, iepriekš ātrumus neieslēdzis?! —

Bet es palikšu pie sava: nospiežu akseleratoru un braucu!

Un es palieku pie sava nevis tāpēc, ka sapņoju, bet tāpēc, ka tas ir 1946. gada Oldsmobils. Pirmais auto, kam vairs nav ātruma sajūgu. Kājām jādarbina tikai divi pedāļi — akselerators un bremze, visi četri uz priekšu dzenošie ātrumi mainās pilnīgi automatiski, atkarībā no motora piepūles. To sauc par hodramatisko sajūgu.

Protams, pirms izšķiros par Oldsmobilu, pētīju arī citu firmu jaunos modeļus. Visiem ir jauninājumi. Buika astoņcilindrīgajam limuzīnam ir tik liela bagāžas telpa, ka tā atgādina skapi, kaut no ārpuses tikko manāma. Buikam ir arī jauna bremze, kas, ar pirksta galu nospiežama, padara apstādināto auto pilnīgi neizkustināmu. Fords izgatavojis jaunu astoņvietīgu mašīnu, kas šķiet gandrīz mazs autobusiņš. Ja divus pakaļējos sēdekļus izņem — un tas izdarāms pavisam viegli — tad to pašu auto var izmantot preču pārvadāšanai. Daudzi šai zemē tagad brauc ar džīpu, kas, miera laikiem mazliet pārveidots, kalpo visādiem nolūkiem, pat kā traktors vieglu arklu vilkšanai.

Bet es esmu izvēlējies Oldsmobilu ar hidramatisko sajūgu un pierīkojis mašīnai „Triko" logu mazgātāju. Braucu, piespiežu pogu un mans vēja aizsargs automatiski nomazgājas.

Jā. Pa šo laiku esmu automobīlī aizsapņojies garām neskaitāmiem skatu logiem ar visvisādiem gardumiem — neminēšu tos, jo negribu lasītājus velti kaitināt — ar visvisādiem apģērbiem, ar visvisādiem dzērieniem. Apstājos pie makšķerēšanas piederumu veikala. Atvaļinājumā gribu izmēģināt jaunāko uzlabojumu makšķerei — šķiedru stikla mākslīgo mušu. Turpat nopērku arī jaunā veida papīra dzēriena traukus. Tie ir tādi, ka jāielej tajos tīrs ūdens un var dzert gardu burbuļojošu augļu sulu. Nē, nē! Tas ir gan sapnis, bet tā nav fantāzija. Šais papīra trauciņos iekārtota īpaša mākslīgā augļu ūdens pulvera tvertnīte. Kad ielej ūdeni, tvertnītes apvalks izmirkst un ūdens kļūst par limonādi.

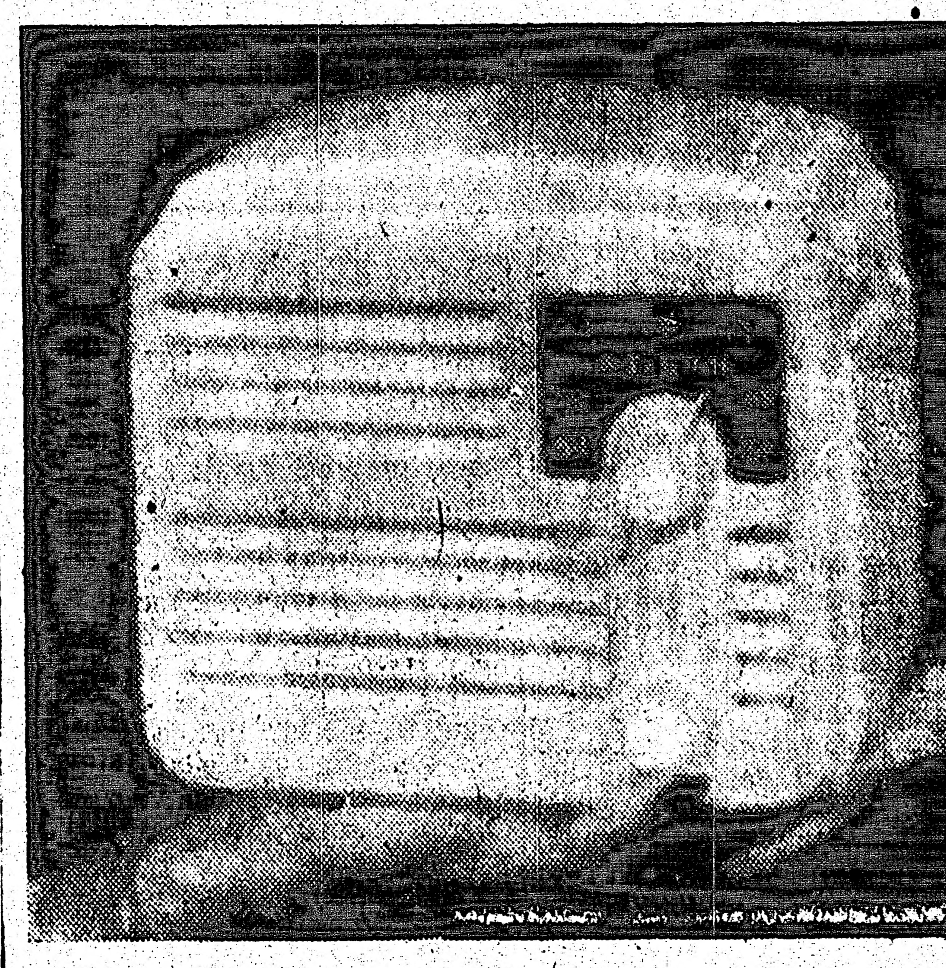

Šis radio aparāts, kas nav lielāks par sievietes plaukstu, maksā 12.95 dolaru.

Un nu sapņoju, ka braukšu pēc biļetem. Bet redzu — mana auto riepās nav gaisa. Izceļu no mašīnas saspiestā gaisa pudeli, pielieku to pie riepas ventiļa — gatavs! Vienā pudelē ir tik daudz saspiesta gaisa, ka pietiek četru riepu piepildīšanai. Pēc tam tā nākošā benzīna tankā atkal jāuzpilda.

Nobraucu ceļojuma birojā.

Saku: „Gribu lidot atvaļinājumā!"

„Uz kurieni?" man prasa.

Esmu sasapņojies un lāga nezinu, kurp gribu nokļūt. Tad man padod sarakstu, un es lasu: — Ņujorka-Bostona: jālido stunda un piecas minūtes, jāmaksā 8,35 dolari. Ņujorka-Čikaga: 3 stundas 12 minūtes, jāmaksā 32,85 dolaru. —

„Nē," es saku, „Bostonā man nav ko meklēt."

„Bet, varbūt, Miami?" jautā ierēdnis. „Jālido 5 stundas 55 minūtes, maksā 56,65 dolaru."

„Vēl tālāk," es saku.

Tad man iedod tāllidojumu sarakstu: — Ņujorka - Losandželosa, šķērsu pāri Amerikai, 14 stundas 20 minūtes, 118 dolaru, 30 centu. Lidojums ilgāks kā līdz Londonai, kurp var nokļūt 13 stundās 45 minūtēs. Toties gan daudz lētāks — līdz Londonai maksā tikpat, cik līdz Parīzei — 375 dolaru. Tā laikam okeāna vaina. Bet vai tad labāk nelidot uz Havaju salām — 22 stundas 35 minūtes, 313 dolaru, 30 centu. Vai uz Peru galvas pilsētu Limu — 23 stundas un 10 minūtes par 366,65 dolariem? Uz Riodežaneiro—Brazilijā, kurp no Miami nokļūst 22 stundās un 30 minūtēs par 425 dolariem?

„Honolulu!" es saku, un sapņaini balsienus stiepdams, vēl reiz atkārtoju: „Ho-no-lū-lū . . ."

Ierēdnis laipni paklanās.

Te aiz plānās papes sienas gaitenī atskan smagi soļi un kāds skaļi sauc: „Visi vīrieši, kas pašlaik bez darba, nāciet pie auto izkraušanas!"

Tas vairs nav sapnis. Tas ir barakas vecākais. Un es ierauju galvu plecos un cenšos būt kluss. Varbūt, ka aiziet garām un nepieliek mani pie auto kraušanas. Es biju jau vakar un aizvakar. Un katrs glābjas kā var. Dīpīši vien visi esam. Durvis jau priekšlaiku aizbultētas — varbūt nodomās, ka neviena nav mājās, pieliks pie kraušanas citus.

Velti.

Jau klauvē pie durvīm: „Ejl Kālab nenāciet laukā? Tur iekšā kāds ir. Nupat dzirdēju — sauca: Ho-nolū-lū!"

Ceļos un eju mašīnu izkraut.

Kaut gan — ja nemaldos — arī šim darbam jau izgudrotas kādas automātiskas ierīces. Bet tās ir tai zemē, kur par naudu visu var dabūt. Tur, kur biju aizsapņojies.

Aleksandrs Liepa

Brīdinājums nepārsteigties

Latvijas sūtnis Francijā Dr. O. Grosvalds informē: Pēdējā laikā bieži saņemu no tautiešiem Vācijā, Zviedrijā un citās zemēs lūgumus pēc informācijas par dzīves un darba apstākļiem Francijā. Tautieši izteic vēlēšanos pārcelties uz Franciju un meklēt darbu šeit. Uz to man visnoteiktākā veidā tautieši jābrīdina.

Vispirms, ir ļoti grūti dabūt iebraukšanas atļaujas. Ja ārzemniekam tomēr izdevies iekļūt Francijā, tad sākas citi un gandrīz nepārvarami grūtumi. Nav viegli saņemt uzturēšanās atļauju (Carte d'dentité) un vēl grūtāk dabūt darba atļauju (permis de travail). Tas ārzemniekiem izdodas tikai retos gadījumos. Bez tam ārzemniekus katru brīdi var izraidīt. Kas attiecas uz pašām darba iespējām, tad jāsaka, ka ārzemniekiem šai ziņā nav nekādu izredžu. Sevišķi inteliģentos arodos pilnīgi neiespējami dabūt darbu, jo Francijā ir ārstu, advokātu, žurnālistu, ierēdņu utt. pārprodukcija. Vienīgi lauku darbos ar laiku varētu rasties zināmas darba iespējas, taču šis jautājums vēl nav noskaidrots. Jautājums par Baltijas valstu pilsoņu nodarbināšanu Francijas lauksaimniecībā ir gan šeit apspriests, bet lēmumi nav pieņemti un tādēļ par šīm iespējām vēl pāragri runāt. Visas pretējās ziņas ir dibinātas vai nu uz pārpratumu vai ir nepareizas. Arī noskaņojums pret ārzemniekiem Francijā nav labvēlīgs. Dzīve ārkārtīgi dārga un cenas pastāvīgi aug. Dzīvokļus dabūt tikpat kā neiespējami un iebraucēji viegli var palikt bez pajumtes. Ja neprot franču valodu — šie grūtumi ir vēl lielāki. Tāpēc tautieši šobrīd jābrīdina no došanās uz Franciju. Vienīgi tādiem, kam Francijā dzīvo turīgi radi, kas varētu par viņiem gādāt, būtu kādas izredzes. Visi citi var piedzīvot rūgtu vilšanos.

Atturīgu informāciju par varbūtēju pārcelšanos uz Franciju saņēmis arī prof. P. Starcs. Francijas lauksaimniecības centrālbiedrība viņam ziņojusi, ka pašreiz vēl nav pienācis brīdis domāt par latviešu izvietošanu Francijas lauksaimniecībā. Bez saimnieciskiem grūtumiem pašreiz šī jautājuma atrisināšanu kavē arī politiski motivi, kuŗu dēļ Baltijas valstu piederīgiem grūti dabūt nodarbošanās atļaujas Francijā.

H. M.

LATVIEŠU ATBRĪVOŠANA FRANCIJĀ IEILGST

Latvijas sūtnis Francijā Dr. O. Grosvalds joprojām pūlas panākt apmēram 200 bij. latviešu karavīru un armijas izpalīgu atbrīvošanu no gūsta. Atbrīvošana ieilgst un pašreiz atlikta. Francijā palikušie tautieši kopā ar vācu gūstekņiem nodarbināti visvairāk lauksaimniecībā.

„LATVIJAS" ABONEMENTS maksā 4.— RM mēnesī. Sludinājumu maksa: 2.— RM par sludinājuma rindu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām 4.— RM, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b), Günzburg/D., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Neizlietotus manuskriptus, ja nav pieliktas pastmarkas atpakaļ sūtīšanai, neuzglabā.

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.